

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutusedustuksesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vakuutusedustuksesta. Lisäksi ehdotetaan lähinnä teknisluonteisia muutoksia vakuutusyhtiölakiin, Vakuutusvalvontavirastosta annettuun lakiin, vakuutustarkastuksen kustantamisesta annettuun lakiin, Kuluttajavirastosta annettuun lakiin sekä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettuun lakiin. Muutoksin pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vakuutusedustuksesta. Samalla kumottaisiin laki vakuutuksenvälittäjistä.

Laki vakuutusedustuksesta koskisi vakuutusedustajia eli luonnollisia henkilöitä ja yhteisöjä, jotka myyvät tai välittävät vakuutuksia tai jotka muutoin liiketoimintanaan valmistelevat tai tekevät vakuutus sopimuksia tai avustavat niiden hoidossa ja täyttämässä. Laki koskisi ensivakuutusta ja monilta osin jälleenvakuutusta. Vakuutusedustusta ei kuitenkaan olisi vakuutuksenantajan toiminta.

Vakuutusedustajat jaettaisiin vakuutusmeklareihin ja asiamiehiin. Vakuutusmeklarit toimisivat asiakkaan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella vakuutuksenantajiin nähden itsenäisinä. Asiamiehet toimisivat vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla.

Vakuutusedustajat olisi rekisteröitävä Va-

kuutusvalvontaviraston ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin. Asiamieheksi rekisteröinnin edellytyksinä olisivat muun muassa riittävä luotettavuus ja ammattitaito. Vakuutusmeklarilta edellytettäisiin lisäksi riippumattomuutta vakuutuksenantajista ja vastuu vakuutusta.

Yhdessä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja voisi toimia muissakin alueen valtioissa. Toiminta edellyttäisi ilmoitusmenettelyä valtioiden viranomaisten välillä.

Laissa säädettäisiin myös vakuutusmeklarin toimeksiantojen hoitamisesta ja tiedonantovelvollisuudesta. Asiamiesten toiminnasta säädettäisiin sikäli, kuin siitä ei jo säädetä vakuutus sopimuslaissa.

Vakuutusedustajia valvoisi Vakuutusvalvontavirasto. Vakuutusmeklareiden ja asiamiesten valvonta ja vahingonkorvausvelvollisuus vastaisivat pitkälti sitä, mikä nykyisin koskee vakuutuksenvälittäjiä ja asiamiehiä. Vakuutusvalvontavirasto voisi kuitenkin valvoa asiamiehiä myös suoraan, ei vain välillisesti vakuutuksenantajien valvonnan yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 14 päivänä tammikuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Nykytila.....	4
1.1. Lainsäädäntö	4
1.1.1. Vakuutusvälittäjät	4
1.1.2. Asiamiehet	5
1.2. Käytäntö.....	7
1.2.1. Vakuutusvälittäjät	7
1.2.2. Asiamiehet	8
1.3. Kansainvälinen kehitys	9
1.4. Nykytilan arviointi.....	10
1.4.1. Vakuutusvälittäjät	10
1.4.2. Asiamiehet	11
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	12
2.1. Vakuutusedustadirektiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia lainsäädäntöön.....	14
3. Esityksen vaikutukset	15
3.1. Taloudelliset vaikutukset	15
3.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	16
4. Asian valmistelu.....	16
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	18
1. Lakiehdotusten perustelut.....	18
1.1. Laki vakuutusedustuksesta	18
1 luku. Yleiset säännökset	18
2 luku. Vakuutusedustajan rekisteröinti	21
3 luku. Vakuutusedustajan tiedonantovelvollisuus.....	32
4 luku. Vakuutusmeklarin toiminta.....	35
5 luku. Sijoittautumisvapaus ja palvelujen vapaa tarjoaminen.....	41
6 luku. Markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonta.....	42
7 luku. Muu valvonta ja vahingonkorvausvastuu.....	43
8 luku. Erinäiset säännökset.....	48
1.2. Vakuutusyhtiölaki	52
14 a luku. Kilpailu ja markkinointi	52
1.3. Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta	52
1.4. Laki Vakuutusvalvontavirastosta	53
1.5. Laki Kuluttajavirastosta.....	53
1.6. Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä.....	53
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	53
3. Voimaantulo.....	53

4. Säättämisjärjestys	53
LAKIEHDOTUKSET	55
vakuutusedustuksesta	55
vakuutusyhtiölain 14 a luvun 9 §:n muuttamisesta.....	67
vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 a ja 1 b §:n muuttamisesta	68
Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	69
Kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	70
rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	71
LIITE	72
RINNAKKAISTEKSTIT	72
vakuutusyhtiölain 14 a luvun 9 §:n muuttamisesta.....	72
vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 a ja 1 b §:n muuttamisesta	72
Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	73
Kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	74
rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	75

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

1.1.1. Vakuutusenvälittäjät

Vakuutusenvälittäjiä koskee laki vakuutusenvälittäjistä (251/1993), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Laki säädettiin vakuutusmarkkinoiden häiriöttömän toiminnan ja terveen kehityksen turvaamiseksi. Lisäksi lailla saatettiin Suomessa voimaan 13 päivänä joulukuuta 1976 annettu neuvoston direktiivi 77/92/ETY, jossa säädetään toimenpiteistä sijoittautumisvapauden sekä palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi vakuutusasiamiesten ja vakuutusenvälittäjien toiminnassa sekä erityisesti kyseistä toimintaa koskevista siirtymätoimenpiteistä. Samalla otettiin huomioon vakuutusedustajia koskeva komission suositus 92/48/ETY. Vakuutusenvälittäjistä annetun lain säännöksiä täydentävät yleiset elinkeino- ja sopimusoikeudelliset säännökset.

Vakuutusenvälittäjällä tarkoitetaan laissa jokaista, joka ammattimaisesti välittää useille toimeksiantajille useiden toisistaan riippumattomien vakuutusentantajien vakuutuksia. Vakuutusenvälittäjänä saa toimia Suomessa Vakuutusvalvontaviraston ylläpitämään vakuutusenvälittäjärekisteriin merkitty luonnollinen henkilö tai yhteisö. Vakuutusenvälittäjistä annettu laki ei kuitenkaan koske vakuutusentajan harjoittamaa vakuutusten välittämistä eikä jälleenvakuutusten välittämistä.

Vakuutusenvälittäjistä annettu laki sisältää sekä elinkeino-oikeudellisia säännöksiä vakuutusenvälitystoiminnan aloittamisen ja harjoittamisen edellytyksenä olevasta rekisteröinnistä että sopimusoikeudellisia säännöksiä välitystehtävän hoidosta ja välittäjän virheellisen menettelyn seuraamuksista. Laki sisältää pakottavia säännöksiä esimerkiksi toimeksiantosopimuksen muodosta ja vähimmäissisällöstä, joista toimeksiantajan vahingoksi poikkeava sopimusehto on mitätön.

Vakuutusenvälittäjän on noudatettava

toiminnassaan myös hyvää vakuutusenvälittäjätapaa.

Keskeinen vakuutusenvälittäjän tunnusmerkki on riippumattomuus vakuutusentajista. Välittäjä ei saa olla omistus-, työ- tai asiamiessuhteessa tai muuhun sopimukseen perustuvassa tai muussa riippuvuussuhteessa vakuutusentajiin. Tässä suhteessa vakuutusenvälittäjä eroaa vakuutusentajien myyntihenkilöstöstä ja asiamiehistä, jotka toimivat vakuutusentajan toimeksiannosta ja tämän edustajina.

Vakuutusenvälittäjällä on oltava välitystoiminnan harjoittamiseen riittäväksi katsottava koulutus ja käytännön kokemus. Vaatimus koskee itsenäisesti vakuutusenvälitystä harjoittavia luonnollisia henkilöitä ja riittäväksi katsottavaa määrää vakuutusenvälittäjäyhteisön palveluksessa olevia luonnollisia henkilöitä. Riittävänä koulutuksena pidetään Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelman 2003:2 mukaan vähintään toisen asteen koulutuksen tasoista tutkintoa ja riittäviä vakuutusalan opintoja. Riittäväksi käytännön kokemukseksi katsotaan vakuutusenvälittäjän koulutuksen mukaan vähintään kahden tai neljän vuoden kokemus vakuutusenvälittäjän tehtäviä vastaavissa tai niihin rinnastettavissa tehtävissä. Vakuutusvalvontavirasto voi harkintansa mukaan poiketa vakuutusenvälittäjän eduksi koulutusta ja käytännön kokemusta koskevista vaatimuksista.

Vakuutusenvälittäjän on toiminnassaan tuotava selkeästi ilmi, että hän toimii nimenomaan vakuutusten välittäjänä. Välittäjä ei saa markkinoinnissaan ilmoittaa edustavansa tiettyä vakuutusentajaa.

Vakuutusenvälittäjän on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle kaikki tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä välittäjän palveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja. Totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen tai muu asiakkaan kannalta sopimaton menettely on kielletty.

Vakuutusenvälittäjän on huolehdittava siitä, että toimeksiantaja saa ennen vakuutusopimuksen solmimista kaikki vakuutusarpeensa arvioinnin ja vakuutuksen valitsemi-

sen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tietoja tarjolla olevista vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Välittäjän on ilmoitettava toimeksiantajalleen, maksaa-ko vakuutuksenantaja palkkiota vakuutuksen välittämisestä, sekä toimeksiantajan pyynnöstä palkkion määrä.

Vakuutuksenvälittäjä vastaa antamistaan puutteellisista, virheellisistä tai harhaanjohtavista tiedoista. Välittäjä on velvollinen korvaamaan vahingon, joka johtuu siitä, ettei vakuutus ole sen sisältöinen, kuin asiakkaalla on ollut aihetta käsittää välittäjän antamien tietojen perusteella.

Vakuutuksenvälittäjä on velvollinen ottamaan vakuutuksen niiden vahinkojen korvaamisen varalta, joista välittäjä on korvausvastuussa. Välittäjän on lisäksi otettava vakuutus tai asetettava vakuus toimeksiantajan ja vakuutuksenantajan välisen rahaliikenteen erillisyyden turvaamisen varmistamiseksi, jos välittäjä välittää näille kuuluvia varoja.

Vakuutuksenvälittäjän toimintaa toimeksiantajan asiamiehenä koskevat myös kaupakaaren 18 luvun säännökset toimitsijoista eli asiamiehistä. Luvussa säädetään muun muassa asiamiehen velvollisuudesta pyytää valtakirja ja tehdä tili päämiehelleen, vilpillisen asiamiehen vastuusta ja asiamiehen tekemien oikeustointen pätevydestä. Asiamiehellä on oikeus saada työstään kohtuullinen palkkio ja korvaus kuluistaan.

Jos vakuutuksenvälittäjän toimeksiantaja on kuluttajansuojalaisia (38/1978) tarkoitettu kuluttaja, kuluttajansuojalain säännöksiä sovelletaan sekä vakuutuksenvälittäjän ja tämän toimeksiantajan välisen sopimuksen ehtoihin että vakuutuksenvälittäjän palvelujen markkinointiin.

Jos kuluttajan asemassa olevan toimeksiantajan ja vakuutuksenvälittäjän tekemässä toimeksiantosopimuksessa on kohtuuton ehto, sitä voidaan kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n mukaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Muu toimeksiantaja voi kohtuuttomien sopimusehtojen vuoksi vedota oikeustoimilain (228/1929) 36 §:n yleiseen sovittelemättömyyteen. Myös muut oikeustointien pätemättömyyttä ja sovittelemättömyyttä koskevat oikeustoimilain 3 luvun säännökset saattavat tulla sovellettaviksi.

Vakuutuksenvälittäjiä valvoo Vakuutus-

valvontavirasto. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttajiasiamies. Vakuutuksenvälittäjän lainvastaisen menettelyn korjaamiseksi on menettelyn vakavuuden mukaan olemassa useita keinoja, kuten huomautus, korjauskehoitus, kieltopäätös, uhkasakko ja rekisteristä poistaminen.

Valvonnasta aiheutuvat kustannukset kateetaan vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) mukaan valvottavilta kerättävillä valvonta- ja toimenpidemaksuilla. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö määrää valvontamaksun vuosittain Vakuutusvalvontaviraston esityksestä.

1.1.2. Asiamiehet

Vakuutusasiamiehet toimivat vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla vakuutuksenantajan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella. Vakuutuksenvälittäjien lisäksi asiamiehiäkin koskee direktiivi 77/92/ETY ja asiamiehen ja vakuutuksenantajan välistä toimeksiantosuhdetta kaupakaaren 18 luku toimitsijoista eli asiamiehistä. Näitä selostettiin tarkemmin jo kohdassa 1.1.1.

Vakuutuslainsäädännössä ei ole erillistä asiamiestoimintaa koskevaa lakia, vaan asiamiesten oikeudet ja velvollisuudet suhteessa asiamiesten ja siten myös vakuutuksenantajien asiakkaisiin johtuvat pääasiassa vakuutuslainsäädännöstä (543/1994) ja vakuutusyhtiölaista (1062/1979), joilla säännellään vakuutuksenantajan ja asiakkaan välistä suhdetta sekä vakuutusyhtiöiden toimintaa.

Asiamiesten on toiminnassaan noudatettava myös hyvää vakuutustapaa.

Vakuutuslainsäädännössä koskee henkilövakuutusta ja vahinkovakuutusta. Laki ei koske jälleenvakuutusta eikä pääsääntöisesti lakisäänteistä vakuutusta. Lain säännöksistä muun vakuutetun tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kuin vakuutuksenottajan vahingoksi poikkeava sopimusehto on mitätön. Laki on pakottava myös vakuutuksenottajan eduksi, jos tämä on kuluttaja tai elinkeinonharjoittaja, jonka voidaan katsoa rinnastuvan kuluttajaan ottaen huomioon hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muu-

toin.

Vakuutusyhtiölakia sovelletaan suomalaiseen keskinäiseen vakuutusyhtiöön ja vakuutusosakeyhtiöön. Ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) 60 §:n ja vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 12 luvun 2 §:n viittaussäännösten perusteella myös ulkomaisia vakuutusyhtiöitä ja vakuutusyhdistyksiä koskevat vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 ja 9 – 13 §:n säännökset vakuutusyhtiön markkinoinnista ja sen sopimusehtojen valvonnasta.

Asiamiehenä voi toimia Suomessa ilman erityistä viranomaisen myöntämää toimilupaa tai rekisteröintiä, sillä asiamiestoiminnan luovallisuus on sidoksissa asiamiehen päämiehen eli vakuutusenantajan toimintamahdollisuuksiin. Suomessa toimiluvan saanut kotimainen vakuutusenantaja voi halutessaan käyttää asiamiehiä. Muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen vakuutusyrityksen asiamies voi toimia Suomessa sijoittautumisvapauden perusteella, jos yritys on perustanut tänne edustuston. Tällainen asiamies voi toimia Suomessa myös palvelujen vapaan tarjonnan perusteella, jos toiminta ei edellytä edustuston perustamista. Kolmannen maan vakuutusyrityksen toiminta Suomessa vaatii sosiaali- ja terveysministeriön myöntämän toimiluvan. Sen edellytyksenä on muun muassa, että yhtiö perustaa Suomeen edustuston, jota johtaa ministeriön hyväksymä pääasiamies.

Kilpailua ja markkinointia koskevan vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 §:n mukaan vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle markkinoitavasta hyödykkeestä kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä hyödykettä koskevia ratkaisuja. Totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen tai muu asiakkaan kannalta sopimaton menettely on kielletty.

Vakuutussopimuslain 5 §:n mukaan vakuutuksen hakijalle on annettava vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.

Jos vakuutusenantaja tai sen edustaja on

vakuutusta markkinoitaessa jättänyt vakuutusenantajalle antamatta tarpeellisia tietoja vakuutuksesta tai antanut hänelle siitä virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, vakuutussopimuslain 9 §:n mukaan vakuutussopimuksen katsotaan olevan voimassa sen sisällönä, kuin vakuutusenantajalla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta käsittää. Sama on vastaavasti voimassa, jos vakuutuksesta sen voimassaoloaikana on annettu puutteellisia, virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, joiden voidaan katsoa vaikuttaneen vakuutusenantajan menettelyyn. Tämä ei kuitenkaan koske tietoja, jotka vakuutusenantaja tai sen edustaja on vakuutustapah-tuman sattumisen jälkeen antanut tulevasta korvauksesta.

Vakuutusyhtiölain 14 a luvun 8 ja 9 §:ssä säädetään asiamiestoiminnasta ilmoittamisesta. Vakuutusyhtiön asiamiehen on toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa nimenomaan asiamiehenä ja yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan ilmoitettava, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys. Kun vakuutusyhtiö toimii edustajana vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 a §:ssä tarkemmin määriteltyjen rahoituspalvelujen tai vakuutukseen liittyvien palvelujen osalta, vakuutusyhtiön on selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että vakuutusyhtiö ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

Laissa ei ole asetettu asiamiehille koulutusta tai käytännön kokemusta koskevia vaatimuksia. Käytännössä vakuutusenantajat huolehtivat asiamiestensä ammattitaidon riittävydestä.

Asiamiehiä ei tällä hetkellä rekisteröidä viranomaisten toimesta. Vakuutusyhtiölain 18 luvun 8 a §:n mukaan Vakuutusvalvontavirastolla on kuitenkin oikeus määrätä, että vakuutusyhtiön on pidettävä rekisteriä asiamiehistä ja näiden puolesta toimivista henkilöistä. Asiamiehiä ja näiden puolesta toimivia henkilöitä koskevien todistusten antaminen voidaan viraston päätöksellä kokonaan tai osaksi määrätä vakuutusyhtiöiden keskusjärjestön tehtäväksi keskusjärjestön annettua siihen suostumuksensa. Vastaava säännös on

vakuutusyhdistyslain 16 luvun 11 a §:ssä. Ennen Vakuutusvalvontaviraston perustamista määräysvalta oli sosiaali- ja terveysministeriöllä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuonna 1993 antanut kotimaisille vakuutusyhtiöille määräyksen (dnro 260/411/93) asiamiesten rekisteröinnistä ja työkokemusta osoittavien todistusten antamisesta. Määräyksen mukaan vakuutusyhtiön on pidettävä rekisteriä asiamehistään. Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto antaa asiamiehen tai asiamiehen puolesta toimivan henkilön pyynnöstä todistuksen, joka asiamiehen tai hänen puolestaan toimivan henkilön on direktiivin 77/92/ETY 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti liitettävä hakemukseensa saada harjoittaa jossain Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa harjoittamaansa toimintaa toisessa tällaisessa valtiossa. Ministeriö on antanut vastaavan vakuutusyhdistyksiä ja Vakuutusyhdistysten Keskusliitto ry:tä koskevan määräyksen (dnro 128/02/93).

Asiamiesten valvonta on osa vakuutusyhtiöiden valvontaa ja tarkastusta, josta vastaa Vakuutusvalvontavirasto vakuutusyhtiölain 14 luvun mukaisesti. Virasto valvoo myös muita vakuutuksenantajia.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa vakuutusyhtiölle huomautuksen, kehottaa korjaamaan asian määräajassa tai kieltää jatkamasta virheellistä menettelyä, jos yhtiö ei noudata esimerkiksi lakia, toimilupansa tai yhtiöjärjestystään. Mahdollisia toimenpiteitä ovat myös oikeus kieltää yhtiön tekemän päätöksen toimeenpano, uhkasakon asettaminen, toimiluvan peruuttaminen ja oikeus ottaa haltuun yhtiön hallinnassa olevaa omaisuutta tai kieltää yhtiötä luovuttamasta tai panttaamasta tällaista omaisuutta.

Vakuutusyhtiölain 14 a luku sisältää kilpailua ja markkinointia koskevia säännöksiä, joita on noudatettava sen lisäksi, mitä kilpailunrajoituksista annetussa laissa (480/1992) säädetään. Kilpailuoikeudellista valvontaa keskeisempää asiameiestoiminnan kannalta lienee se, että Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutusyhtiön sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttajansuojan asiamies. Kuten vakuutusvälittäjien,

asiamiestenkin on otettava toiminnassaan huomioon kuluttajansuojalain ja oikeustoimilain säännökset.

Vakuutusvalvontavirasto voi, jos se asiakaansuojan kannalta on tarpeellista, kieltää vakuutusyhtiötä jatkamasta lain vastaisten sopimusehtojen käyttöä tai lain vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä. Kieltoa voidaan tehostaa uhkasakolla.

On olemassa tuomioistuimen ulkopuolisia riidanratkaisuelimiä, jotka voivat tietyin rajoituksin käsitellä sekä asiamiesten että vakuutusvälittäjien toimintaa koskevia riitaisuuksia. Niitä ovat Kuluttajien vakuutuslaitos, Vakuutuslautakunta ja kuluttajavälituslautakunta, joita käsitellään tarkemmin jäljempänä kohdassa 2.1.

Oikeusministeriössä on vireillä hanke, jolla laajennettaisiin kuluttajavälituslautakunnan toimivaltaa siten, että kuluttaja voisi saattaa vakuutuksiin liittyvät erimielisyytensä nykyistä laajemmin lautakunnan käsiteltäväksi. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitettu antaa syksyllä 2004. Toimivallan laajennus riippuu kuitenkin siitä, osoitetaanko lautakunnan toimintaan valtion talousarviossa lisää määrärahoja.

1.2. Käytäntö

1.2.1. Vakuutusvälittäjät

Vakuutusvälitystoiminta alkoi merkittävässä määrin lisääntyä Suomessa 1990-luvun alkuvuosina. Vakuutusvalvontavirasto julkaisee vuosittain vakuutusvälittäjien toimintaa koskevan tilaston, joka laaditaan vakuutusvälittäjärekisteriin merkittyjen tietojen ja vakuutusvälittäjien virastolle toimittamien liiketoimintakertomusten perusteella.

Vuoden 2002 lopussa vakuutusvälittäjiä oli rekisterissä noin 70 kappaletta. Näistä 90 prosenttia toimii osakeyhtiönä. Loput ovat kommandiittiyhtiöitä tai luonnollisia henkilöitä. Noin 85 prosentilla välittäjistä on oikeus välittää sekä henki- että vahinkovakuutuksia. Loput välittävät vain jompaakumpaa vakuutuslajia. Vakuutuksiin liittyvä rahaliikenne

ne kulkee käytännössä lähes kokonaan suoraan vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan välillä, sillä välittäjistä vain 10 prosentilla on oikeus välittää vakuutusmaksuja ja korvauksia.

Vakuutuksenvälittäjäyriytysten henkilöstö on kasvanut 1995 vuoden 75 henkilöstä vuoden 2002 noin 500 henkilöön. Henkilöstöstä noin puolet on rekisteröity vakuutuksenvälittäjiksi. Kahden suurimman välittäjän palveluksessa on yhteensä 230 henkilöä. Kuusi muuta välittäjää työllistää kukin 10 – 20 henkilöä. Valtaosassa yrityksistä työ skentelee 1 – 5 henkilöä.

Vakuutuksenvälittäjien osuus Suomen vakuutusmaksutulosta on kasvanut tasaisesti vuosina 1996 – 2002 sekä vahinkovakuutuksessa, henkivakuutuksessa, lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa että lakisääteisessä eläkevakuutuksessa. Yhteensä välitetyn vakuutusmaksutulon osuus koko vakuutusmaksutulosta oli 1,4 prosenttia vuonna 1996 ja 9,5 prosenttia (1 428 miljoonaa euroa) vuonna 2002. Pienin osuus on vuosittain ollut henkivakuutuksessa ja suurin lakisääteisessä eläkevakuutuksessa. Vuonna 2002 osuus oli henkivakuutuksessa 4,5 prosenttia (294,6 miljoonaa euroa), vahinkovakuutuksessa 5,6 prosenttia (193,6 miljoonaa euroa), lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa 9,1 prosenttia (47,3 miljoonaa euroa) ja lakisääteisessä eläkevakuutuksessa 13,9 prosenttia (893,0 miljoonaa euroa). Kahden suurimman vakuutuksenvälittäjän osuus koko välitetystä vakuutusmaksutulosta oli vuonna 2002 yhteensä 45 prosenttia.

Vuonna 2002 kotimaisille vakuutuslaitoksille välitettiin vakuutusmaksuja ilman lakisääteisiä vakuutuksia 306,2 miljoonaa euroa ja ulkomaisille vakuutuslaitoksille 181,8 miljoonaa euroa. Näistä summista vahinkovakuutuksia välitettiin kotimaahan 156,2 miljoonaa euroa ja ulkomaille 37,3 miljoonaa euroa. Henki- ja eläkevakuutuksia välitettiin kotimaahan 150,0 miljoonaa euroa ja ulkomaille 144,5 miljoonaa euroa.

Vakuutuksenvälittäjien saamat palkkiot vakuutuksenantajilta ja toimeksiantajilta olivat vuonna 2002 yhteensä 36,8 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutuksessa palkkiot olivat 18,3, henkivakuutuksessa 15,5, lakisääteisessä eläkevakuutuksessa 1,8 ja lakisääteisessä

tapaturmavakuutuksessa 1,1 miljoonaa euroa. Kokonaispalkkioista vakuutuksenantajat maksoivat 30,4 miljoonaa euroa ja toimeksiantajat 6,3 miljoonaa euroa.

Vakuutuksenvälittäjien etuja valvoo Suomen Vakuutusmeklariliitto. Liiton tarkoituksena on toimia vakuutusmeklariyritysten valtakunnallisena yhdyssiteenä, edistää riippumatonta ja ammattitaitoista vakuutusmeklari-toimintaa Suomessa ja edistää vapaata kilpailua vakuutusmarkkinoilla noudattaen hyvää kansainvälistä vakuutusmeklaritapaa.

Vakuutusmeklariliittoon kuuluu 24 jäsenyritystä. Liitto on hyväksynyt jäsenilleen eettiset ohjeet.

1.2.2. *Asiamiehet*

Vakuutusasiamiesten kokonaismäärästä ja merkityksestä vakuutusten myynnissä on niukasti tietoa, sillä valtakunnallista tilastotietoa ei ole saatavilla.

Asiamiesten määrän arviointia vakuutuksenantajilta saatujen tietojen perusteella vaikeuttaa se, että asiamies voi toimia monen vakuutuksenantajan lukuun. Henkilöasiamiehiä arvioidaan olevan yhteensä 10 000 – 12 000. Heistä on sivutoimisia arviolta 90 prosenttia.

Asiamiesyhteisöjä lienee 5 000. Näistä autoliikkeitä lienee 3 000. Lisäksi asiamiehinä toimii muun muassa autokatsastuskonttoreita; pankkeja ja posteja; laki-, tili-, isännöitsijä- ja kiinteistövälitystoimistoja; ammattiyhdistysliikkeitä, urheiluseuroja ja muita järjestöjä; ja matkatoimistoja. Päätoimisia vakuutusasiainyhtiöitä lienee satakunta, joista suurin osa edustaa yhtä vakuutusyhtiötä tai yhtiöryhmää.

Henkivakuutusten myynnissä asiamiesten merkitys on suuri, sillä pankit toimivat vakuutusyhtiöiden keskeisenä myyntikanavana. Pankkien omistamien henkivakuutusyhtiöiden markkinaosuudesta voi päätellä, että pankkien osuus uusmyynnistä ylittää 40 prosenttia.

Vahinkovakuutusten osalta asiamiesten merkitys on suurin liikenne- ja autovakuutuksissa. Autoliikkeiden osuus näiden vakuutusten uusmyynnistä vaihtelee vakuutusyhtiöittäin ja on arviolta 40 – 60 prosenttia.

1.3. Kansainvälinen kehitys

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/92/EY vakuutusedustuksesta, jäljempänä vakuutusedustusedirektiivi, annettiin 9 päivänä joulukuuta 2002. Sen määräykset on saatettava voimaan kansallisessa lainsäädännössä ennen tammikuun 15 päivää 2005.

Vakuutusedustusedirektiivin johdanto-osassa sääntelyä pidetään tarpeellisena, koska Euroopan unionin jäsenmaiden kansalliset säännökset eroavat toisistaan edelleen merkittävästi, mikä muodostaa esteitä vakuutus- ja jälleenvakuutusedustus toiminnan aloittamiselle ja harjoittamiselle sisämarkkinoilla. Vakuutusedustajien olisi voitava käyttää hyväkseen sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta nykyistä paremmin. Vakuutusedustajia koskevien ammatillisten vaatimusten ja rekisteröintiin liittyvien säännösten yhteensovittaminen voi edistää rahoituspalvelujen yhteismarkkinoiden toimintaa ja asiakkaiden suojaa.

Vakuutusedustusedirektiivi jakaantuu rakenteellisesti neljään osaan, jotka ovat soveltamisala ja määritelmät (1 – 2 artikla), rekisteröinnin edellytykset (3 – 11 artikla), vakuutusedustajien annettavat tiedot (12 – 13 artikla) ja loppusäännökset (14 – 18 artikla).

Vakuutusedustusedirektiiviä sovelletaan henkilöihin, jotka liiketoimintanaan tarjoavat vakuutusedustuspalveluja kolmansille korvausta vastaan, joka voi olla rahallinen tai näiden edustajien tuottamiin palveluihin liittyvä muu sovittu taloudellinen etu. Vakuutusedustuksella tarkoitetaan esittelemistä, ehdottamista tai muuta vakuutus sopimusten tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa tai tällaisten sopimusten tekemistä tai avustamista vakuutus sopimuksen hoidossa ja täyttämisesä erityisesti vahinkotapauksissa. Soveltamisalaa kuuluvat muun muassa asiamiehet, välittäjät ja vakuutusedustusta harjoittavat pankit.

Vakuutus yrityksen työntekijän toimintaa ei kuitenkaan pidetä vakuutusedustuksena. Direktiiviä ei myöskään sovelleta henkilöihin, jotka harjoittavat muunlaista ammatillista toimintaa ja jotka antavat satunnaisesti neuvoja vakuutuksista kyseistä muuta ammattitoimintaa harjoittaessaan, eikä henkilöihin, jotka antavat pelkästään yleisluonteisia tieto-

ja vakuutustuotteista, jos tämän toiminnan tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään tai soveltamaan vakuutus- tai jälleenvakuutus sopimusta. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi veroneuvojat ja tilintarkastajat. Soveltamisalan ulkopuolelle jää myös ammattimainen vakuutus- ja jälleenvakuutus yrityksen vahingon selvittely sekä vahingon arviointi- ja vahingonkorvaustoiminta.

Vakuutusedustusedirektiivissä säädetään kotivaltion rekisteröinnin periaatteesta. Sen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen, jossa vakuutusedustajan asunto tai keskushallinto sijaitsee, on rekisteröitävä tietyt ammatilliset pätevyysvaatimukset ja muut direktiivin ehdot täyttävä edustaja. Rekisteröinti mahdollistaa vakuutusedustuksen harjoittamisen muissa jäsenvaltioissa sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan tarjonnan perusteella edellyttäen, että jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä on noudatettu asianmukaista ilmoitusmenettelyä. Viranomaisten välinen yhteistyö katsotaan olennaisen tärkeäksi asiakkaiden suojaamiseksi ja vakuutusmarkkinoiden luotettavan toiminnan takaamiseksi.

Vakuutusedustusedirektiivissä säädetään myös siitä, mitä itseään koskevia tietoja vakuutusedustajan on annettava asiakkaalleen. Asiakkaan on tärkeää tietää muun muassa, toimiiko vakuutusedustaja vakuutus yrityksistä riippumattomana asiantuntijana ja antaako edustaja useiden markkinoilla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin perustuvia tietoja vai onko edustaja riippuvuussuhteessa yhteen tai useampaan vakuutus yritykseen. Vakuutustuotteesta edustajan on annettava asiakkaalleen tämän asiantuntemuksen mukaan riittävästi tietoja asiakkaan tarpeen asianmukaiseksi täyttämiseksi. Käytännössä esimerkiksi kuluttajan tiedontarve eroaa ammattimaisen jälleenvakuuttajan tarvitsemista tiedoista.

Vakuutusedustusedirektiivi on asiakkaalle annettavien tietojen osalta minimidirektiivi. Jäsenvaltio voi pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä, joita voidaan soveltaa niiden alueella toimintaansa harjoittaviin vakuutusedustajiin edustajien asuinpaikasta riippumatta, kunhan kyseiset tiukemat säännökset ovat yhteisön oikeuden mukaisia.

Jäsenvaltioissa on oltava sopivat ja tehokkaat valitus- ja oikaisumenettelyt, jotta vakuutusedustajien ja asiakkaiden väliset riidat voidaan ratkaista. Jäsenvaltioiden on kannustettava tuomioistuinten ulkopuolisia julkisia tai yksityisiä sovitteluelimiä toimimaan yhteistyössä rajat ylittävien kiistojen ratkaisemiseksi, tämän kuitenkin rajoittamatta asiakkaiden oikeutta nostaa kanne tuomioistuimessa.

Vakuutusedustusedirektiivin täytäntöönpanossa jää kansalliseen harkintaan eräitä keskeisiä kysymyksiä. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi jakaa harkintansa mukaan vakuutusedustajat alaryhmiin siten, että vakuutusedustajien oikeudet ja velvollisuudet suhteessa asiakkaisiin ja vakuutuksenantajiin vaihtelevat. Eräisiin Suomessakin keskeisiin kysymyksiin liittyvää tietoa on ollut käytettävissä Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Viron lainvalmistelusta.

Norjassa, Tanskassa ja Virossa vakuutusedustajat aiotaan jakaa vakuutusmeklareihin ja asiamiehiin. Asiamiehet edustaisivat vakuutuksenantajaa, kun taas vakuutusmeklarin toimeksiantajana olisi muu kuin vakuutuksenantaja. Ruotsissa tällaista eroa ei periaatteessa aiota tehdä, mutta vakuutusedustajien rekisteröintimenettelyssä olisi eroavuuksia sen mukaan, onko edustaja sidoksissa yhteen tai useampaan vakuutuksenantajaan vai onko kyseessä muu vakuutusedustaja.

Eroja olisi maittain siinä, millä tavalla suhtaututaan vakuutusedustajien riippuvuussuhteisiin vakuutuksenantajien kanssa. Ruotsissa ja Virossa vakuutusedustajien olisi ilmoitettava asiakkaalleen, onko edustaja sidoksissa vakuutuksenantajiin. Lisäksi viranomaiset valvoisivat muun muassa sitä, ovatko vakuutusedustajien tekemät, eri vakuutuksenantajien vakuutuksia koskevat tasapuoliset analyysit asianmukaisia. Norjassa ja Tanskassa edellytettäisiin vakuutusmeklareilta myös riippumattomuutta vakuutuksenantajista.

Tanskassa vakuutusmeklarin olisi ilmoitettava asiakkaalleen tiedonantovelvollisuutensa yhtenä osana se, maksaako vakuutuksenantaja meklarille palkkiota. Ruotsissa, Norjassa ja Virossa myös palkkion määrä olisi ilmoitettava. Norjassa ja mahdollisesti Ruotsissa asiamiehenkin olisi ilmoitettava vakuutuksenantajalta saamansa palkkio.

1.4. Nykytilan arviointi

1.4.1. Vakuutuksenvälittäjät

Laki vakuutuksenvälittäjistä tuli voimaan vuoden 1994 alusta eli aikaan, jolloin vakuutuksenvälitystoiminta alkoi merkittävässä määrin kehittyä Suomessa. Laki on perusteiltaan edelleen entisellään. Merkittävimmät muutokset ovat olleet vakuutuksenvälittäjien valvonnan siirtäminen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä Vakuutusvalvontavirastolle vuonna 1999 viraston perustamisen yhteydessä ja vakuutuksenvälittäjien markkinointia ja sen valvontaa koskevien säännösten lisääminen lakiin vuonna 2001, jolloin vastaavat säännökset lisättiin muuhunkin vakuutuslainsäädäntöön.

Vakuutuksenvälittäjiä koskevaan lainsäädäntöön nyt tehtävät muutokset aiheutuisivat pääasiassa vakuutusedustusedirektiivin täytäntöönpanosta. Samalla tehtäisiin kuitenkin eräitä muutoksia, joita pidetään tarpeellisina vakuutusmarkkinoiden kehityksen ja nykyisen lain soveltamisesta saatujen kansallisten kokemusten perusteella.

Vakuutuksenvälitystoiminnan harjoittamisen yhtenä edellytyksenä on vakuutuksenvälittäjän riittäväksi katsottava koulutus ja käytännön kokemus. Nykyistä lakia säädettäessä Suomessa ei ollut erityistä vakuutusten välittämiseen perehdyttävää koulutusohjelmaa tai tutkintoa, joka olisi voitu ottaa vakuutuksenvälittäjäksi rekisteröinnin edellytykseksi. Vakuutusvalvontaviraston määräysten mukaan riittävänä koulutuksena pidetään sitä, että rekisteröintiä hakeva on suorittanut vähintään toisen asteen koulutuksen tasaisen tutkinnon ja riittävät vakuutusalan opinnot. Jälkimmäisiksi hyväksytään Vakuutusvalvontaviraston, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja Suomen Vakuutusmeklariliiton yhteisesti valvoma vakuutuksenvälittäjätutkinto ja vakuutustutkinto, yleinen vakuutustutkinto sekä muut sellaiset vakuutusalan opinnot, joiden Vakuutusvalvontavirasto katsoo vastaavan edellä mainittuja tutkintoja.

Riittäväksi käytännön kokemukseksi katsotaan se, että rekisteröintiä hakeva on viimeisen kymmenen vuoden aikana toiminut vähintään neljä tai vakuutuksenvälittäjätutkinnon suorittanut vähintään kaksi vuotta va-

kuutuksenvälittäjän tehtäviä vastaavissa tai niihin rinnastettavissa tehtävissä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi toimiminen vakuutusyhtiön palveluksessa itsenäisenä myyntihenkilönä, vakuutusyhtiön asiamiehenä tai riskienhallintatehtävissä jossakin suuryrityksessä. Riittävän käytännön kokemuksen voi hankkia myös vastaaviksi katsottavissa tehtävissä muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Riittävä koulutusta ja käytännön kokemusta on arvioitava kokonaisuutena. Vakuutusvalvontavirasto voi harkintansa mukaan poiketa rekisteröintiä hakevan eduksi mainituista vaatimuksista, jos hakijan koulutuksen ja käytännön kokemuksen kokonaisuutena arvioidaan muuten täyttävän vakuutuksenvälittäjille asetettavat vaatimukset.

Nykyistä rekisteröinnin edellytyksenä olevaa vaatimusta koulutuksesta ja käytännön kokemuksesta on mahdollista yksinkertaistaa vakuutuksenvälittäjätkinon kehittämisestä ja vakuutuksenvälittäjien toiminnasta saatujen kokemusten perusteella. Lakiin kirjattava vaatimus nykyiseen vakuutuksenvälittäjätkintoon perustuvan tutkinnon suorittamisesta olisi yksinkertainen tapa arvioida rekisteröintiä hakevan riittävää pätevyyttä ja helpottaisi Vakuutusvalvontaviraston työtä. Erillisestä työkokemusvaatimuksesta olisi mahdollista luopua, jos tutkintoon sisältyisi tietoa käytännön toiminnasta ja laissa muutoin pyritäisiin varmistamaan toiminnan asianmukaisuus ja riittävä asiakkaan suoja.

Vakuutuksenvälittäjien tiedonantovelvollisuus asiakkaalle on varsin kattava. Laissa säädetään markkinoinnissa ja asiakkaalle tarjottavista vakuutuksista annettavista tiedoista ja vakuutuksenvälitystoiminnasta ilmoittamisesta. Vakuutuksenvälittäjän eräs keskeinen tehtävä on toimeksiantosopimuksen mukaisessa laajuudessa selvittää toimeksiantajansa vakuutusturvan tarve ja tämän pohjalta tehdä ehdotuksensa vakuutustarpeen kattamiseksi toimeksiantajan etujen vaatimalla tavalla.

Laissa ei säädetä siitä, miten ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi on asiakkaalle annettava, joten se voidaan antaa suullisesti. Asiakkaalle ei myöskään tarvitse selvittää, mihin seikkoihin vakuutuksenvälittäjän tekemä ehdotus perustuu. Jos vakuutuksenvälittäjän toiminnassa jälkikäteen havaitaan

ongelmia tai asiakas on tyytymätön välittäjän toimintaan, kirjallisen aineiston puuttuminen vähentää Vakuutusvalvontaviraston mahdollisuutta arvioida välittäjän toiminnan asianmukaisuutta. Perusteltua olisikin, että vakuutuksenvälittäjä olisi lähtökohtaisesti velvollinen antamaan asiakkaalleen kirjallisesti ehdotuksensa vakuutustarpeen kattamiseksi ja selvittämään olennaiset seikat, joiden perusteella välittäjä on ehdotukseensa päätenyt.

Vakuutuksenvälittäjä toimii asiakkaansa toimeksiannosta eikä saa olla työ-, asiamies- tai muuhun sopimukseen tai omistukseen perustuvassa tai muussa riippuvuussuhteessa vakuutuksenantajaan. Vakuutuksenvälitystoiminnassa esiintyy käytäntöä, jossa vakuutuksenvälittäjän palkkion maksaa vakuutuksenantaja eli taho, jonka suhteen välittäjän tulee asiakkaansa toimeksiantoa hoitaessaan pysyä itsenäisenä. Nykyisin vakuutuksenvälittäjän on ilmoitettava toimeksiantajalleen, maksaako vakuutuksenantaja palkkiota vakuutuksen välittämisestä, sekä toimeksiantajan pyynnöstä palkkion määrä. Toimeksiantosuhteissa olisi luonnollista, että toimeksiantaja maksaisi palkkion edustajalleen.

1.4.2. *Asiamiehet*

Asiamiesten oikeudet ja velvollisuudet suhteessa vakuutuksenottajaan ovat pääasiassa samat, jotka koskevat vakuutuksenantajia. Vakuutuslainsäädännössä on erityisesti asiamiehiä koskevia säännöksiä, esimerkiksi velvollisuus ilmoittaa asiamiehenä toimimisesta, pääasiassa vain sikäli, kuin ne eivät koske myös vakuutuksenantajia.

Vakuutusvalvontavirasto valvoo asiamiehiä osana vakuutuksenantajien valvontaa ja tarkastusta. Viime vuosina rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden eräänä kehityspiirteenä on ollut finanssiryhmittymien syntyminen, jolloin samaan konserniin kuuluu luottolaitoksia ja vakuutuksenantajia. Tämä lisää asiamiestoiminnan määrää, sillä pankki myy usein samaan yritysryhmään kuuluvan vakuutusyhtiön tuotteita. Nykyään pankkien osuus henkivakuutusten myynnistä on merkittävä. Etenkin tällaisissa ja muissa yritysryhmissä, joissa asiamiehinä on suuria organisaatioita, asiamiesten valvontaa tehostaisi ja yksinker-

taistaisi se, että Vakuutusvalvontavirasto voisi valvoa suoraan asiamiesten toimintaa ja tarvittaessa kohdistaa toimenpiteitä suoraan asiamiehiin.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa voimaan kansallisessa lainsäädännössä vakuutuseductusdirektiivin vaatimukset. Esityksellä edistettäisiin direktiivin tavoitteiden mukaisesti mahdollisuutta harjoittaa vakuutuseductusta sisämarkkinoilla sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan tarjonnan perusteella. Samalla parannettaisiin rahoituspalvelujen sisämarkkinoiden toimintaa ja asiakkaan suojaa. Lainsäädäntöön tehtäisiin myös muutamia kansallisesta tarpeesta johtuvia muutoksia.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vakuutuseductuksesta. Samalla kumottaisiin laki vakuutusenvälittäjistä siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Kokonaan uusi laki säädettäisiin, koska vakuutuseductusdirektiivi tuo kansalliseen lainsäädäntöön eräitä merkittäviä muutoksia. Direktiivin soveltamisala kattaa nykyiset vakuutusasiamiehet, vakuutusenvälittäjät ja eräät sellaiset vakuutusalan konsultit, jotka eivät nykyisin kuulu kumpaankaan ryhmään. Nämä kaikki ovat direktiivissä tarkoitettuja vakuutuseductajia, joiden toiminta edellyttää rekisteröintiä. Direktiivi koskee pääosin myös jälleenvakuutuseductusta. Nykyisin laissa säädetään vain ensivakuutuksia välittävien vakuutusenvälittäjien rekisteröinnistä.

Lain 1 luvussa säädettäisiin lain soveltamisalasta ja määriteltäisiin laissa käytettäviä termejä. Lakia sovellettaisiin vakuutuseductukseen, jota olisi korvausta vastaan harjoitettava vakuutusopimuksen valmistelu ja tekeminen sekä avustaminen sen hoidossa ja täyttämässä. Vakuutuseductuksena ei pidettäisi vakuutusenantajan toimintaa ja tämän lukuun tapahtuvaa vahingonselvittelyä, vahingo narviointia ja korvaustoimintaa eikä satunnaista tietojen antamista muun liike- tai ammattitoiminnan yhteydessä.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajatta-

siin tietyt kriteerit täyttävä pienimuotoinen vakuutuseductus ja jälleenvakuutukseen liittyvä toiminta niiltä osin, kuin vakuutuseductusdirektiivi ei sitä koske.

Vakuutuseductajia olisivat vakuutusenantajan lukuun ja vastuulla toimivat asiamiehet ja yleensä muun kuin vakuutusenantajan toimeksiannosta toimivat vakuutusmeklarit.

Lain 2 luvussa säädettäisiin vakuutuseductajien rekisteröinnistä sekä sen ja toiminnan harjoittamisen edellytyksistä. Vakuutuseductajaksi voitaisiin rekisteröidä Vakuutusvalvontaviraston ylläpitämään vakuutuseductajarekisteriin sekä luonnollinen henkilö että oikeushenkilö.

Asiamieheksi tai vakuutusmeklariksi rekisteröitävän luonnollisen henkilön olisi asuttava Suomessa ja oltava täysivaltainen, luotettava ja ammattitaitoinen.

Rekisteröitävää pidettäisiin pääsääntöisesti luotettavana, ellei häntä ole viiden viimeisen vuoden aikana tuomittu rikoksesta, joka osoittaa ilmeistä sopimattomuutta vakuutuseductajaksi.

Asiamieheltä edellytettäisiin toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävää ammattipätevyyttä. Asiamiehet toimivat vakuutusenantajan lukuun ja vastuulla, joten olisi luontevaa, että vakuutusenantaja kouluttaisi asiamiehensä tarpeellisessa katsomassaan laajuudessa. Vakuutusmeklarin ammattipätevyys voitaisiin osoittaa vakuutusmeklaritutkinnolla. Niitä järjestäisi sosiaali- ja terveysministeriön asettama, virkavastuulla toimiva vakuutuseductuslautakunta. Tutkinnon suorittaminen olisi selkeä tapa todeta, milloin vakuutusmeklari on riittävän pätevä aloittamaan vakuutuseductuksen harjoittamisen.

Oikeushenkilön asiamieheksi tai vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että se on merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin, voi elinkeinonaan harjoittaa vakuutuseductusta, ei ole konkurssissa ja että sen kotipaikka on Suomessa. Vähintään puolet päätoimisesti vakuutuseductusta harjoittavan oikeushenkilön suoraan vakuutuseductuksen harjoittamiseen osallistuvasta henkilöstöstä olisi rekisteröitävä vakuutuseductajiksi. Lisäksi edellytettäisiin, että riittävä määrä oikeushenkilön johtoon kuuluvia henkilöitä on rekisteröity vakuutuseductajiksi ja näistä yksi on nimetty

liikkeen vastaavaksi hoitajaksi. Tämä olisi velvollinen huolehtimaan siitä, että vakuutusedustusta harjoitetaan asianmukaisesti.

Vakuutusmeklarilla olisi oltava vastuuvakuutus vakuutusedustustoiminnassa aiheutetun vahingon korvaamiseksi. Vakuutusmeklari ei voisi olla vakuutuksenantajaan sellänsä riippuvuussuhteessa, joka on omiaan asiakkaan etujen vastaisesti vaikuttamaan vakuutusmeklarin toimintaan. Vakuutusmeklari toimii asiakkaansa eli yleensä vakuutuksenottajan toimeksiannosta, ja siksi rajoitettaisiin niitä sopimusoikeudellisia tai muita riippuvuussuhteita, joissa meklari voi olla vakuutuksenantajaan.

Lain 3 lukuun otettaisiin säännöksiä kaikkia vakuutusedustajia koskevasta tiedonantovelvollisuudesta. Vakuutusedustajan olisi ilmoitettava asiakkaalleen eräitä itseään koskevia tietoja ja menettelyt, joilla asiakas voi tehdä valituksia vakuutusedustajasta. Tiedot olisi annettava riittävän pysyvässä, selkeässä ja täsmällisessä, helposti asiakkaan käytettävissä olevassa muodossa.

Luvussa säädettäisiin myös vakuutusedustajan markkinoinnista. Vakuutusedustajan olisi markkinoinnissaan annettava palveluitaan ja tarjolla olevista vakuutuksista kaikki tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan ratkaisujen kannalta. Markkinoinnissa olisi käytävä ilmi, toimiiko vakuutusedustaja asiamiehenä vai vakuutusmeklarina.

Lain 4 luku sisältäisi säännöksiä vakuutusmeklarin toiminnasta. Luku koskisi vain vakuutusmeklareita, sillä eräistä asiamiesten velvollisuuksista säädetään vakuutusopimuslaissa. Lisäksi luvussa olisi säännöksiä, jotka vakuutusmeklaritoiminnan luonteen takia ovat tarpeellisia ainoastaan meklareille.

Vakuutusmeklarin olisi tehtävä asiakkaan kanssa kirjallinen toimeksiantosopimus, jossa sovitaan muun muassa toimeksiannon sisällöstä. Meklarin olisi suoritettava toimeksiantonsa ammattitaitoisesti ja huolellisesti ja etsittävä asiakkaalle tämän tarpeet parhaiten täyttävä vakuutusratkaisu.

Vakuutusmeklarin olisi huolehdittava siitä, että asiakas saa ennen vakuutusopimuksen tekemistä kaikki tarpeelliset tiedot vakuutusarvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi. Tietojen olisi lähtökohtaisesti perustuttava riittävän monien markkinoilla tar-

jolla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin.

Vakuutusmeklari saisi ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan.

Vakuutusmeklarin olisi pidettävä asiakasvaransa erillään omista varoistaan. Meklari voisi välittää kuluttajien ja kuluttajiin rinnastettavien asiakkaiden varoja vain poikkeuksellisesti.

Lain 5 luvussa säädettäisiin sijoittautumisvapaudesta ja palvelujen vapaasta tarjonnasta. Suomessa rekisteröity vakuutusedustaja voisi harjoittaa liiketoimintaa muissa Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa ilman uutta rekisteröintiä. Toiminnan aloittaminen edellyttäisi ilmoitusmenettelyä asianomaisten maiden viranomaisten välillä. Vastaavasti muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja voisi toimia Suomessa.

Lain 6 luku koskisi vakuutusedustajien markkinoinnin ja sopimusehtojen käytön valvontaa. Markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä valvoisivat Vakuutusvalvontavirasto ja kuluttajansuojan kannalta myös kuluttajiasiamies. Virasto voisi kieltää lain vastaisen toiminnan jatkamisen ja sen uudistamisen. Vakuutusedustaja voisi valittaa viraston päätöksestä markkinaoikeuteen.

Lain 7 luvussa säädettäisiin muusta kuin markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnasta. Vakuutusedustajien valvonta ja tarkastus kuuluisi Vakuutusvalvontavirastolle.

Vakuutusvalvontavirastolla olisi käytössään pakkokeinoja vakuutusedustajan epäasiallisen toiminnan oikaisemiseksi. Toiminnan vakavuuden mukaan virasto voisi antaa huomautuksen, kehottaa korjaamaan asian, kieltää virheellisen menettelyn tai poistaa vakuutusedustajan rekisteristä. Tarvittaessa virasto voisi yleensä tehostaa toimenpidettään uhkasakolla. Vakuutusvalvontaviraston päätöksestä olisi mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Luvussa säädettäisiin myös vakuutusmeklarin ja vastaavan hoitajan vahingonkorvausvastuusta. Vakuutusmeklari olisi velvollinen korvaamaan vahingon, jonka meklari toiminnassaan aiheuttaa toimeksiantajalleen tai muulle henkilölle, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee. Korvausta voitaisiin vaatia toissijaisesti myös vastaavalta hoi-

tajalta, jos hän on tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta laiminlyönyt hänelle säädetyt velvollisuudet.

Lakiin otettaisiin siirtymäsäännöksiä lain voimaan tullessa lain mukaan rekisteröintiä edellyttävää toimintaa harjoittavien rekisteröinnistä ja vakuutusmeklarin palkkiosta.

2.1. Vakuutusedustusedirektiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia lainsäädäntöön

Vakuutusedustusedirektiivin 3 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan vakuutuksenantajat tai muut elimet voivat tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa ja tietystä määrin huolehtia vakuutusedustajien rekisteröinnistä. Saman artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat perustaa useampia kuin yhden rekisterin vakuutusedustajille, jos jäsenvaltiot vahvistavat perusteet, joiden mukaisesti edustajat olisi rekisteröitävä.

Suomessa Vakuutusvalvontaviraston tehtävänä olisi vakuutusedustajien rekisteröinti. Vakuutusedustajat rekisteröitäisiin yhteen, viranomaisen ylläpitämään rekisteriin.

Vakuutusedustusedirektiivin 8 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asianmukaisista seuraamuksista sellaisia vakuutuksenantajia kohtaan, jotka käyttävät rekisteröimättömän vakuutusedustajan palveluita. Vakuutusyhtiölain 14 luvun 5 §:n, vakuutusyhdistyslain 12 luvun 6 §:n ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 44 §:n nojalla Vakuutusvalvontavirasto voi puuttua vakuutuksenantajan toimintaan esimerkiksi, jos tämä ei noudata lakia, menettelee hyvän vakuutustavan vastaisesti tai vakuutuksenantajan toiminnassa ilmenee väärinkäytöksiä. Virastolla on näin mahdollisuus tarvittaessa puuttua siihen, jos vakuutuksenantaja käyttää rekisteröimättömiä asiamiehiä.

Vakuutusedustusedirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava, että asiakkaat ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksia vakuutusedustajista. Valituksiin on myös vastattava. Direktiivin 11 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on edistettävä asianmu-

kaisten ja tehokkaiden, tuomioistuimen ulkopuolisten valitus- ja oikaisumenettelyiden käyttöönottoa vakuutusedustajien ja asiakkaiden välisten riitojen ratkaisemiseksi. Jäsenvaltioiden on kannustettava näitä elimiä olemaan yhteistyössä rajat ylittävien riitojen ratkaisemisessa.

Suomessa tuomioistuimessa käsiteltävän riita-asian voi panna vireille käräjäoikeudelle toimitetulla kirjallisella haastehakemuksella. Pääsääntöisesti asia voidaan käsitellä oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:n mukaan tuomioistuimessa, jonka piirissä haastettavalla on koti ja asuinpaikka, tai siellä, missä liikettä harjoitetaan tai on harjoitettu. Kuluttajansuojalain (38/1978) 12 luvun 1 d §:n mukaan kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisessä riita-asiaassa kuluttaja voi nostaa kanteen myös sen paikkakunnan yleisessä alioikeudessa, jonka tuomiopiirissä hänellä on asuinpaikkansa.

Tuomioistuimen ulkopuolisiakin riidanratkaisumahdollisuuksia on olemassa. Kuluttajaviraston ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton välisen sopimuksen perusteella toimii Kuluttajien vakuutustoimisto, joka neuvoo ja auttaa kuluttajia sekä elinkeinon- ja ammatinharjoittajia vakuutusasioissa ennen vakuutuksen ottamista ja sen jälkeen. Toimialaan kuuluvat vapaaehtoiset vakuutukset, lakisääteinen tapaturmavakuutus, liikennevakuutus, potilasvakuutus ja ympäristövahinkovakuutus. Riita-asioissa pyritään neuvotteluteitse saamaan ratkaisu aikaan. Asiamiehenä toimivan vakuutusedustajan asiakas voi saattaa asiansa Kuluttajien vakuutustoimiston käsiteltäväksi.

Kuluttajaviraston ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton välisen sopimuksen perusteella toimii myös Vakuutuslautakunta. Se käsittelee vakuutussuhteeseen perustuvia, lain ja vakuutusehtojen tulkintaa ja soveltamista koskevia erimielisyyksiä. Jos asia koskee asiamiehen toimintaa, asian toisena osapuolena on käytännössä yleensä asiamiehen asemesta vakuutuksenantaja. Lautakunta käsittelee vapaaehtoisia vakuutuksia koskevia asioita ja liikennevakuutusasioita niiltä osin, kuin liikennevahinkolautakunta ei ole toimivaltainen jotakin liikennevakuutusasiaa käsittelemään. Lautakunta antaa käsittelemisään asioissa oikeuden ja kohtuuden mukaan pe-

rustellun lausunnon, joka on ratkaisusuositus. Lausuntoa voi pyytää vakuutuksenottaja, vakuutettu, vahinkoa kärsinyt, edunsaaja tai asianomainen vakuutusyhtiö.

Kuluttajan asemassa oleva vakuutusedustajan asiakas voi saattaa asiansa käsiteltäväksi kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain (42/1978) mukaiseen kuluttajavalituslautakuntaan, joka antaa ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiin erimielisyyksiin yksittäisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa. Lautakunta ei kuitenkaan käsittele esimerkiksi sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä asioita, koska sen toimivaltaan eivät kuulu arvopaperimarkkina- (495/1989) tarkoitettujen arvopaperin luovutusta koskevat asiat eivätkä arvopaperin välittäjän tai salkunhoitajan tai sijoitusneuvojan suoritusta koskevat asiat.

Kuluttajien vakuutustoimisto ja Vakuutuslautakunta sekä kuluttajavalituslautakunta kuuluvat Euroopan unionin komission vuonna 2001 alulle panemaan kuluttajavalitusverkostoon (FIN-NET), jonka tarkoituksena on helpottaa rajat ylittävien pankki-, vakuutus- ja sijoituspalveluriihtojen ratkaisua ilman tuomioistuimen menettelyä. Jos kuluttaja haluaa tehdä valituksen muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa toimivasta vakuutusedustajasta, hänellä on mahdollisuus saada tähän neuvoja Kuluttajien vakuutustoimistosta ja kuluttajavalituslautakunnasta, jotka myös tarvittaessa toimittavat valituksen toisen maan asianomaiselle taholle edellyttäen, että sellainen on olemassa.

Mahdollisuus tuomioistuimen ulkopuoliseen riidanratkaisuun on näin varsin kattava. Kuluttajavakuutusten riitaisuudet koskevat kuitenkin monesti sijoitussidonnaisia vakuutuksia, joita kuluttajavalituslautakunta ei käsittele. Muilla kuin kuluttajilla ei myöskään ole käytettävissä tuomioistuimen ulko puolista riidanratkaisumahdollisuutta vakuutusmeklarin toimintaan liittyvissä asioissa. Tässä yhteydessä ei olisi tarpeellista ryhtyä toimenpiteisiin riidanratkaisumahdollisuuksien tehostamiseksi, kun ottaa huomioon sen, että oikeusministeriössä on yleisperusteluiden kohdassa 1.1.2. kerrotusti meneillään hanke kuluttajavalituslautakunnan toimivallan laajentamiseksi.

jentamiseksi.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Vakuutusedustajia valvoisi Vakuutusvalvontavirasto. Suomessa rekisteröitävät vakuutusedustajat merkittäisiin viraston ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin. Muutos nykyiseen olisi, että vakuutuksenvälittäjien lisäksi asiamiehet ja jälleenvakuutusedustajat olisi rekisteröitävä. Vakuutusedustajarekisterin kehittämisestä aiheutuisi kertaluonteisia kustannuksia. Jatkossa rekisterin ylläpito olisi viraston työmäärää nykyisestä.

Muutoksena nykyiseen Vakuutusvalvontavirasto valvoisi suoraan myös asiamiehiä, ei vain osana vakuutuksenantajien valvontaa. Lisäksi rajat ylittävän vakuutusedustuksen helpottuminen lisänee eri maiden valvontaviranomaisten yhteistyötä ja myös viraston työmäärää.

On toistaiseksi vaikea arvioida sitä, paljonko Vakuutusvalvontavirastolle aiheutuu lisäkustannuksia ja tarvitseeko virasto lisää henkilöstöä lisääntyvän työmäärän hoitamiseksi, sillä esimerkiksi rekisteröitävien asiamiesten määrästä ei ole täsmällistä tietoa. Viraston toiminnan kustannukset katetaan valvottavilta kerätyillä valvontamaksuilla vakuutuskustannuksen kustantamisesta annetun lain mukaisesti, joten kustannusten lisäys kohdistuisi viime kädessä valvottaviin. Toisin kuin nykyisin, asiamiesten valvonnan kustannukset perittäisiin suoraan asiamiehiltä sen sijaan, että ne sisältyisivät vakuutuksenantajilta perittävään maksuun.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaisi vakuutusedustajalautakunnan, jonka tehtävänä olisi järjestää vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksenä olevia vakuutusmeklaritkintoja vähintään kahdesti vuodessa. Lautakuntaan kuuluisi 5 – 8 jäsentä, joista kullakin olisi henkilökohtainen varajäsen. Ministeriö vastaisi lautakunnan toiminnan kustannuksista ja vahvistaisi puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden perusteet. Ministeriö voisi periä maksun tutkintoon osallistumisesta. Enimmillään maksu vastaisi tutkinnon järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia.

3.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Vakuutusedustusedirektiivin mukaan vakuutusedustajien ammatillisten vaatimusten ja rekisteröinnin edellytysten yhteensovittaminen sekä sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan tarjonnan edesauttaminen Euroopan talousalueella edistänevät rahoituspalvelujen yhteismarkkinoiden toimintaa ja asiakkaan suojaa. Direktiivissä jätetään jäsenvaltioille varsin laaja harkintavalta esimerkiksi siitä, mitkä ovat vakuutusedustajilta edellytettävät riittävät ammatilliset tiedot ja taidot. Jäsenvaltiot voivat myös säätää vakuutusedustajille direktiiviä tiukempia tiedonantovelvollisuuksia tai kohdella erilaisia vakuutusedustajia eri tavoin. On siten hankala arvioida, missä määrin yhteismarkkinoiden toiminta tai asiakkaan suoja niillä kokonaisuudessaan paranevat.

Joka tapauksessa yhdessä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidyn vakuutusedustajan olisi nykyistä yksinkertaisempaa aloittaa toiminta muissa alueen valtioissa, koska vakuutusedustajan olisi rekisteröidyttävä vain yhdessä valtiossa. Suomessa toimii jo tällä hetkellä vakuutuksenvälittäjiä, jotka kuuluvat kansainväliseen konserniin. Asiamiehet voivat nykyisin toimia Suomessa sikäli, kuin vakuutuksenantajat voivat toimia täällä sijoittautumisvapauden ja palvelujen vapaan tarjonnan perusteella. Niinpä vakuutusedustajien yhden rekisteröinnin periaate ei tosiasiallisesti merkittävästi lisänne Suomeen suuntautuvaa, rajat ylittävää vakuutusedustusta ainakaan lyhyellä aikavälillä.

Ehdotetussa laissa määriteltäisiin rekisteröintiä edellyttävä vakuutusedustus siten, että velvollisia rekisteröitymään olisivat nykyisten vakuutuksenvälittäjien lisäksi vakuutusasiamiehet ja eräät muut vakuutusalaan esimerkiksi konsultointia harjoittavat henkilöt. Rekisteröitävien tahojen olisi täytettävä laissa säädetyt rekisteröinnin edellytykset.

Asiamiesten ja vakuutusmeklareiden tiedonantovelvollisuutta asiakkaalle lisättäisiin. Erityisesti vakuutusmeklareiden olisi lähtökohtaisesti annettava nykyistä täsmällisemmin tietoa siitä, millä perusteella meklari suosittelee tiettyä vakuutusta. Tiedot ilmerisivät asiakkaalle annettavasta tasapuolisesta

analyysistä. Muutosten seurauksena asiakkaan mahdollisuudet arvioida meklarin toiminnan asianmukaisuutta paranisivat.

Vakuutusmeklareiden nykyisiin palkkiokäytäntöihin vaikuttaisi se, että meklari saisi ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhdessä oikeusministeriön, Vakuutusvalvontaviraston, Kuluttajien vakuutustoimiston, Suomen Vakuutusmeklariliiton, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja Lähivakuutusryhmän Keskusliiton edustajien kanssa.

Ehdotuksesta ovat pyynnöstä antaneet lausunnon valmistelussa mukana olleiden tahojen lisäksi AKAVA, Autoalan Keskusliitto, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT, Kaupan Keskusliitto, Kauppa- ja teollisuusministeriö, Kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto, Palvelutyönantajat, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Suomen matkatoimistoalan liitto, Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Yrittäjät, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ja Työeläkevakuuttajat TELA. Lausunnon on oma-aloitteisesti antanut Acacia Invest Oy.

Keskeisiä valmistelun aikana esillä olleita kysymyksiä koskevasta lausuntopalautteesta on laadittu yhteenveto.

Puolessa lausunnoista otettiin kantaa esitykseen yleisellä tasolla. Esitykseen suhtauduttiin myönteisesti ja sitä pidettiin pääosin kannatettavana. Poikkeuksena on Suomen Vakuutusmeklariliitto, joka pitää luonnosta epäonnistuneena lähes kaikilta niiltä osin, joissa vakuutusedustusedirektiivissä jätetään kansallista harkinnanvaraa.

Kuusi lausunnonantajaa kannattaa vakuutusedustajien jakamista vakuutusmeklareihin ja asiamiehiin. Tätä pidetään asiakkaan kannalta hyvänä ratkaisuna. Sen katsotaan myös lisäävän kilpailua vakuutusmarkkinoilla. Vakuutusmeklariliitto sen sijaan pitää parempana, että sama vakuutusedustaja voisi tarpeen mukaan toimia sekä asiamiehenä että meklarina, kunhan asiakas on tietoinen, missä roolissa vakuutusedustaja kulloinkin toimii.

Kahdeksan tahoa pitää kannatettavana tai aivan keskeisenä sitä, että vakuutusmeklareilta vaaditaan riippumattomuutta vakuutusenantajista. Vakuutusvalvontavirasto puolestaan pitää parempana sitä, että vakuutus-edustajan olisi kerrottava asiakkaalleen suhteestaan vakuutusenantajiin, jolloin asiakas voisi itse päätellä, millaisen edustajan kanssa on tekemisissä. Myös Vakuutusmeklariliiton mukaan riippumattomuudesta tulee luopua.

Lausunnonantajista 12 otti kantaa vakuutusenantajien vakuutusmeklareille maksamiin palkkioihin. Ne joko kannattavat ehdotettua palkkioiden ilmoitusvelvollisuutta asiakkaalle tai katsovat, että palkkioiden maksaminen pitää kieltää kokonaan, koska se on ristiriidassa meklarin riippumattomuuden ja asiakkaan etujen kanssa. Poikkeuksena on Vakuutusmeklariliitto, joka vastustaa palkkioiden ilmoitusvelvollisuuden tehostamista, koska nykyinen käytäntö on riittävä. Samoilta linjoilla on Acacia Invest Oy. Nämä kaksi ja lisäksi Suomen Yrittäjät ehdottavat, että tasapuolisen kohtelun vuoksi myös asiamiehet olisi velvoitettava kertomaan vakuutusenantajalle vakuutusenantajalta saamansa palkkiot.

Kuusi lausunnonantajaa mainitsee nimenomaan, ettei työeläkevakuuttajan tulisi voida maksaa palkkiota vakuutusmeklarille. Tätä perustellaan työeläkejärjestelmää koskevalla sääntelyllä, jonka takia meklarin ammattitadolla on vähemmän merkitystä kuin muissa vakuutuslajeissa. Lisäksi on mahdollista, että kustannukset siirtyvät kohonneina vakuutusmaksuina myös sellaisten vakuutusentottajien maksettavaksi, jotka eivät käytä mekla-

ria. Palvelutyönantajat puolestaan kannattaa nykyistä sääntelyä, jonka mukaan vakuutusenantaja voi maksaa palkkiota meklarille sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Esitysehdotus on yllä selostetuilta osin saanut lausunnoissa kannatusta, eikä keskeisiä linjauksia ole katsottu tarpeelliseksi muuttaa jatkovalmistelussa. Vakuutusmeklarien palkkioita koskevaa sääntelyä muutettiin kuitenkin siten, että vakuutusmeklari sai si vuoden siirtymäajan jälkeen ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan.

Lausunnoissa annetaan lisäksi palautetta monista esityksen yksityiskohdista ja yksittäisistä säännöksistä. Esitykseen on näiltä osin tehty muutoksia tarpeelliseksi harkitussa laajuudessa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys kuluttajansuojalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 122/2004 vp, jolla pantaisiin täytäntöön kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyyntiä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY. Esityksessä ehdotetaan muun muassa, että kuluttajansuojalakiin lisättäisiin rahoituspalvelujen etämyyntiä koskeva uusi 6 a luku. Jos kuluttajansuojalakia muutetaan suunnitellusti, olisi muutos sovitettava yhteen vakuutusedustuksesta annettavaan lakiin ehdotettujen, vakuutusentottajan tiedonantovelvollisuutta koskevien säännösten kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki vakuutusedustuksesta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala*. Pykälässä määriteltäisiin se, mitä on vakuutusedustus, ja toisaalta rajattaisiin tietylainen toiminta määritelmän ulkopuolelle.

Pykälän 1 momentin mukaan laki koskisi vakuutusedustusta.

Vakuutusedustusdirektiivin 2 artiklan 3 kohdan mukaan vakuutusedustuksella tarkoitetaan esittelemistä, ehdottamista tai muuta vakuutus sopimusten tekemiseen liittyvää valmistelevaa toimintaa tai tällaisten sopimusten tekemistä tai avustamista vakuutus sopimuksen hoidossa ja täyttämässä erityisesti vahinkotapauksissa. Direktiivin 2 artiklan 4 kohdassa määritellään jälleenvakuutusedustus vastaavaksi jälleenvakuutukseen liittyväksi toiminnaksi.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin vakuutusedustus. Sillä tarkoitettaisiin korvausta vastaan harjoitettavaa vakuutus sopimuksen valmistelua, vakuutus sopimuksen tekemistä ja avustamista vakuutus sopimuksen hoidossa ja täyttämässä. Vakuutusedustusta olisivat siis vakuutus sopimuksen solmimiseen tähtäävät toimenpiteet, vakuutus sopimuksen solmiminen ja olemassa olevan vakuutus sopimussuhteen hoitoon ja täyttämiseen liittyvät toimet. Toimintaa pidettäisiin vakuutusedustuksena, jos toiminnan harjoittaja eli vakuutusedustaja harjoittaisi yhtä tai useampaa mainituista toimista. Vakuutusedustuksen määritelmä kattaisi myös vakuutusedustusdirektiivissä määritellyn jälleenvakuutusedustuksen, eli vakuutusedustusta olisi myös jälleenvakuutus sopimuksia koskeva vakuutusedustus.

Esimerkkeinä vakuutusedustuksesta mainittaisiin vakuutus ratkaisujen esitteleminen ja vertailu, vakuutus sopimusta koskevan tarjouksen tekeminen ja avustaminen vakuutus sopimuksen täyttämässä vahinkotapauksissa. Momentissa mainittujen lisäksi vakuutusedustusta olisi esimerkiksi asiakkaan vakuu-

tustarpeiden selvittäminen.

Käytännössä vakuutusedustusta olisi vakuutus meklareiden ja vakuutus asiamiesten toiminta. Nämä määriteltäisiin tarkemmin 3 §:ssä. Vakuutusedustus käsittäisi siis toiminnan, jota ennen tämän lain voimaantuloa harjoittavat vakuutus välittäjät, vakuutus yhtiöiden ja muiden vakuutuksen antajien asiamiehet ja erilaiset vakuutus alan konsultit.

Vakuutusedustuksen määritelmä kattaisi vakuutus sopimuksen valmistelua, tekemistä, hoitoa ja täyttämistä koskevat toimet. Vakuutusedustuksen harjoittaminen edellyttäisi 5 §:ssä säädetystä rekisteröintiä, ellei kysymyksessä ole 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu pienimuotoinen vakuutusedustus, johon lakia ei sovellettaisi. Vakuutusedustusta voisi harjoittaa rekisteröity luonnollinen henkilö sekä oikeushenkilö ja sen palveluksessa oleva luonnollinen henkilö. Tästä seuraa, ettei vakuutusedustaja voisi rekisteröintivelvoitteen vastaisesti siirtää vakuutusedustukseksi katsottavia tehtäviään rekisteröimättömän tahon hoidettavaksi.

Määritelmän mukaan vakuutusedustusta harjoitettaisiin korvausta vastaan eli tulon tai muun taloudellisen hyödyn saamiseksi. Tyyppillisiä vakuutusedustuksesta saatavia tuloja ovat palkkiot vakuutuksen ottajilta ja vakuutuksen antajilta. Korvauksena voitaisiin pitää myös muita rahanarvoisia etuuksia. Merkitystä ei olisi sillä, tuottaako toiminta tosiasias sa voittoa. Merkitystä ei myöskään olisi sillä, onko vakuutusedustus asianomaisen henkilön pääasiallinen tulon lähde.

Laissa tarkoitettuna vakuutusedustuksena ei siten pidettäisi toimintaa, jota harjoitetaan taloudellista hyötyä tavoittelematta. Tällaista toimintaa saattavat harjoittaa esimerkiksi kuluttajaneuvontaa antavat organisaatiot.

Vakuutusedustusdirektiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetään, ettei vakuutus yrityksen tai vakuutus yrityksen vastuulla toimivan vakuutus yrityksen työntekijän toimintaa pidetä vakuutusedustuksena. Vakuutusedustuksena ei myöskään pidetä tietojen antamista satunnaisesti muun ammattitoiminnan yhteydessä, jos toiminnan tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään tai soveltamaan vakuu-

tussopimusta. Vakuutusedustusta ei myöskään ole ammattimainen vakuutusyrityksen vahingonselvittely tai vahingonarviointi- ja vahingonkorvaustoiminta. Samat rajaukset koskevat jälleenvakuutusedustusta direktiivin 2 artiklan 4 kohdan nojalla.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan vakuutusedustuksena ei pidettäisi vakuutuksenantajan tai tämän työntekijän harjoittamaa toimintaa. Vakuutusedustusta ei olisi se, että vakuutuksenantaja tai tämän työntekijä myy vakuutuksenantajan omia tuotteita, jolloin asiakas on suoraan tekemisissä kyseisen vakuutuksenantajan kanssa. Vakuutusedustuksena ei myöskään pidettäisi sitä, jos vakuutuksenantaja toimii asiamiehenä tai muutoin harjoittaa tässä laissa vakuutusedustukseksi määriteltä toimintaa. Tässä laissa ei ylipääntään säädettäisi siitä, mitä toimintaa vakuutuksenantajalla on oikeus harjoittaa tai miten vakuutuksenantajan toimintaa valvotaan, sillä nämä säännökset ovat muun muassa vakuutusyhtiölaissa.

Vakuutuksenantajalla tarkoitettaisiin sitä, joka myöntää vakuutuksia. Vakuutuksenantajia olisivat vakuutusyhtiölaissa tarkoitetut keskinäiset vakuutusyhtiöt ja vakuutusosakeyhtiöt, työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitetut työeläkevakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistyslaissa tarkoitetut vakuutusyhdistykset ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa tarkoitetut ulkomaiset vakuutusyhtiöt. Vakuutuksenantajana pidettäisiin myös jälleenvakuutuksia myöntävää tahoja.

Pykälän 3 momentin 2 kohdan mukaan vakuutusedustusta ei myöskään olisi vakuutusta koskevien tietojen antaminen satunnaisesti muun liike- tai ammattitoiminnan yhteydessä, kun toiminnan tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään tai soveltamaan vakuutussopimusta. Tällaisia tietoja saattavat antaa toiminnassaan esimerkiksi tilintarkastajat, veroneuvojat ja asianajajat.

Vakuutusedustusta ei olisi 3 momentin 3 kohdan mukaan vakuutuksenantajan lukuun tapahtuva vahingonselvittely, vahingonarviointi eikä korvaustoiminta.

2 §. *Soveltamisalan rajoitukset.* Pykälässä säädettäisiin siitä, millä edellytyksillä lakia ei sovellettaisi vakuutusedustukseen ja missä laajuudessa lakia sovellettaisiin jälleenva-

kuutusta koskevaan vakuutusedustukseen ja muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa rekisteröityyn vakuutusedustajaan.

Vakuutusedustusedirektiivin 1 artiklan 2 kohdassa suljetaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle vakuutusedustus, joka täyttää kaikki kohdassa mainitut edellytykset. Säännökset pantaisiin täytäntöön pykälän 1 momentin 1 – 5 kohdassa.

Jotta lakia ei sovellettaisi, vakuutusedustus saisi vaatia tietämystä ainoastaan tarjotusta vakuutusturvasta, vakuutusedustusta olisi harjoitettava henkilön pääasiallisen muun liike- tai ammattitoiminnan ohella, vuotuisen vakuutusmaksun olisi oltava enintään 500 euroa ja vakuutussopimus saisi olla voimassa enintään viisi vuotta. Vakuutusedustuksen tulisi myös koskea vakuutusta, joka liittyy täydentävänä elinkeinonharjoittajan myymään tavaraan tai palveluun ja joka kattaa tavaran viallisuuteen, katoamiseen tai vahingoittumiseen liittyvän riskin tai varattuun matkaan liittyvät riskit. Lisäksi vakuutussopimus ei pääsääntöisesti saisi koskea henkivakuutusta eikä vastuuvakuutusta. Vakuutussopimus voisi kuitenkin koskea henki- ja vastuuvakuutusturvaa, jos ne ovat liitännäisiä pääasialliseen vakuutusturvaan nähden silloin, kun kyseessä on edellä mainittu, varattuun matkaan liittyvä riski.

Niinpä lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi sivutoiminen, melko pienimuotoinen vakuutusedustus. Käytännössä tällaista toimintaa harjoittavat yleensä esimerkiksi matkatoimistot, silmälasikauppiat ja matkapuhelin- ja kodinkoneliikkeet, jos ne oheispalvelunaan myyvät tuotteisiinsa liittyviä vakuutuksia. Sen sijaan lakia sovellettaisiin autoliikkeiden toimintaan, koska ne myyvät liikennevakuutuksia, jotka vahinkovakuutusedirektiivin mukaan ovat vastuuvakuutuksia.

Ensivakuutuksen lisäksi vakuutusedustusedirektiivi pääosin koskee jälleenvakuutukseen liittyvää vakuutusedustusta. Poikkeuksena tähän vakuutusedustusedirektiivin 4 artiklan 4 kohdan mukaan jälleenvakuutusedustajilta ei edellytetä toimenpiteitä asiakkaiden suojelemiseksi siltä, ettei edustaja kykene siirtämään vakuutusmaksua vakuutusyritykselle tai korvaussummaa tai vakuutusmaksun palautusta vakuutetulle. Lisäksi di-

rektiivin 12 artiklan 4 kohdassa säädetään, ettei jälleenvakuutusedustusta harjoittavan vakuutusedustajan tarvitse antaa asiakkaalleen artiklan 1 – 3 kohdassa mainittuja tietoja. Nämä tiedot koskevat edustajan henkilöllisyyttä, suhdetta vakuutuksenantajiin ja tasapuolista analyysiä.

Vakuutusedustusedirektiiviä ei 1 artiklan 3 kohdan mukaan sovelleta lainkaan yhteisön ulkopuolella sijaitsevia riskejä ja sitoumuksia koskeviin vakuutus- ja jälleenvakuutusedustuspalveluihin. Direktiivi ei myöskään vaikuta jäsenvaltioiden lainsäädäntöön, joka koskee sellaisten kolmanteen maahan sijoittautuneiden vakuutusedustajien harjoittamaa vakuutus- ja jälleenvakuutusedustustoimintaa, jotka työskentelevät jäsenvaltioiden alueella palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella. Tämä edellyttää, että varmistetaan yhtäläinen kohtelu kaikille henkilöille, jotka harjoittavat tai ovat saaneet oikeuden harjoittaa vakuutusedustusta kyseisillä markkinoilla.

Pykälän 2 momentin mukaan jälleenvakuutusta koskevaan vakuutusedustukseen ei sovellettaisi 19 – 23, 25 ja 26 §:ää, 28 §:n 2 ja 3 momenttia, 29 ja 33 – 36 §:ää, 40 §:n 2 – 4 momenttia ja 41 §:ää. Näissä säädettäisiin vakuutusedustajan tiedonantovelvollisuudesta ja markkinoinnin valvonnasta sekä vastaavan hoitajan vahingonkorvausvastuusta. Lisäksi mainitut säännökset koskisivat asiakasvarojen erillään pitoa ja eräiltä osin vakuutusmeklarin vastuuvakuutusta ja vahingonkorvausvastuuta.

Lakia ei myöskään sovellettaisi Euroopan talousalueen ulkopuolella sijaitsevasta valtiosta käsin Suomeen harjoitettavaan vakuutusedustukseen, jos toiminta koskee ainoastaan jälleenvakuutusta ja toimintaa valvotaan kolmannessa maassa vähintään tämän lain vaatimuksia vastaavalla tai siihen rinnastettavalla tavalla.

Kotimaisessa vakuutuslainsäädännössä ei ole pidetty tähän mennessä tarpeellisena säädellä jälleenvakuutustoimintaa ensivakuutus-toimintaa vastaavasti, vaan sitä ovat koskeneet yleiset sopimusoikeuden ja elinkeinonharjoittamista muutoin koskevat säännökset. Jälleenvakuutussuhde ei suoraan kosketa tavallista vakuutusasiakasta, eikä vakuutuksenantajien ole katsottu olevan tässä suhtees-

sa erityisen suojan tarpeessa. Siten jälleenvakuutusta koskeva vakuutusedustus jätettäisiin 2 momentissa säädetyllä tavalla lain soveltamisalan ulkopuolelle, koska se vakuutusedustusedirektiivissä näiltä osin sallitaan.

Pykälän 3 momentin mukaan lain 6 – 13, 28 – 31 §:ää ja 41 §:ää ei sovellettaisi vakuutusedustajaan, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa. Mainituissa pykälissä säädettäisiin edellytyksistä, joiden täyttyessä vakuutusedustaja voidaan Suomessa rekisteröidä vakuutusedustajarekisteriin, rekisteröintimenettelystä, vastaavan hoitajan vahingonkorvausvastuusta ja Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan mahdollisuudesta aloittaa toiminta muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Koska muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidyn vakuutusedustajan ei tarvitse vakuutusedustusedirektiivin mukaan rekisteröityä Suomessa täällä vakuutusedustusta harjoittaakseen, näitä rekisteröintiä, sen edellytyksiä ja toiminnan harjoittamiseen liittyviä säännöksiä ei tällaiseen vakuutusedustajaan sovellettaisi.

Lain 14 – 18 §:ssä säädettäisiin Suomessa vakuutusedustajaksi rekisteröinnin edellytyksenä olevien vakuutusmeklaritutkintojen järjestämisestä. Tutkintoon voisi osallistua jokainen sitä haluava, myös muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja, vaikka tutkinnon suorittaminen ei olisikaan edellytys sille, että tällainen vakuutusedustaja voisi toimia Suomessa.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin keskeiset laissa käytetyt käsitteet.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin asiamies luonnolliseksi henkilöksi tai oikeushenkilöksi, joka harjoittaa vakuutusedustusta vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla.

Asiamies voisi toimia yhden tai useamman vakuutuksenantajan asiamiehenä. Asiamies edustaisi aina vakuutuksenantajaa. Asiamiehellä olisi oltava voimassa oleva, vakuutuksenantajan kanssa tehty asiamiessopimus, jonka mukaan asiamies toimii vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla.

Momentin 2 kohdan mukaan vakuutusmeklarilla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä

tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa vakuutus-edustusta muun asiakkaan kuin ensivakuutusta harjoittavan vakuutusenantajan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella.

Käytännössä vakuutusmeklarin toimeksiantajana olisi vakuutuksenottaja tai muutoin meklarin palveluita tarvitseva henkilö. Vakuutusmeklari edustaisi asiakastaan ja tämän valtuuttamana esimerkiksi asioisi vakuutusenantajan kanssa.

Vakuutusmeklarin rekisteröinnin ja toiminnan keskeisenä edellytyksenä olisi 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa ja 7 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkemmin säädetysti, että vakuutusmeklari ei ole vakuutusenantajaaan sellaisessa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan meklarin toimintaan asiakkaan etujen vastaisesti.

Ensivakuutusta harjoittava vakuutusenantaja ei voisi olla vakuutusmeklarin toimeksiantajana. Koska vakuutusmeklarille toimeksiantannon antava asiakas olisi määritelmän mukaan muu taho kuin ensivakuutusta harjoittava vakuutusenantaja, jälleenvakuutusta harjoittava vakuutusenantaja sen sijaan voisi olla meklarin toimeksiantaja. Mahdollisuus solmia toimeksiantosopimus jälleenvakuutusta harjoittavan vakuutusenantajan kanssa olisi tarpeen, jotta vakuutusmeklareiden toimintamahdollisuuksia ei tarpeettomasti rajoitettaisi. Esimerkiksi nykyinen laki vakuutuksenvälittäjistä ei lainkaan koske jälleenvakuutuksia.

Vakuutusmeklari määriteltäisiin vakuutus-edustuksen käsitteen avulla. Tästä seuraisi, että tämän lain mukainen vakuutusmeklarin määritelmä poikkeaisi sisällöltään siitä, mitä nykyisessä, vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa tarkoitetaan vakuutuksenvälittäjällä.

Momentin 3 kohdan mukaan vakuutus-edustajalla tarkoitettaisiin vakuutusmeklaria ja asiamiestä. Toisin sanoen vakuutus-edustajat jaettaisiin vakuutusmeklareihin ja asiamiehiin. Suomessa rekisteröity vakuutus-edustaja olisi joko vakuutusmeklari tai asiamies. Vakuutus-edustaja ei voisi toimia samanaikaisesti sekä asiamiehenä että vakuutusmeklarina, sillä asiamies toimisi vakuutusenantajan lukuun ja vastuulla, kun taas vakuutusmeklarin toimeksiantaja olisi jälleenvakuutusta harjoittavia vakuutusenantaja-

ja lukuun ottamatta muu kuin vakuutusenantaja ja meklarilta edellytettäisiin riippumattomuutta vakuutusenantajista.

4 §. *Asiamiehiä koskevat säännökset.* Pykälän mukaan asiamiehiin sovellettaisiin tämän lain lisäksi, mitä vakuutus-sopimuslain 5 §:n 1 ja 2 momentissa ja 9 §:ssä säädetään.

Vakuutuslainsäädännössä ei tätä ennen ole ollut nimenomaan asiamiehiä koskevaa lakia. Viittaus selventäisi sitä, että tämän lain lisäksi eräät keskeisetkin asiamiesten velvollisuudet johtuvat edelleen vakuutusenantajia koskevista vakuutus-sopimuslain säännöksistä.

Vakuutus-sopimuslain 5 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään tiedoista, jotka vakuutusenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutus-sopimuksen päättämistä. Tähän rinnastettavasta vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuudesta säädetäisiin tämän lain 25 §:n 1 ja 3 momentissa.

Vakuutus-sopimuslain 9 §:ssä säädetään vakuutusta markkinoitaessa ja vakuutuksen voimassaoloaikana annettujen tietojen vaikutuksesta vakuutus-sopimuksen sisältöön.

2 luku. Vakuutus-edustajan rekisteröinti

5 §. *Oikeus vakuutus-edustuksen harjoittamiseen.* Vakuutus-edustusdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan vakuutus-edustuksen harjoittamisen edellytyksenä on, että vakuutus-edustajat ovat kotijäsenvaltionsa toimivaltaisen viranomaisen rekisteröimiä. Velvollisia rekisteröitymään ovat sekä vakuutus-edustusta harjoittavat luonnolliset henkilöt että oikeushenkilöt. Rekisteröimisvelvollisuus ei kuitenkaan koske vakuutus-edustajia, joiden harjoittama vakuutus-edustustoiminta täyttää direktiivin 1 artiklan 2 kohdan edellytykset eli jotka rajattaisiin 2 §:n 1 momentissa lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälässä säädetäisiin tyhjentävästi siitä, kuka voi harjoittaa Suomessa vakuutus-edustusta. Sitä saisi harjoittaa ensinnäkin Vakuutusvalvontaviraston pitämään vakuutus-edustajarekisteriin merkitty vakuutus-edustaja. Tällainen vakuutus-edustaja olisi asiamiehenä tai vakuutusmeklarina toimiva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on merkitty vakuutus-edustajarekisteriin lain 6 tai 7 §:n nojalla.

Vakuutusedustusedirektiivin mukaan yhdessä jäsenvaltiossa rekisteröity vakuutusedustaja voi harjoittaa vakuutusedustusta toisessa jäsenvaltiossa palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella. Tämä edellyttää jäsenvaltioiden toimivaltaitten viranomaisten välillä ilmoitusmenettelyä, josta säädetäisiin lain 31 ja 32 §:ssä.

Suomessa vakuutusedustusta harjoittavaa, toisessa jäsenvaltiossa rekisteröityä vakuutusedustajaa ei rekisteröitäisi Suomessa vakuutusedustajarekisteriin. Siksi pykälässä säädetäisiin, että vakuutusedustusta saa harjoittaa Suomessa vakuutusedustajarekisteriin merkityn vakuutusedustajan lisäksi 32 §:ssä tarkoitettu vakuutusedustaja, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa. Rekisteröinnillä tarkoitettaisiin vakuutusedustusedirektiivin mukaista rekisteröintiä.

Vaikka palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella täällä toimivia vakuutusedustajia ei rekisteröitäisi vakuutusedustajarekisteriin, Vakuutusvalvontavirasto saisi viranomaisten välisen ilmoitusmenettelyn vuoksi tiedot niistä edustajista, joilla on aikomus harjoittaa vakuutusedustusta Suomessa.

6 §. *Luonnollisen henkilön rekisteröinnin edellytykset.* Pykälässä säädetäisiin niistä vaatimuksista, jotka luonnollisen henkilön on täytettävä, jotta hänet voitaisiin rekisteröidä vakuutusedustajaksi. Vakuutusvalvontavirasto ei voisi käyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa rekisteröinnistä päättäessään, vaan sen olisi rekisteröitävä sitä haluava vakuutusedustajaksi, jos hän täyttää pykälässä säädetty vaatimukset.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin asiamieheksi rekisteröinnin edellytyksistä.

Vakuutusedustusedirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan vakuutusedustajien on oltava toimivaltaisen viranomaisen rekisteröimiä kotijäsenvaltiossaan. Direktiivin 2 artiklan 9 alakohdan mukaan luonnollisen henkilön kotijäsenvaltio on se, jossa hänellä on asuinpaikka ja jossa hän harjoittaa toimintaa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetäisiin, että rekisteröitävällä olisi oltava asuinpaikka Suomessa.

Asuinpaikalla tarkoitettaisiin kotikuntalain (201/1994) mukaista kotikuntaa tai, jos hen-

kilöllä ei ole tällaista kotikuntaa, sitä paikkaa, jossa hän pysyvästi asuu.

Momentin 2 kohdan mukaan rekisteröitävän olisi oltava täysi-ikäinen, hän ei saisi olla konkurssissa eikä hänen toimintakelpoisuutensa saisi olla rajoitettu. Rekisteröitävä ei siten saisi olla esimerkiksi holhouksen alainen tai liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaisessa liiketoimintakiellossa.

Se, että rekisteröitävä hallitsee itseään ja omaisuuttaan eikä ole liiketoimintakiellossa, on osoitettavissa viranomaisten antamalla todistuksilla. Vakuutusvalvontavirasto antaisi tarkemmat määräykset rekisteröintimenettelyn yksityiskohdista.

Vakuutusedustusedirektiivin 4 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan vakuutusedustajan on täytettävä asianmukaiset ammatilliset vaatimukset ja oltava hyvämaineinen. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetäisiin, että rekisteröitävän asiamiehen olisi oltava 11 §:n mukaisesti luotettava ja 12 §:ssä säädetysti ammattitaitoinen. Asiamieheltä vaadittava sta ammattipätevyydestä säädetäisiin tarkasti sanoen 12 §:n 1 momentissa.

Edellä 3 §:n 1 momentin 1 kohdan määritelmän mukaan asiamies toimisi vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Tästä seuraisi, ettei asiamieheksi rekisteröinti ole mahdollista, ellei rekisteröintiä haluavalla ole voimassa olevaa asiamiessopimusta vakuutuksenantajan kanssa. Sopimusta ei kuitenkaan edellytettäisi, jos sellainen on oikeushenkilöllä, jonka palveluksessa luonnollinen henkilö on.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin luonnollisen henkilön vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksistä.

Momentin 1 kohdan mukaan rekisteröitävän olisi täytettävä pykälän 1 momentin 1 – 3 kohdassa mainitut edellytykset. Rekisteröitävän olisi asuttava Suomessa ja oltava täysi-ikäinen. Hän ei saisi olla konkurssissa, eikä hänen toimintakelpoisuutensa saisi olla rajoitettu. Hänen olisi oltava luotettava ja ammattitaitoinen. Vakuutusmeklarin ammattipätevyysvaatimuksista säädetäisiin 12 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädetäisiin siitä, millaisessa suhteessa vakuutusmeklari saisi olla vakuutuksenantajaan. Vakuu-

tusmeklaritoiminnan lähtökohtana on, että vakuutusmeklari toimii asiakkaansa toimeksiannosta asiakkaan etujen vaatimalla tavalla. Asiakkaan on voitava luottaa siihen, että vakuutusmeklari ottaa toiminnassaan huomioon ennen kaikkea asiakkaan edut.

Kun määritellään asiakkaan etua, voidaan tarkastella erityisesti sitä, mikä erottaa vakuutusmeklaritoiminnan ja asiamiestoiminnan toisistaan. Peruserona on, että asiamies edustaa vakuutusnottajaan päin yhtä tai useampaa vakuutusnottajaa. Asiamiehen tarkoituksena on myydä vakuutusnottajalle edustamiensa vakuutusnottajien tuotteita. Vakuutusmeklari puolestaan edustaa asiakastaan eli toimeksiantajaansa suhteessa vakuutusnottajiin. Vakuutusmeklarin on voitava vapaasti valita asiakkaalleen tämän tarpeiden kannalta paras markkinoilla tarjolla oleva vakuutusratkaisu riippumatta siitä, minkä vakuutusnottajan tuote on kyseessä.

Tällainen vakuutusnottajista riippumaton valinnanvapaus on vakuutusmeklaritoiminnan keskeinen lähtökohta. Kun asiakas käyttää vakuutusmeklarin palveluita sen sijaan, että asioisi vakuutusnottajan tai asiamiehen kanssa, keskeinen hyöty tai etu asiakkaalle on se, ettei vakuutusmeklari ole asiakasta edustaessaan sopimuksen tai tosiasiallisen riippuvuussuhteen perusteella velvollinen ottamaan huomioon vakuutusnottajien etua sen enempää, kuin asiakas itse olisi sitä velvollinen tekemään. Toisin sanoen asiakkaan edun vastaisia ovat sellaiset sopimukseen tai tosiasialliseen riippuvuuteen perustuvat vakuutusmeklarin suhteet vakuutusnottajaan, jotka rajoittavat meklarin valinnanvapautta. Sopimus tai tosiasiallinen riippuvuussuhde on asiakkaan edun vastainen myös silloin, jos se vakuutusmeklarin oman hyödyn takia kannustaa meklaria ohjaamaan asiakkaansa tietyn vakuutusnottajan asiakkaaksi ilman asiakkaan tarpeista johtuvaa syytä.

Asiamies- ja vakuutusmeklaritoiminnan lähtökohtaisen eron merkitys korostuu, kun tarkastellaan näiden toiminnan yhteisiä piirteitä. Sekä asiamiehet että vakuutusmeklarit saattavat hoitaa vakuutusnottajan puolesta esimerkiksi vakuutussopimussuhteen hoitamiseen tai vahingonarviointiin liittyviä tehtäviä. Lisäksi sekä asiamiehet että vakuutus-

meklarit ovat riippuvaisia vakuutusnottajista siinä suhteessa, että molempien toiminta edellyttää vakuutusnottajien tarjoamien vakuutus tuotteiden olemassaoloa.

Toiminnan yhteisistä piirteistä huolimatta asiamiehet ja vakuutusmeklarit toimivat oman päämiehensä etujen mukaisesti. Kun arvioidaan sitä, millaisessa suhteessa vakuutusmeklari voi käytännössä olla vakuutusnottajaan, on luontevaa tarkastella asiaa siltä kannalta, millaiset suhteet vakuutusnottajaan vaarantaisivat vakuutusmeklarin mahdollisuutta harjoittaa vakuutusedustusta päämiehensä edun mukaisesti.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että vakuutusmeklarina toimiva luonnollinen henkilö ei saisi olla työ- tai asiamiehuhteessa yhteen tai useampaan vakuutusnottajaan. Vakuutusmeklari ei myöskään saisi olla yhteen tai useampaan vakuutusnottajaan sellaisessa sopimukseen perustuvassa tai muussa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan. Seuraavassa esitetään esimerkkejä siitä, millaiset vakuutusmeklarin ja vakuutusnottajan väliset suhteet olisivat sallittuja ja millaiset kiellettyjä.

Vakuutusmeklari ei voisi tehdä vakuutusnottajan kanssa sopimusta edustuksesta tai muusta jatkuvasta yhteistoiminnasta. Kiellettyä yhteistoimintaa olisi esimerkiksi markkinointi tai tuotekehittäminen. Vakuutusmeklarin toimintaan eivät myöskään kuuluisi yksinmyyntisopimukset tai muut sellaiset sopimukset, jotka asiakkaan edun vastaisesti kannustavat vakuutusmeklaria tarjoamaan asiakkaalleen tietyn vakuutusnottajan tuotetta.

Epäasiallinen riippuvuussuhde voisi olla luonteeltaan myös taloudellinen tai tosiasiallinen. Se voisi ilmetä esimerkiksi välitettyjen vakuutusten keskittymisenä suurimmaksi osaksi yhden vakuutusnottajan tai vakuutusnottajien yhteenliittymän tarjoamiin vakuutuksiin ilman hyväksyttävää syytä tai vakuutusnottajan taloudellisesti merkittävien, vakuutustoimintaan liittyvien tietojen ja taitojen, kuten tietokoneohjelmien, siirtona vakuutusmeklarille.

Kiellettyjä olisivat sellaiset vakuutusmeklarin ja vakuutusnottajan väliset riippu-

vuussuhteet, jotka ovat omiaan vaikuttamaan vakuutusmeklarin toimintaan asiakkaan etujen vastaisesti. Merkitystä ei olisi sillä, onko vakuutusmeklarin ja vakuutuksenantajan välillä yksittäistapauksessa sellainen riippuvuussuhde, joka tosiasiaissa vaikuttaa epäasiallisesti meklarin toimintaan. Riittäisi, että suhde yleisesti arvioituna voi lisätä tai edistää mahdollisuutta, että vakuutusmeklarin toimintaa ohjaa asiakkaan etujen vastainen motiivi. Kielletyn ja sallitun rajaa arvioitaessa olisi otettava huomioon erityisesti se, että vakuutusmeklarin ja asiamiehen toiminta pöytäsiin laissa selkeästi erillään toisistaan.

Vakuutusmeklari voisi tehdä vakuutuksenantajan kanssa sopimuksia siitä, miten vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan väliseen sopimukseen perustuvien tehtävien hoito jaetaan vakuutuksenantajan ja vakuutusmeklarin välillä. Vakuutusmeklari voisi esimerkiksi myös, ilman että sitä katsottaisiin kielletyksi tuotekehittelyksi, tuoda vakuutuksenantajan tietoon vakuutustuotteiden kehitystarpeita. Olennaista vakuutuksenantajan ja vakuutusmeklarin välisille sallituille sopimus- tai muille suhteille olisi, että vakuutusmeklari toimii niissä nimenomaan asiakkaansa tarpeiden mukaan. Vakuutusmeklarin toiminnan tarkoituksena ei voisi olla tietyn tai tiettyjen vakuutuksenantajien liiketoiminnan edistäminen, vaan tällaiset suhteet vakuutuksenantajaan olisivat kiellettyjä.

Luonnollinen lähtökohta toimeksiantosuhteissa on, että toimeksiantaja maksaa edustajalleen tämän suorittamista palveluista. Vakuutusmeklaritoiminnassa esiintyy myös käytäntöä, että vakuutuksenantaja maksaa vakuutusmeklarille palkkiota. Tämä ei jatkossa olisi mahdollista, sillä 26 §:n mukaan meklari voisi ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajalta. Säännöstä sovellettaisiin vuoden siirtymäajan jälkeen.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan vakuutusmeklarilla olisi oltava 28 §:ssä tarkoitettu vastuuvakuutus.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusta ei kuitenkaan vaadittaisi, jos vakuutusmeklarina toimiva luonnollinen henkilö harjoittaa vakuutusedustusta yksinomaan 7 §:ssä tarkoitettua oikeushenkilön lukuun, koska oikeushenkilö olisi velvollinen ottamaan vakuutuksen.

7 §. *Oikeushenkilön rekisteröinnin edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden olisi täyttyvä, jotta oikeushenkilö voitaisiin rekisteröidä vakuutusedustajaksi. Kuten luonnollisen henkilön rekisteröinnin yhteydessä, Vakuutusvalvontavirasto ei voisi rekisteröinnistä päättäessään käyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa ja evätä rekisteröintiä esimerkiksi sillä perusteella, että Suomessa jo olisi riittävä määrä vakuutusedustusta harjoittavia elinkeinonharjoittajia. Edellytysten täytyessä Vakuutusvalvontaviraston olisi rekisteröitävä sitä haluava oikeushenkilö vakuutusedustajaksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asiamieheksi rekisteröinnin edellytyksistä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan asiamiehenä voisi toimia vain oikeushenkilö, joka on merkitty kaupparekisterilaissa (129/1979) tarkoitettuun kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin. Kohdassa tarkoitettuja muita rekistereitä ovat Suomessa yhdistysrekisteri ja säätiörekisteri.

Oikeushenkilön rekisteröivällä kotijäsenvaltiolla tarkoitetaan vakuutusedustusedustustiedon 2 artiklan 9 kohdan mukaan jäsenvaltiota, jossa oikeushenkilön sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee, tai jos sillä ei kansallisen lainsäädännön mukaan ole sääntömääräistä kotipaikkaa, jäsenvaltiota, jossa sen keskushallinto sijaitsee.

Asiamieheksi rekisteröitävän oikeushenkilön kotipaikan olisi oltava Suomessa. Kotipaikalla tarkoitettaisiin julkiseen rekisteriin merkittyä kotipaikkaa, tai, jos kotipaikka ei rekisteristä ilmene, oikeushenkilön säännöissä mainittua kotipaikkaa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että oikeushenkilö voisi ryhtyä harjoittamaan vakuutusedustusta vain, jos se sallitaan laissa ja sen yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä. Esimerkiksi oikeushenkilöä koskevassa erityislainsäädännössä voidaan rajoittaa oikeushenkilön toimialaa siten, ettei vakuutusedustus ole mahdollista.

Luonnollisesti oikeushenkilöltä myös edellytettäisiin, että vakuutusedustuksen harjoittaminen on sen yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaan mahdollista. Tämä voisi ilmetä yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä nimenomaisesti. Vakuutusedustuksen kirjaaminen oikeushenkilön toimialaksi ei kuitenkaan vielä

aiheuttaisi velvollisuutta rekisteröityä vakuutusedustajaksi, jos oikeushenkilö ei tosiasiasa harjoita vakuutusedustusta. Oikeus vakuutusedustuksen harjoittamiseen voisi ilmetä myös yleistoimialasta. Esimerkiksi luottolaitosten toimiala on käytännössä sidottu luottolaitostoinnasta annetussa laissa (1607/1993) säädettyyn toimialamäärittelyyn.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan rekisteröitävä oikeushenkilö ei saisi olla konkursissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan oikeushenkilön liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden Vakuutusvalvontaviraston riittäväksi katsoma määrä oikeushenkilön johtoon kuuluvista henkilöistä olisi rekisteröitävä vakuutusedustajiksi. Tarkoituksena olisi, että rekisteriin merkittäisiin nimenomaan sellaisia henkilöitä, jotka oikeushenkilön johdossa vastaavat vakuutusedustustoiminnasta. Johdon rekisteröintivelvoite seuraa vakuutusedustusdirektiivin 3 artiklan 1 kohdasta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on merkittävä rekisteriin yrityksen johdossa olevien sellaisten luonnollisten henkilöiden nimet, jotka vastaavat vakuutusedustustoiminnasta.

Riittäväksi katsottavaa määrää arvioitaessa otettaisiin huomioon vakuutusedustustoiminnan laatu ja laajuus. Huomioon otettaisiin esimerkiksi se, harjoittaako oikeushenkilö vakuutusedustusta pääasiallisena toimintanaan vai liitännäisenä muiden palveluiden tai tavaroiden myynnin yhteydessä. Usein riittänee, että vakuutusedustusta muuten kuin pääasiallisena liiketoimintanaan harjoittavan oikeushenkilön johtoon kuuluvista henkilöistä rekisteröidään vain yksi henkilö. Pääasiallisena liiketoimintanaan vakuutusedustusta harjoittavan oikeushenkilön osalta olisi puolestaan tärkeää laajemmin varmistaa rekisteröinnillä, että johto on riittävän asiantuntevaa ja perillä käytännön vakuutusedustustoiminnasta. Myös vakuutusedustustoiminnan liikevaihdon suuruus voisi vaikuttaa siihen, montako oikeushenkilön johtoon kuuluvaa henkilöä olisi tarpeen rekisteröidä.

Yksi johtoon kuuluvista, rekisteröitävistä henkilöistä olisi nimettävä liikkeen vastaavaksi hoitajaksi. Vastaavan hoitajan tehtävänä olisi 13 §:ssä tarkemmin säädetysti huo-

lehtia siitä, että toimintaa harjoitettaessa noudatetaan lakia ja hyvää vakuutusmeklari-tapaa tai hyvää vakuutustapaa ja että toimintaa harjoitetaan riittävän ammattitaitoisesti.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin pääasiallisena liiketoimintanaan vakuutusedustusta harjoittavan oikeushenkilön rekisteröinnin edellytykseksi, että vähintään puolet oikeushenkilön palveluksessa olevista, suoraan vakuutusedustuksen harjoittamiseen osallistuvista luonnollisista henkilöistä on rekisteröity vakuutusedustajiksi.

Oikeushenkilön katsottaisiin harjoittavan vakuutusedustusta pääasiallisesti, jos se ilmenee oikeushenkilön yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä tai jos oikeushenkilö tosiasiasa harjoittaa vakuutusedustusta pääasiallisena liiketoimintanaan.

Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen perusteella oikeushenkilön katsottaisiin harjoittavan vakuutusedustusta pääasiallisesti, jos vakuutusedustus niiden perusteella muodostaa pääosan oikeushenkilön toiminnasta.

Arvioitaessa sitä, milloin oikeushenkilö tosiasiasa harjoittaa pääasiallisena liiketoimintanaan vakuutusedustusta, voitaisiin käyttää apuna esimerkiksi liikevaihtoa. Selvää olisi, että vakuutusedustus on pääasiallista, jos oikeushenkilön liikevaihdosta yli puolet tulee vakuutusedustuksesta. Pääasiallisena toimintaa voitaisiin pitää myös, jos oikeushenkilö harjoittaa useanlaista liiketoimintaa ja vakuutusedustus olisi liikevaihdoltaan merkittävimpiä liiketoimintoja. Pääasiallisuuden arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon sekin, että vakuutusedustukseen liittyvä liikevaihto on erityisen merkittävä verrattuna muihin kyseisenlaisen toiminnan harjoittajiin.

Pääasiallisuuden arvioinnissa apuna voitaisiin käyttää myös vakuutusedustukseen osallistuvan henkilöstön määrää ja sitä, harjoittaako oikeushenkilö vakuutusedustusta erillisenä palvelunaan vai onko vakuutusedustus oikeushenkilön muuhun tuotteeseen liittyvä oheispalvelu. Pääasialliseksi vakuutusedustus voitaisiin katsoa, jos suurin osa oikeushenkilön palveluksessa olevista henkilöistä hoitaa vakuutusedustukseen liittyviä tehtäviä. Vakuutusedustusta ei yleensä olisi tarkoituksenmukaista pitää pääasiallisena, jos sitä harjoitetaan liitännäisenä muuhun tuotteeseen tai palveluun nähden eikä vakuutusedustusal-

veluita esimerkiksi aktiivisesti markkinoida.

Oikeushenkilön palveluksessa olevana pidettäisiin esimerkiksi oikeushenkilön työntekijää ja toimitusjohtajaa.

Suoraan vakuutusedustuksen harjoittamiseen osallistuvalla luonnollisella henkilöllä tarkoitettaisiin henkilöä, jonka asiakkaan toimeksiannon hoitamiseen tai muutoin asiakassuhteen hoitoon liittyvät tehtävät edellyttävät erityisesti kyseessä olevien vakuutus- tuotteiden tuntemusta. Valvonnan riittävän tehokkuuden ja asiakkaansuojan kannalta olisi tarpeellista, että vähintään puolet tällaisista henkilöistä rekisteröitäisiin.

Asiamieheksi rekisteröidyn oikeushenkilön johdossa ja palveluksessa olevia luonnollisia henkilöitä voitaisiin rekisteröidä luonnollisesti vain asiamieheksi, koska sama taho ei voi yhtä aikaa sekä edustaa että olla edustamatta vakuutusenantajia.

Kuten luonnollisen henkilön kohdalla, myös oikeushenkilön asiamieheksi rekisteröinnin edellytyksenä olisi jo asiamiehen määritelmän mukaan, että oikeushenkilöllä on vakuutusenantajan kanssa voimassa oleva asiamiessopimus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä oikeushenkilö voidaan rekisteröidä vakuutusmeklariksi.

Momentin 1 kohdan mukaan vakuutusmeklariksi rekisteröitävän oikeushenkilön olisi täytettävä 1 momentin 1 – 5 kohdassa säädetyt edellytykset.

Erona asiamiesten rekisteröintiin olisi se, että vakuutusmeklariksi rekisteröidyn oikeushenkilön johdossa ja palveluksessa olevia luonnollisia henkilöitä voitaisiin rekisteröidä vain vakuutusmeklareiksi.

Momentin 2 kohdan mukaan oikeushenkilö ei saisi olla yhteen tai useampaan vakuutusenantajaan asiamiessuhteessa tai sellaisessa sopimukseen tai omistukseen perustuvassa taikka muussa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan.

Oikeushenkilönä toimivan vakuutusmeklarin ja vakuutusenantajan välisten suhteiden sallittavuutta arvioitaisiin muilta kuin omistukseen perustuvilta osin samoin, kuin 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin luonnollisena henkilönä toimivan vakuutusmeklarin ja vakuutusenantajan riippuvuussuhteis-

ta.

Myös omistukseen perustuva vakuutusmeklarin ja vakuutusenantajan suhde saattaa vaikuttaa asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan. Siksi vakuutusmeklari ei voisi sijoittaa merkittävää osaa varoistaan vakuutusenantajan osakkeisiin tai takuuosuuksiin. Vakuutusenantaja ei voisi suoraan tai välillisesti omistaa merkittävässä määrin vakuutusmeklarina toimivan yhteisön osakkeita tai olla yhtiömiehenä vakuutusmeklariyhteisössä.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan vakuutusmeklarilla olisi oltava 28 §:ssä tarkoitettu vastuuvakuutus.

8 §. *Vakuutusedustajarekisteriin merkittävät tiedot.* Pykälässä säädettäisiin Vakuutusvalvontaviraston ylläpitämän vakuutusedustajarekisterin sisällöstä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan rekisteriin olisi merkittävä vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön osalta henkilön täydellinen nimi, kansalaisuus, asuinpaikka ja sen toimipaikan osoite, josta vakuutusedustusta harjoitetaan.

Momentin 2 kohdan mukaan rekisteriin olisi merkittävä vakuutusedustajaksi rekisteröidyn oikeushenkilön osalta oikeushenkilön toiminimi, kotipaikka, sen toimipaikan osoite, josta vakuutusedustusta harjoitetaan, sekä liikkeen vastaavan hoitajan täydellinen nimi, kansalaisuus ja asuinpaikka.

Momentin 3 kohdan mukaan rekisteriin olisi merkittävä, toimiiko vakuutusedustaja vakuutusmeklarina vai asiamiehenä. Rekisteriin merkittäisiin myös, onko vakuutusedustus pää- vai sivutoimista.

Jos vakuutusedustaja harjoittaa vakuutusedustusta oikeushenkilön lukuun, rekisteriin merkittäisiin myös kyseisen oikeushenkilön toiminimi. Vakuutusmeklarin osalta merkittäisiin siis tarvittaessa sen vakuutusmeklariyhteisön toiminimi, jonka lukuun vakuutusmeklari toimii. Jos vakuutusedustaja on asiamiesyhteisö, rekisteriin merkittäisiin vakuutusenantajan toiminimi. Jos vakuutusedustaja puolestaan on asiamiehenä toimiva luonnollinen henkilö, rekisteriin merkittäisiin vakuutusenantajan toiminimi tai, jos luonnollinen henkilö toimii asiamiesyhteisön palveluksessa, tämän oikeushenkilön toiminimi.

Asiamies voisi harjoittaa vakuutusedustus-

ta sen vakuutuksenantajan lukuun, jonka asiamieheksi asiamies on merkitty rekisteriin. Jos asiamies toimii usean vakuutuksenantajan lukuun, näistä kaikista olisi oltava rekisterissä tieto.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan rekisteriin olisi merkittävä, harjoittaako vakuutusmeklari henkivakuutuksia vai vahinkovakuutuksia vai molempia koskevaa vakuutus-edustusta.

Henkivakuutuksella tarkoitettaisiin vakuutusta, joka kuuluu johonkin henkivakuutusluokkaan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista (858/1995). Vahinkovakuutus olisi vastaavasti vakuutus, joka kuuluu päätöksessä johonkin vahinkovakuutusluokkaan. Työeläkevakuutukset rinnastettaisiin tässä yhteydessä henkivakuutuksiin.

Vakuutusmeklarin olisi rekisteröintiä pyytessään ilmoitettava, mitä vakuutuksia meklarin toiminta koskee. Tällöin Vakuutusvalvontavirastolla olisi mahdollisuus tarkistaa, onko vakuutusmeklarilla juuri näitä vakuutuksia koskevan vakuutusedustuksen harjoittamiseen tarvittava ammattitaito.

Vakuutusmeklari voisi erikoistua pelkätään henki- tai vahinkovakuutuksiin. Tämä olisi tarkoituksenmukaista, koska meklarilta vaadittava ammattitaito on erilainen henki- ja vahinkovakuutuksissa ja vaatimus molempien vakuutusmuotojen tuntemiseen vaadittavasta ammattitaidosta voi muodostua liian ankaraksi. Esimerkiksi henkivakuutuksia koskevaa vakuutusedustusta harjoittavan vakuutusmeklarin on tunnettava perhe- ja perintöoikeutta ja verolainsäädäntöä eri tavoin kuin vahinkovakuutuksiin erikoistuneen vakuutusmeklarin. Tämän vuoksi on tarpeen, että myös vakuutusedustajarekisteristä kävisi suoraan ilmi, onko vakuutusmeklari erikoistunut joihinkin vakuutuksiin. Oikeushenkilön harjoittama vakuutusedustus voisi koskea molempia vakuutuslajeja, jos sen palveluksessa olisi luonnollisia henkilöitä, jotka ovat rekisteröityneet harjoittamaan henkivakuutusta ja vahinkovakuutusta tai molempia koskevaa vakuutusedustusta.

Vakuutusmeklarin ammattitaitovaatimukseen kuuluvassa vakuutusmeklaritutkinnossa

olisi sekä henki- että vahinkovakuutuksia koskeva osa. Vakuutusmeklari voisi halutesaan erikoistua harjoittamaan vain jompaa-kumpaa vakuutuslajia koskevaa vakuutusedustusta ja suorittaa tutkinnosta vain kyseisen osan. Jos vakuutusmeklarin toiminta käsittäisi molemmat vakuutuslajit, olisi meklarin suoritettava vakuutusmeklaritutkinnon molemmat osat.

Rekisteriin merkittäisiin myös se, välittääkö vakuutusmeklari asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvia raha- tai muita varoja. Tällaiset varat vakuutusmeklarin olisi 29 §:n 1 momentin mukaan pidettävä erillään omista varoistaan. Rekisterimerkinnän perusteella Vakuutusvalvontavirastolla olisi tiedossa meklarit, jotka varoja välittävät, joten erillään pidon valvonta helpottuisi.

Lain 43 §:n 2 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto antaisi tarkemmat määräykset varojen erillään pitämisestä. Vakuutusedustajan olisi luonnollisesti noudatettava myös näitä määräyksiä, jos hän välittää asiakkaan tai vakuutuksenantajan varoja.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen antaja ja vakuutusmäärä.

Momentin 6 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin valtiot, joissa vakuutusedustaja aikoo harjoittaa vakuutusedustusta sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjonnan perusteella, ja vakuutusedustajan yhteystiedot näissä valtioissa.

Lain 31 §:n mukaan vakuutusedustajan olisi ilmoitettava Vakuutusvalvontavirastolle aikomuksestaan ryhtyä harjoittamaan vakuutusedustusta muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa ja liitettävä ilmoituksen selvitys yhteystiedoistaan valtiossa. Yhteystietoja ei luonnollisesti tarvitsisi ilmoittaa, jos sellaisia ei ole. Näin voi olla, jos vakuutusedustaja toimii palvelujen vapaan tarjonnan perusteella.

Momentin 7 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin sellaiset kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu uhkasakko. Näistä pakkokeinoista säädettäisiin lain 34 §:n 1 momentissa ja 38 §:n 2 momentissa.

Momentin 8 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin rekisteröintiajankohta sekä mahdollinen rekisteristä poistaminen ja sen syy ja ajankohta.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutus-edustajarekisteriin merkittäisiin myös tiedot niistä, joille on määrätty 38 §:n 1 momentissa tarkoitettu kiello harjoittaa vakuutus-edustusta ilman rekisteröintiä tai ilmoitusmenettelyä. Rekisteriin olisi tarkoitus merkitä kyseisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden tunnistamiseksi tarvittavat tiedot. Tiedot olisivat tarpeen, jotta Vakuutusvalvontavirasto voi seurata kiellon noudattamista.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettu merkintä olisi poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kyseinen pakko-keino on määrätty.

9 §. *Tietojen muutoksista ilmoittaminen.* Pykälän mukaan vakuutus-edustajan olisi viivymättä ilmoitettava Vakuutusvalvontavirastolle rekisteröinnin edellytysten muutoksista eli esimerkiksi siitä, jos edustaja ei enää ole 11 §:ssä säädettyä luotettava. Vakuutus-edustajan olisi ilmoitettava myös rekisteriin merkittyjen tietojen muutoksista ja liiketoiminnan lopettamisesta.

10 §. *Vakuutus-edustajarekisteristä poistaminen.* Vakuutus-edustusdirektiivin 3 artiklan 3 kohdasta ja 4 artiklan 5 kohdasta ilmenee, että rekisteröinnin ja toiminnan harjoittamisen edellytyksenä on direktiivin 4 artiklassa säädettyjen ammatillisten vaatimusten täyttäminen. Jos vaatimukset eivät enää täyty, vakuutus-edustaja on poistettava rekisteristä. Direktiivin 4 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat myös tiukentaa 4 artiklan ammatillisia vaatimuksia tai asettaa alueellaan rekisteröidyille vakuutus- ja jälleenvakuutus-edustajille muita vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Vakuutusvalvontaviraston olisi poistettava rekisteristä vakuutus-edustaja, joka on lopettanut toimintansa.

Momentin 2 kohdan mukaan viraston olisi poistettava rekisteristä vakuutus-edustaja, joka ei enää täytä 6 tai 7 §:ssä mainittuja rekisteröinnin edellytyksiä. Rekisteröinnin edellytysten olisi siis täytyttävä myös vakuutus-edustusta harjoitettaessa.

Vakuutus-edustajan asiakassuhteiden asianmukaisen hoitamisen kannalta olisi tarpeellista tehdä joitain ajallisesti rajattuja poikkeuksia vakuutus-edustajarekisteristä poistamiseen. Rekisteristä poistamisen jäl-

keen vakuutus-edustuksen harjoittaminen ei olisi mahdollista, joten välitön rekisteristä poistaminen saattaisi olla asiakkaiden kannalta epäedullista.

Pykälän 2 momentin mukaan oikeushenkilö, jolla ei enää ole rekisteröinnin edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa, säilyisi rekisterissä, jos se ilmoittaa uuden vastaavan hoitajan Vakuutusvalvontaviraston asettamassa määräajassa. Vakuutus-edustaja säilyisi rekisterissä ilman asianmukaista vastaavaa hoitajaa enintään viraston asettaman määräajan.

Pykälän 3 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto voisi vakuutus-edustajan hakemuksesta myöntää luvan poiketa määräajaksi 7 §:n 1 momentin 5 kohdan edellytyksestä, jonka mukaan pääasiallisena liiketoimintanaan vakuutus-edustusta harjoittavan oikeushenkilön palveluksessa olevista, suoraan vakuutus-edustuksen harjoittamiseen osallistuvista henkilöistä puolet olisi rekisteröitävä vakuutus-edustajiksi. Lupa voitaisiin myöntää, jos edellytyksen täyttymättä jääminen johtuu liiketoiminnan poikkeuksellisesta muutoksesta ja luvan myöntäminen on tarpeen vakuutus-edustajan asiakassuhteiden asianmukaisen hoitamisen takia.

Luvan myöntäminen liittyisi siis poikkeuksellisiin olosuhteisiin. Poikkeuksellisella muutoksella tarkoitettaisiin luonteeltaan ennalta arvaamatonta tapahtumaa. Liiketoiminnan poikkeuksellinen muutos voisi olla muun muassa henkilöstön äkillinen normaalia suurempi vaihtuvuus. Vakuutus-edustajan olisi luonnollisesti järjestettävä päivittäinen liiketoimintansa siten, että rekisteröintiedellytykset täytyvät esimerkiksi henkilöstön normaalisti vaihtuvuudesta huolimatta.

Lupa myönnettäisiin määräajaksi, jolla tarkoitettaisiin kohtuullista aikaa, jona vakuutus-edustajan olisi järjestettävä toimintansa 7 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaiseksi.

Jos vakuutus-edustaja on asetettu konkurssiin, vakuutus-edustaja säilyisi pykälän 4 momentin mukaan rekisterissä kuuden kuukauden ajan. Vakuutusvalvontavirasto saisi konkurssista tiedon pesänhoitajalta, sillä pesänhoitaja on velvollinen ilmoittamaan konkurssin alkamisesta konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen (502/2004) 2 §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella.

Pykälän 5 momentilla pantaisiin täytäntöön vakuutusedustadirektiivin 3 artiklan 3 kohta, jonka mukaan kotijäsenvaltion on tarvittaessa ilmoitettava asiaankuuluvain tavoin vastaanottavalle jäsenvaltiolle rekisteristä poistamisesta. Vakuutusvalvontaviraston olisi ilmoitettava rekisteristä poistamisesta sen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa vakuutusedustaja harjoittaa vakuutusedustusta, jos virasto on ilmoittanut viranomaiselle vakuutusedustustoiminnan aloittamisesta kyseisessä maassa sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjonnan perusteella.

Toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan viranomaista tai elintä, jonka jäsenvaltio nimeää vakuutusedustadirektiivin 7 artiklan mukaisesti huolehtimaan direktiivin täytäntöönpanosta. Useimmiten viranomaisen lienee sama, joka vastaa vakuutusedustajien valvonnasta, vaikka direktiivissä ei tätä suoranaisesti edellytetä.

Tässä pykälässä säädettyjen perusteiden lisäksi Vakuutusvalvontavirasto voisi poistaa vakuutusedustajan rekisteristä 38 §:n 4 momentissa säädetysti, jos vakuutusedustaja törkeästi laiminlyö velvoituksiaan.

11 §. *Luotettavuus.* Vakuutusedustadirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään siitä, että vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien on oltava hyvämaineisia. Vakaviin omaisuus- ja talousrikoksiin syyllistyminen sekä konkurssissa säädetty estävät vakuutusedustuksen hoitamisen kannalta keskeisiä, direktiivissä tarkemmin määriteltyjä henkilöitä harjoittamasta vakuutusedustusta.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön olisi oltava luotettava.

Pykälän 2 momentin mukaan henkilöä pidettäisiin luotettavana, jos häntä ei ole lainvoimaisesti tuomittu viiden viimeisen vuoden aikana vankeusrangaistukseen eikä kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton vakuutusedustajaksi. Määräajat laskettaisiin 6 §:ssä tarkoitettun rekisteröintipyyntöä tarkasteluhetkestä taaksepäin siihen hetkeen, kun tuomio on tullut lainvoimaiseksi.

Ilmeisen sopimattomuuden voitaisiin katsoa ilmenevän erityisesti sellaisista lainvas-

taisista toimista, joilla on pyritty taloudellisen hyödyn tavoitteluun toisen kustannuksella. Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi petos ja kavallus. Myös liiketoimintavelvollisuuksien laiminlyönteihin liittyviä rikoksia, esimerkiksi kirjanpitorikosta, voitaisiin yleensä pitää sellaisina, jotka osoittavat henkilön ilmeistä sopimattomuutta toimimaan luotettavuutta edellyttävässä vakuutusedustajan asemassa.

Vakuutusvalvontaviraston tehtävänä olisi arvioida, onko rikos sellainen, että se kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen osoittaa henkilön ilmeistä sopimattomuutta vakuutusedustajaksi. Luotettavuutta tulee arvioida nimenomaan tehtävien hoidon kannalta.

Henkilöä ei kuitenkaan pidettäisi luotettavana, vaikka edellä tarkoitettuja rangaistuksia ei ole, jos hän muutoin aikaisemmallalla toiminnallaan on osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton vakuutusedustajaksi. Tällaista sopimattomuutta voisi osoittaa esimerkiksi lainvoimaa vailla oleva tuomio edellä tarkoitettua rikoksesta. Luotettavuusarvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon myös se, että henkilö on lainvoimaisesti tuomittu vankeusrangaistukseen yli viisi vuotta sitten, jos rikos osoittaa henkilön ilmeistä sopimattomuutta vakuutusedustajaksi.

Rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n nojalla Vakuutusvalvontavirastolle voidaan luovuttaa rikosrekisteristä tietoja henkilön luotettavuuden selvittämiseksi. Lisäksi tämän lain 46 §:n mukaan Vakuutusvalvontavirastolla olisi oikeus saada henkilön luotettavuutta koskevia tietoja sakkorekisteristä.

Henkilön ilmeinen sopimattomuus vakuutusedustajaksi ei edellyttäisi sitä, että hänet on tuomittu rikoksesta rangaistukseen. Henkilö on voitu myös määrätä liiketoimintakiellostä annetun lain (1059/1985) mukaiseen liiketoimintakieltoon. Kieltoon ovat saattaneet johtaa esimerkiksi verovelvollisuuteen tai kirjanpitoon liittyvät laiminlyönnit. Liiketoimintakieltoon määrääminen ei edellytä, että laiminlyönnistä on tuomittu rangaistus. Jos kielto on edelleen voimassa, ei vakuutusedustusta voi luonnollisestikaan harjoittaa. Päättynyt liiketoimintakielto olisi otettava huomioon luotettavuuden arvioinnissa.

Henkilön sopimattomuutta arvioitaessa

voitaisiin kiinnittää huomiota siihenkin, jos vakuutusedustaja epäasiallisen toiminnan takia on aiemmin poistettu vakuutusedustaja-rekisteristä tai siihen rinnastettavasta rekisteristä tai jos vakuutusedustaja olisi voitu poistaa rekisteristä, ellei sitä olisi tehty jonkin muun syyn, esimerkiksi konkurssin, takia. Kun näitä syitä ja esimerkiksi päättynyt liike-toimintakielto otetaan huomioon sopimattomuutta arvioitaessa, joudutaan tapauskohtaisesti arvioimaan sopimattomuuden astetta ja sitä, miten pitkältä ajanjaksolta rekisteröinti voidaan evätä sopimattomuuden perusteella. Luotettavuusarvioinnilla pyritään osaltaan ennakolta varmistamaan vakuutusedustuksen asianmukainen harjoittaminen, mutta toisaalta on myös otettava huomioon, ettei elinkeinonvapautta tarpeettomasti rajoiteta.

12 §. *Ammattipätevyys.* Vakuutusedustadirektiivin 4 artiklan mukaan vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajilla on oltava edustajan kotijäsenvaltion määrittelemät asianmukaiset tiedot ja taidot. Kotijäsenvaltiot voivat mukauttaa tietoja ja taitoja koskevia vaatimuksia vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien toiminnan ja tarjottujen tuotteiden perusteella erityisesti, jos edustajan pääasiallinen ammattitoiminta on muu kuin vakuutusedustus. Tällöin asianomainen voi harjoittaa vakuutusedustusta ainoastaan, jos artiklan edellytykset täyttävä vakuutusedustaja tai jokin vakuutusyritys on ottanut täyden vastuun edustajan toimista.

Yrityksissä työskentelevien osalta jäsenvaltioiden on varmistettava, että kohtuullinen määrä vakuutustuotteiden välittämisestä vastaavista yritysten johdossa olevista henkilöistä sekä muu vakuutus- tai jälleenvakuutusedustukseen suoraan osallistuva henkilöstö osoittaa omaavansa tehtäviensä hoitamiseen tarvittavat tiedot ja taidot.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asiamiehen ammattitaitovaatimuksista. Asiamieheksi rekisteröidyllä luonnollisella henkilöllä ja muulla asiamiehen palveluksessa olevalla, vakuutusedustuksen harjoittamiseen suoraan osallistuvalla luonnollisella henkilöllä olisi oltava toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä ammattipätevyys. Hänen olisi tunnettava erityisesti edustamansa vakuutukset ja vakuutusedustuksen harjoittamisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö ja hyvä

vakuutustapa sekä hallittava toiminnan harjoittamisen edellyttämät käytännön toimet.

Asiamiehen edustamien vakuutusten sisältö ja asiamiehen toiminnan laajuus voivat vaihdella merkittävästi. Jotta asiamies kykenisi asianmukaisesti hoitamaan tehtäviään, asiamiehen tietojen ja taitojen olisi oltava riittävät hänen toimintaansa nähden. Päätömiseltä asiamieheltä, joka myy useita toisistaan eroavia vakuutuksia, olisi luonnollista edellyttää laajempia tietoja ja taitoja kuin esimerkiksi vakiomuotoista vakuutusta oheispalvelunaan tarjoavalta asiamieheltä.

Asiamiehen toiminnasta vastaa vakuutuksenantaja. Käytännössä vakuutuksenantaja varmistaa tarpeellisiksi katsomillaan toimilla sen, että asiamies omaa toimintansa kannalta riittävät tiedot ja taidot. Asiamiehen rekisteröinnin edellytyksenä oleva ammattipätevyys voitaisiin osoittaa vakuutuksenantajan antamalla todistuksella siitä, mitä koulutusta asiamies on saanut ja että asiamies on pätevä toimimaan vakuutuksenantajan asiamiehenä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vakuutusmeklarin ammattitaitovaatimuksista. Vakuutusmeklariksi rekisteröidyllä luonnollisella henkilöllä olisi oltava vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettu ammattipätevyys. Tutkinnon suorittaneen olisi tunnettava erityisesti vakuutusedustuksen harjoittamisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö ja hyvä vakuutusmeklaritapa sekä hallittava toimeksiannon hoitamisen edellyttämät käytännön toimet.

Vakuutusmeklaritutkintoja järjestäisi 14 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön asettama vakuutusedustuslautakunta. Tutkinnoissa voitaisiin suorittaa erikseen henki- ja vahinkovakuutuksia koskeva osa, jolloin tutkinnon suorittanut voisi halutessaan erikoistua ainoastaan jompaakumpaa vakuutuslajia koskevan vakuutusedustuksen harjoittamiseen.

13 §. *Vastaava hoitaja.* Pykälässä säädettäisiin vakuutusedustusta harjoittavan oikeushenkilön johtoon kuuluvista henkilöistä 7 §:n mukaisesti nimitetyn vastaavan hoitajan velvollisuuksista.

Vastaavan hoitajan tärkein tehtävä olisi huolehtia siitä, että vakuutusedustusta harjoitettaessa asiamiehet noudattavat hyvää vakuutustapaa ja vakuutusmeklarit hyvää vakuutusmeklaritapaa ja että toimintaa muu-

toinkin harjoitetaan lainmukaisesti. Tehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttäisi, että vastaava hoitaja on päätoimisesti vakuutus-edustajan palveluksessa. Muutoin hän ei voisi olla riittävästi perillä vakuutus-edustusasioiden päivittäisestä hoidosta. Vastaavalta hoitajalta ei kuitenkaan edellytetä itse toimeksiantojen hoitamista.

Vastaavan hoitajan olisi tunnettava alaan liittyvä lainsäädäntö ja yksittäistapauksissa myös erityislainsäädäntö. Ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi hänen tulisi seurata vakuutus-edustukseen liittyvää lainsäädäntöä, soveltamiskäytäntöä, kirjallisuutta ja muita julkaisuja sekä osallistua alan koulutustilaisuuksiin. Asiakkaan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että vakuutus-edustusta harjoittava oikeushenkilö toimisi laissa edellytyllä tavalla. Vastaavan hoitajan olisi myös oma-aloitteisesti ohjeita antamalla huolehdittava siitä, että vakuutus-edustuksen harjoittamiseen osallistuvat henkilöt noudattavat lain säännöksiä.

Vastaavan hoitajan olisi huolehdittava siitä, että 12 §:n mukaiset ammattipätevyysvaatimukset täyttyvät. Lain 12 §:ssä säädettäisiin vakuutusmeklariksi rekisteröityjen luonnollisten henkilöiden ammattipätevyydestä. Lisäksi 12 §:ssä säädettäisiin asiamiehiksi rekisteröityjen ja muiden asiamiehen palveluksessa olevien, vakuutus-edustuksen harjoittamiseen suoraan osallistuvien luonnollisten henkilöiden ammattipätevyydestä.

Vastaavan hoitajan olisi myös huolehdittava siitä, että muillakin vakuutus-edustuksen harjoittamiseen osallistuvilla henkilöillä on tehtävän edellyttämä riittävä ammattitaito. Käytännössä vastaava hoitaja vastaisi siis siitä, että vakuutusmeklarin tai asiamiehen palveluksessa olevilla, vakuutus-edustuksen harjoittamiseen osallistuvilla henkilöillä on tehtävänsä edellyttämä ammattitaito. Jos esimerkiksi vakuutus-edustajan palvelukseen palkataan henkilö, jolla ei ole tehtäviensä hoitamiseen riittävää ammattitaitoa, vastaavan hoitajan olisi huolehdittava siitä, että henkilö asianmukaisesti perehdytetään tehtäviinsä.

Jos vastaava hoitaja tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta laiminlöisi velvollisuutensa, hän saattaisi joutua toissijaiseen henkilökohtaiseen korvausvastuuseen siten,

kuin 41 §:ssä säädettäisiin. Velvollisuuksien laiminlyönti voisi johtaa myös 34 tai 38 §:n mukaisiin hallinnollisiin seuraamuksiin.

14 §. *Vakuutus-edustuslautakunta*. Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö asettaisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan vakuutus-edustuslautakunnan, jonka tehtävänä on järjestää vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksenä olevia vakuutusmeklaritutkintoja vähintään kaksi kertaa vuodessa. Tutkinnon suorittaminen olisi mahdollista kaikille eli muillekin kuin vakuutusmeklareiksi aikoville.

Vakuutusalan koulutuskeskus järjestää nykyisin vakuutuksenvälittäjille ja muille asiasta kiinnostuneille vakuutusmeklaritutkintoja. Nykyisin vakuutusmeklaritutkinto ei ole välttämätön edellytys vakuutuksenvälittäjäksi rekisteröimiselle. Vastaisuudessa vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksenä olisi vakuutus-edustuslautakunnan järjestämän tutkinnon suorittaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutus-edustuslautakuntaan kuuluisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolmesta kuuteen muuta jäsentä, joista kullakin olisi henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ja heidän varajäsenensä olisi oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, joiden ei voida katsoa edustavan vakuutusmeklareita tai vakuutus-senantajia. Muista lautakunnan jäsenistä ainakin yhden ja hänen varajäsenensä olisi edustettava vakuutusmeklareita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vakuutus-edustuslautakunnan päätösvaltaisuudesta ja äänestysmenettelystä.

15 §. *Vakuutusmeklaritutkinnon järjestäminen*. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutus-edustuslautakunnan olisi vahvistettava vähintään kaksi kuukautta ennen vakuutusmeklaritutkinnon järjestämistä tutkintovaatimukset eli luettelo lainsäädännöstä, kirjallisuudesta ja muusta aineistosta, johon tutkinnon kysymykset perustuvat.

Vakuutusmeklaritutkinnon järjestämisestä olisi 2 momentin mukaan ilmoitettava vähintään 30 päivää ennen sen järjestämistä virallisessa lehdessä ja kolmessa yleisesti levivässä sanomalehdessä. Ilmoituksessa olisi mainittava ohjeet tutkintoon ilmoittautumisesta ja osallistumisesta sekä tieto siitä, miten

tutkintovaatimukset ovat saatavissa.

16 §. *Vakuutusedustuslautakunnan kustannukset ja tutkintomaksut.* Pykälän mukaan vakuutusedustuslautakunnan toiminnan kustannuksista vastaisi sosiaali- ja terveysministeriö, joka vahvistaisi myös lautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden perusteet. Pykälässä säädettäisiin myös ministeriön oikeudesta periä maksuja vakuutusmeklaritutkintoon osallistuvilta.

Maksuja voitaisiin periä enintään sosiaali- ja terveysministeriölle vakuutusmeklaritutkinnosta aiheutuneita kokonaiskustannuksia vastaava määrä. Tällaisia kustannuksia olisivat muun muassa henkilöstökulut ja tilavuokrat. Maksun määrittäminen vastaisi siten valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 momentissa säädettyä julkisoikeudellisista suoritteista perittävien maksujen määräytymisperiaatetta (omakustannusarvo).

17 §. *Asioiden käsittely vakuutusedustuslautakunnassa.* Vakuutusedustuslautakunnalle laissa annettua vakuutusmeklaritutkinnon järjestelytehtävää olisi pidettävä viranomais-tehtävän luonteisena, sillä lautakunnan päätökset vaikuttavat tutkintoon osallistuvien oikeuteen harjoittaa vakuutusedustusta ammatinaan tai elinkeinonaan. Lautakunnan voitaisiinkin katsoa käyttävän julkista valtaa, ja sen päätöksiä voitaisiin pitää hallintopäätöksinä. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että asioiden käsittelyyn vakuutusedustuslautakunnassa ja vakuutusmeklaritutkintoa koskevan päätöksen tiedoksiintoon sovelletaan hallintolakia (434/2003) ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003). Lakien soveltamisella pyrittäisiin varmistamaan tutkintoon osallistuvien oikeusturva ja se, että lautakunnan menettelyssä muutenkin noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita.

Vakuutusedustuslautakunnan tehtävän julkisoikeudellisen luonteen takia olisi perusteltua soveltaa vakuutusmeklaritutkinnon yhteydessä syntyviin asiakirjoihin viranomais-ten asiakirjoja koskevaa julkisuuslainsäädäntöä. Tämän vuoksi 1 momentissa viitattaisiin viranomais-ten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999) ja arkistolakiin (831/1994). Lisäksi viitattaisiin hyvän hallinnon vaatimusten turvaamiseksi kielilakiin (423/2003).

Koska vakuutusedustuslautakunnan tehtävä olisi viranomaisluonteinen, pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lautakunnan jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan lautakunnan toimintaan liittyviä tehtäviä.

18 §. *Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku vakuutusedustuslautakunnan päätökseen.* Pykälän 1 momentin mukaan asianomainen saisi vaatia vakuutusedustuslautakunnalta oikaisua vakuutusmeklaritutkintoa koskevaan päätökseen. Oikaisuvaatimus olisi tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta. Lautakunnan olisi liitettävä päätökseensä oikaisuvaatimusosoitus, jossa on annettava tarpeelliset ohjeet oikaisun hakemista varten.

Oikaisumenettelyn käyttäminen ennen valituksen tekemistä olisi tarkoituksenmukaista, jotta esimerkiksi tutkinnon arvostelussa mahdollisesti tapahtuneet virheet tai puutteet saadaan oikaistua nopeammin kuin valitusmenettelyssä.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusedustuslautakunnan oikaisuvaatimusasiassa tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muutoksenhakumahdollisuus olisi tärkeä, jotta lopullisen ratkaisun asiassa voi tehdä lautakuntaan nähden riippumaton ja puolueeton toimielin.

3 luku. **Vakuutusedustajan tiedonantovelvollisuus**

19 §. *Vakuutusedustajasta annettavat tiedot.* Pykälässä pantaisiin täytäntöön vakuutusedustusedirektiivin 12 artiklan 1 kohdan a – e alakohta, jossa säädetään tiedoista, jotka vakuutusedustajan on annettava asiakkaalleen.

Pykälän mukaan asiamiehen olisi annettava tiedot ennen vakuutussopimuksen päättämistä ja vakuutusmeklarin ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä. Tarvittaessa tiedot olisi annettava myös vakuutus- tai toimeksiantosopimusta muutettaessa tai uusittaessa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että vakuutusedustajan olisi ilmoitettava asiakkaalleen nimensä. Jos vakuutusedustaja toimii oikeushenkilön lukuun tai toiminimel-

lä, myös nämä nimet olisi ilmoitettava. Tiedoista olisi siis käytävä selkeästi ilmi, kuka asiakkaan sopimuskumppani on. Lisäksi vakuutusedustajan olisi ilmoitettava asiakkaalleen toimipaikkansa käyntiosoite. Tällä tarkoitettaisiin osoitetta, jossa asiakas voi halutessaan asioida. Riittävää ei olisi pelkästään postilokero- tai sähköpostiosoitteen ilmoittaminen.

Momentin 2 kohdan mukaan asiakkaalle olisi ilmoitettava, mihin vakuutusedustajarekisteriin vakuutusedustaja on merkitty ja miten rekisteröinnin voi tarkistaa. Suomessa toimivan vakuutusedustajan rekisteröinnin voisi tarkistaa Vakuutusvalvontavirastosta, jolta saisi otteita vakuutusedustajarekisteristä tai tiedon siitä, toimiiko vakuutusedustaja Suomessa sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjonnan perusteella.

Momentin 3 ja 4 kohdassa säädettäisiin vakuutusedustajan ja vakuutuksenantajan välisen omistussuhteiden ilmoittamisesta. Vakuutusedustajan olisi ilmoitettava asiakkaalle, jos edustaja omistaa suoraan tai välillisesti yli kymmenen prosentin osuuden jonkin vakuutuksenantajan äänimäärästä tai pääomasta. Samoin ilmoitusvelvollisuus syntyisi silloin, kun vakuutuksenantaja tai sen emoyritys omistaisi vastaavan osuuden vakuutusedustajan äänimäärästä tai pääomasta.

Momentin 5 kohdan mukaan vakuutusedustajan olisi ilmoitettava menettelyistä, joilla asiakas ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksia vakuutusedustajasta. Ilmoitettava olisi myös käytettävissä olevista tuomioistuimen ulkopuolisista valitus- ja oikaisumenettelyistä.

Suomessa riita-asian voi pääsääntöisesti panna vireille käräjäoikeudelle toimitetulla kirjallisella haastehakemuksella. Tuomioistuimen ulkopuolella riitaisuuksia käsittelevät Kuluttajien vakuutustoimisto, Vakuutuslautakunta ja kuluttajavalituslautakunta. Näiden elinten toimivallan sisältöä ja laajuutta on käsitelty tarkemmin edellä jaksossa 2.1.

20 §. *Ilmoittamistavat.* Vakuutusedustajarekstiivin 13 artiklassa säädetään siitä, millä tavalla vakuutusedustajan on annettava asiakkaalle 12 artiklassa mainitut tiedot. Ne on annettava kirjallisesti paperilla tai muulla asiakkaan saatavilla ja helposti käytettävissä olevalla pysyvällä välineellä. Pysyvä väline

on 2 artiklan 12 kohdassa määritelty välineeksi, jonka avulla asiakas voi säilyttää hänelle henkilökohtaisesti osoitetut tiedot siten, että niitä voidaan käyttää myöhemmin tietojen tarkoituksen kannalta riittävän ajan, ja joka sallii säilytettyjen tietojen jäljentämisen muuttumattomina. Pysyviä välineitä ovat erityisesti levykkeet, CD-ROM-levyt, DVD-levyt ja kuluttajan tietokoneen kovalevy, jolle sähköposti tallennetaan, mutta niihin eivät sisälly Internet-sivut, elleivät kyseessä olevat sivut muutoin täytyä pysyvän välineen kriteerejä.

Lisäksi 13 artiklassa todetaan, että tiedot on annettava asiakkaalle selkeästi ja täsmällisesti asiakkaan ymmärrettävissä olevassa muodossa ja jollakin sitoumusjäsenvaltion virallisella kielellä tai osapuolten sopimalla muulla kielellä. Artiklassa säädetään myös eräistä poikkeuksista tiedonantotapaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, miten 19 §:ssä mainitut tiedot on ilmoitettava asiakkaalle. Sama koskisi vakuutusedustajan markkinoinnissa annettavia, 22 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettuja tietoja, jotka olisi ilmoitettava asiakkaalle ennen vakuutussovimuksen tai toimeksiantosopimuksen tekemistä myös pykälässä säädetyllä tavalla.

Momentin 1 kohdan mukaan tiedot olisi annettava kirjallisesti tai sähköisesti siten, että ne ovat helposti asiakkaan käytettävissä niiden tarkoituksen kannalta riittävän ajan. Tietoja olisi myös voitava jäljentää muuttumattomina.

Tiedot voitaisiin sähköisesti toimittaa esimerkiksi sähköpostilla, CD-levyllä tai DVD-levyllä. On myös mahdollista, että tiedot olisivat luettavissa vakuutusedustajan tietojärjestelmässä. Tällöin asiakkaan olisi voitava tutustua niihin milloin tahansa helposti sekä tulostaa ja tallentaa ne. Vaikka vakuutusedustaja myöhemmin muuttaisi tietoja, niiden olisi oltava asiakkaan saatavilla myös siinä muodossa, kuin ne alun perin olivat.

Koska vakuutusedustajan olisi annettava asiakkaalle muun muassa tieto asiakkaan käytössä olevista valitus- ja oikaisumenettelyistä, tietojen olisi oltava asiakkaan käytössä vähintään sen ajan, jolloin asiakkaalla on mahdollisuus turvautua kyseisiin valitus- ja oikaisumenettelyihin.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että

tiedot on ilmoitettava selkeästi ja täsmällisesti sellaisessa muodossa, että asiakas voi ne ymmärtää. Tietojen olisi luonnollisesti oltava sisällöltään sekä ulko- ja kieliasultaan siinä muodossa, että ne ovat ymmärrettävissä ilman tarpeetonta vaikeutta.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että tiedot on annettava sen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion virallisella kielellä, jossa asiakkaalla on kotipaikka. Kotipaikalla tarkoitettaisiin asiakkaan asuinpaikkaa tai toimipaikkaa. Tiedot voitaisiin antaa myös osapuolten sopimalla muulla kielellä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentin 1 kohdasta poiketen tiedot voidaan antaa asiakkaalle suullisesti, jos asiakas sitä pyytää tai vakuutusturvan voimassaolon välitön alkaminen on tarpeen. Tiedot olisi tällöinkin annettava asiakkaalle 1 momentin mukaisesti välittömästi vakuutus sopimuksen tai toimeksiantosopimuksen tekemisen jälkeen.

Vakuutus edustus direktiivin 13 artiklan 3 kohdan mukaan puhelinmyynnin osalta asiakkaalle etukäteen annettujen tietojen on oltava rahoitus palvelujen etämyyntiä kuluttajalle koskevien yhteisön sääntöjen mukaisia. Rahoitus palvelujen etämyyntiä koskee 23 päivänä syyskuuta 2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY. Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 9 päivänä lokakuuta 2004.

21 §. *Asiamiestoiminnasta ilmoittaminen.* Pykälän mukaan asiamiehen olisi toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa nimenomaan asiamiehenä.

Vastaava säännös on vakuutusyhtiölain 14 a luvun 9 §:n 1 momentissa. Säännöksen ottaminen tähän lakiin olisi perusteltua, koska muutkin nimenomaan vakuutusasiemiehiä koskevat säännökset olisivat jatkossa tässä laissa. Mainittua vakuutusyhtiölain kohtaa ei kuitenkaan kumottaisi, koska se koskee myös asiamiehiä, jotka eivät kuulu tämän lain soveltamisalaan. Säännöksen sisältö pysyisi entisellään.

Asiamiestoiminnasta ilmoittamisen yhteydessä olisi kuitenkin huomattava, että käsite vakuutus edustaja tarkoittaisi jatkossa sekä asiamiestä että vakuutusmeklaria. Asiamies ei saisi toiminnassaan käyttää vakuutus edustajan käsitettä harhaanjohtavasti siten, että

asiakkaalle jää epäselväksi se, onko vakuutus edustaja asiamies vai vakuutusmeklari. Jos käsitettä vakuutus edustaja käytetään, olisi samalla selkeästi ilmoitettava asiakkaalle myös se, että asiamies toimii nimenomaan asiamiehenä.

22 §. *Markkinointi.* Pykälässä säädettäisiin vakuutus edustajan harjoittamasta, yleisölle suunnatusta markkinoinnista.

Pykälän 1 – 3 momentin säännösten sisältö olisi pääperiaatteiltaan sama sekä asiamiehille että vakuutusmeklareille, mutta näiden toiminnan erilaisesta luonteesta johtuvia erojakin olisi. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutus edustajan olisi markkinoinnissaan annettava asiakkaalle vakuutus edustus palveluistaan ja tarjolla olevista vakuutuksista kaikki tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä kyseisiä palveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja.

Asiamiesten toiminta perustuu heidän edustamiensa tuotteiden myyntiin. Asiamiehet markkinoivat sekä omia palveluitaan että edustamiaan vakuutuksia ja vakuutus enantajia.

Vakuutusmeklari markkinoisi ensisijaisesti omia palvelujaan ja säännösten olisi tarkoitus koskea nimenomaan tätä markkinointia. Vakuutusmeklaritoiminnan menestyksellinen harjoittaminen perustuu kuitenkin vakuutus ten välittämiseen. Siten vakuutusmeklarit markkinoivat tosiasiaa myös vakuutuksia eivätkä vain omia palvelujaan.

Vakuutusmeklarin harjoittamaa vakuutus ten markkinointia rajoittaisi kuitenkin se, että vakuutusmeklari toimii asiakkaansa toimeksiannosta eikä vakuutusmeklari voi toimia vakuutus enantajan asiamiehenä. Vakuutusmeklari ei siten voisi markkinoida tietyn vakuutus enantajan tai tiettyjen vakuutus enantajien vakuutuksia, koska silloin olisi kysymys asiamiestoiminnasta. Jos vakuutusmeklari yleisellä tasolla markkinoi esimerkiksi henkivakuutusta sijoituskohteena, ehdotetut säännökset koskisivat myös tällaista markkinointia.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutus edustaja ei saisi markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän vakuutus tavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan vastaista menette-

lyä.

Pykälän 3 momentin mukaan markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, olisi aina pidettävä sopimattomana.

Pykälän 4 momentin mukaan asiamiehen olisi markkinoinnissaan ilmoitettava edustamansa vakuutuksenantajat. Asiakas saisi näin tiedon siitä, mitä vakuutuksenantajia asiamies edustaa.

Lisäksi asiamiehen olisi yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan ilmoitettava, minkä vakuutuksenantajan tuotteesta on kysymys.

Momentissa kielletäisiin vakuutusmeklaria ilmoittamasta markkinoinnissaan edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa. Vakuutusmeklari ei saisi myöskään ilmoittaa edustavansa yhtä useampaa vakuutuksenantajaa, koska meklari ei ylipäätään saisi toimia vakuutuksenantajan edustajana.

On mahdollista, että sellaisen Suomessa toimivan asiamiehen tai vakuutusmeklarin, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, toiminnan luonne eroaa joissain suhteissa siitä, mitä Suomessa tarkoitetaan asiamiehellä ja meklarilla. Vakuutusedustaja on myös voitu kotivaltiossaan rekisteröidä vakuutusedustajaksi kokonaan muulla nimikkeellä. Asiakkaan olisi tärkeää saada oikea kuva vakuutusedustajan tarjoamista palveluista.

Pykälän 5 momentin mukaan muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan olisi annettava markkinoinnissaan vakuutusedustuspalveluistaan oikea kuva sen estämättä, mitä 4 momentissa säädetään. Vakuutusedustajan olisi ilmoitettava, minkä vakuutuksenantajien tuotteita vakuutusedustus yksinomaan koskee ja antaako vakuutusedustaja 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tasapuoliseen analyysiin perustuvia tietoja.

Tiedot olisi annettava tarvittaessa eli etenkin silloin, jos 4 momentissa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattaminen olisi omiaan antamaan virheellisen kuvan vakuutusedustajan toiminnasta. Näin olisi esimerkiksi, jos vakuutusmeklari-nimikkeellä toimiva vakuutusedustaja voisi olla vakuutuksenantajiin sidoksissa tavalla, joka ei olisi mahdollista Suomessa rekisteröidylle meklarille. Tässä suhteessa 5 momentti täsmentäisi

1 ja 2 momenttien yleissäännöksiä siitä, että vakuutusedustajan olisi annettava palveluistaan kaikki asiakkaan kannalta tarpeelliset tiedot ja toisaalta totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen olisi kielletty.

Vakuutusedustustidirektiivin 12 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan vakuutusedustajan on ilmoitettava asiakkaalle tarjotun sopimuksen osalta muun muassa, antaako edustaja tasapuoliseen analyysiin perustuvia tietoja vai toimiiko edustaja sopimusvelvoitteen rajalla yhden tai useamman vakuutusyrityksen kanssa. Tiedot olisi annettava 13 artiklassa säädetyllä tavalla.

Siksi 20 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että 4 ja 5 momentissa tarkoitettut tiedot on annettava asiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä 20 §:ssä säädetyllä tavalla. Vakuutusedustajan ei tarvitsisi yleisölle suunnatussa markkinoinnissaan noudattaa 20 §:n mukaisista tiedonantotapaa, mutta tiedot olisi viimeistään ennen vakuutussopimuksen tai toimeksiantosopimuksen tekemistä ilmoitettava asiakkaalle tällä tavalla.

Kuluttajille suunnattua markkinointia koskee lisäksi erityisesti kuluttajansuojalain 2 luku. Kuluttajapalveluiden hinnan ilmoittamisesta säädetään asetuksessa kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa (1359/1999).

4 luku. Vakuutusmeklarin toiminta

23 §. *Toimeksiantosopimus.* Pykälän 1 momentin mukaan toimeksiantajan ja vakuutusmeklarin tekemä toimeksiantosopimus olisi tehtävä kirjallisesti kahtena kappaleena, joista toinen jäisi toimeksiantajalle ja toinen vakuutusmeklarille.

Kirjallisesti tehtäväksi vaadittu sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti edellyttäen, että sähköinen sopimus täyttää tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain (458/2002) vaatimukset. Lain 12 §:ssä säädetään muun muassa sopimuksen sisällön pyyvyydestä ja allekirjoituksesta.

Vakuutusmeklari ei voisi vedota sopimusehtoon, jota ei ole merkitty toimeksiantosopimukseen tai josta ei olisi muutoin kirjallisesti sovittu. Suullinen sopimuskin sitoisi

vakuutusmeklaria, mutta meklari ei voisi puolestaan vedota suulliseen sopimusehtoon, eikä se siten sitoisi toimeksiantajaa.

Säännös olisi tarpeen toimeksiantajan suojaamiseksi. Kirjallisesta sopimuksesta toimeksiantaja voisi aina tarkistaa, mistä kulloinkin on sovittu, ja riitatilanteessa näytön hankkiminen sopimuksen syntymisestä ja sisällöstä helpottuisi. Säännös helpottaisi myös valvontaa, sillä Vakuutusvalvontavirasto voisi tarvittaessa vaatia nähtäväkseen vakuutusmeklarille jääneen sopimuskappaleen.

Pykälän 2 momentissa lueltaisiin toimeksiantosopimukselle asetetut vähimmäisvaatimukset. Sopimuksesta tulisi ensinnäkin käydä ilmi toimeksiannon sisältö. Sopimuksesta tulisi ilmetä tehtävät, joita vakuutusmeklari toimeksiantajalle tekee, ja se, missä laajuudessa ne tehdään. Sopimuksessa voitaisiin määrittellä myös esimerkiksi, mitä vakuutuksia toimeksianto koskee, miten laajasti toimeksiantajan vakuutusturvan tarve selvitetään sekä missä määrin vakuutusmeklari osallistuu tehtyjen vakuutus sopimusten hoitoon.

Sopimuksesta olisi käytävä ilmi myös sopimuksen voimassaoloaika eli se, tehdäänkö sopimus tietyn tehtävän hoitoa varten, määrääjäksi vai onko se voimassa toistaiseksi.

Toimeksiantosopimukseen sovellettaisiin sopimusoikeuden yleisiä periaatteita, joiden mukaan kummallekin osapuolelle voisi syntyä oikeus sopimuksen purkamiseen toisen osapuolen sopimusrikkomuksen takia. Koska toimeksiantajan ja vakuutusmeklarin välinen oikeussuhde perustuu keskinäiseen luottamukseen, olisi toimeksiantajalla, joka esimerkiksi vakuutusmeklarin menettelyn vuoksi menettää luottamuksensa tämän kykyyn hoitaa tehtäviään, yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti oikeus irtisanoa toimeksiantosopimus, vaikka sopimuksen purkuperusteet eivät täytyisikään. Tosin sopimuksen perusteettomasta irtisanomisesta voisi sopimusoikeuden yleisten oppien mukaan seurata jossain tapauksessa velvollisuus korvata sopimuskumppanille sopimuksen irtisanomisesta mahdollisesti aiheutunut vahinko.

Toimeksiantosopimuksesta olisi lisäksi käytävä ilmi, miten asiakkaan vakuutusmeklarille maksama palkkio määräytyy. Palkkio

voisi määräytyä prosentteina vakuutusmaksuista, vakuutusmeklarin tekemien työtuntien mukaan, kiinteänä vuosikorvauksena tai muulla asiakkaan ja vakuutusmeklarin sopivaksi katsomalla tavalla. Pelkkä toteamus, että asiakas maksaa vakuutusmeklarin palkkion, ei olisi palkkion määräytymisperuste.

Toimeksiantosopimuksesta olisi ilmeittävä myös asiakkaan vakuutusmeklarille maksaman palkkion määrä, jos se on mahdollista. Sopimuksesta on käytävä ilmi esimerkiksi vakuutusmeklarin tuntiveloitus tai korvaus, jonka asiakas maksaa kertakorvauksena tai useassa erässä. Palkkion määrän ilmoittaminen toimeksiantosopimuksessa on mahdotonta esimerkiksi, jos se perustuu asiakkaan maksamien vakuutusmaksujen määrään, jotka eivät ole tiedossa toimeksiantosopimusta tehtäessä.

Palkkion ja sen määräytymisperusteiden yksilöinnin tarkoituksena on, että asiakkaalla olisi mahdollisimman selvä kuva siitä, miten vakuutusmeklarin palkkio määräytyy ja paljonko asiakas sitä meklarille maksaa. Tästä seuraa, että palkkion määrän olisi oltava selkeästi asiakkaan nähtävissä myös siinä vaiheessa, kun asiakas palkkion maksaa. Esimerkiksi sekä vakuutusmeklarin palkkion määrän että vakuutuksenantajalle menevän vakuutusmaksun määrän olisi oltava laskussa näkyvissä, vaikka asiakas maksaisi samalla laskulla koko summan meklarille.

Kohtuutonta toimeksiantosopimusta voidaan sovitella oikeustoimilain 36 §:n yleisen sovittelusäännöksen nojalla tai kuluttajan suojalain 4 luvun 1 §:n nojalla. Poikkeaminen hyvästä vakuutusmeklaritavasta voisi aiheuttaa sen, että sopimukseen vetoaminen olisi kunnianvastaista ja arvotonta, mikä oikeustoimilain 33 §:n nojalla voi johtaa sopimuksen pätemättömyyteen.

24 §. *Vakuutusmeklarin velvollisuudet.* Toimeksiantajan suojaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi vakuutusmeklarin toimintaa koskeva yleissäännös, jonka mukaan vakuutusmeklarin olisi suoritettava toimeksiantajan hänelle antamat tehtävät ammattitaitoisesti ja huolellisesti sekä kaikessa toiminnassaan noudatettava hyvää vakuutusmeklaritapaa. Erityisesti vakuutusmeklarin olisi selvitettävä asiakkaansa vakuutusturvan tarve siinä laajuudessa, kuin toimeksiantosopimuksessa on

sovittu. Tämän selvityksen perusteella vakuutusmeklarin tulisi tehdä toimeksiantajan edut parhaiten huomioon ottava ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi. Elleivät asiakas ja vakuutusmeklari ole toisin sopineet, ehdotuksen olisi perustuttava 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tasapuoliseen analyysiin.

Ammattitaitovaatimus tarkoittaisi ennen kaikkea palvelusten suorittamisen edellyttämää teknistä tietoa, taitoa ja muuta vastaavaa valmiutta. Asiantuntemus on vakuutuksenhakijan kannalta vakuutusmeklarin tärkeimpiä ominaisuuksia, sillä vakuutusmeklarin tehtävänä on neuvoa asiakastaan vakuutuskysymyksissä. Neuvot voivat koskea oikeudellisia, teknisiä tai taloudellisia vakuutusasioihin liittyviä kysymyksiä. Ammattitaitoon kuuluu esimerkiksi, että vakuutusmeklari tuntee ne vakuutukset ja lainsäädännön alat, jotka tulevat kysymykseen vakuutusedustusta harjoittajissa.

Vakuutusmeklarin olisi tunnettava toimeksiantonsa edellyttämällä tavalla myös esimerkiksi yritysasiakkaansa harjoittaman liiketoiminnan erityispiirteet ja perehdyttävä asiakkaansa olosuhteisiin. Esimerkiksi teknisen riskianalyysin tekeminen vaatii asianomaisen alan hyvää tuntemusta. Hyvän vakuutusmeklaritavan mukaista ei olisi ottaa vastaan tehtävää, jonka vaatimaa erityisasiantuntemusta vakuutusmeklarilla ei ole, tai jättää tällainen tehtävä kokemattomien henkilöiden hoidettavaksi.

Vaaditulla huolellisuudella korostettaisiin sitä, että tehtävä on yksittäistapauksessa suoritettava moitteettomalla tavalla siten, kuin vakuutusmeklarilta kohtuudella voidaan vaatia.

Säännös olisi tarkoitettu myös ammattietiseksi ohjeeksi vakuutusmeklareille. Hyvä vakuutusmeklaritapa edellyttää esimerkiksi, että meklari olosuhteiden niin vaatiessa varmistaa, että hänen vakuutuksenantajalle välittämänsä tiedot ovat oikeita.

Arvioitaessa sitä, onko toiminta hyvän vakuutusmeklaritavan mukaista, voitaisiin tarkastella muun muassa vakuutusmeklarien keskusjärjestön ja Vakuutusvalvontaviraston eettisiä periaatteita ja ohjeita. Johtoa voitaisiin etsiä myös hyvän vakuutustavan käsitteestä ja siitä, miten vakuutusyhtiön tai sen edustajan olisi tullut toimia vastaavassa tilan-

teessa hyvän vakuutustavan mukaisesti.

25 §. *Vakuutuksesta annettavat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuudesta ennen vakuutussovimuksen tekemistä.

Pykälän 1 momentissa asetettaisiin vakuutusmeklarille velvollisuus antaa asiakkaalle ennen vakuutussovimuksen päättämistä kaikki vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot. Näitä olisivat esimerkiksi tiedot eri vakuutuksenantajien tarjoamista vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Tärkeitä tietoja ovat usein myös vakuutusten kulut, mahdolliset seuraamukset asiakkaan keskeyttäessä vakuutuksen ja maksusuunnitelmasta poikkeamisen aiheuttamat mahdolliset seuraamukset. Vakuutuksen ottamista harkitsevalle olisi annettava riittävästi tietoja, jotta hän voisi arvioida vakuutuksen tarkoituksenmukaisuutta, verrata tarjolla olevia vaihtoehtoja ja saada oikean käsityksen vakuutusturvan kattavuudesta.

Tietoja annettaessa olisi kiinnitettävä huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. Vakuutusturvan rajoituksilla tarkoitettaisiin sekä vakuutusehdoissa erikseen rajoituksina mainittuja, korvauspiirin ulkopuolelle jääviä vahinkoja että muita ehtoja, jotka käytännössä merkitsevät vakuutusturvan rajoittamista siitä, mitä vakuutuksenhakija yleensä saattaa kyseiseltä vakuutukselta odottaa.

Pykälän 1 momentti vastaisi vakuutuksenantajien tiedonantovelvollisuutta koskevaa vakuutussovimuslain 5 §:n 1 momenttia. Tarkoituksena olisi varmistaa, että toimeksiantaja saisi vakuutuksesta tarvitsemansa tiedot siitä riippumatta, ottaako hän yhteyttä vakuutuksenantajaan suoraan vai vakuutusmeklarin välityksellä.

Jos vakuutusmeklari ei itse antaisi 1 momentin tietoja, meklarin tulisi varmistaa, että hänen toimeksiantajansa saisi vastaavat tiedot suoraan vakuutuksenantajalta. Vakuutusmeklarin ja vakuutuksenantajien tulisi näin ollen sopia siitä, kuka antaa tarvittavat tiedot vakuutuksenottajalle. Vakuutusmeklarin olisi kuitenkin huolehdittava siitä, että asiakkaalle annettavat tiedot perustuvat 2 momentin mukaisesti tasapuoliseen analyysiin.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusme-

klarin asiakkaalleen antamien, 1 momentissa tarkoitettujen tietojen olisi perustuttava riittävän monien markkinoilla tarjolla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin. Tasapuolisella analyysillä tarkoitettaisiin selvitystä markkinoilla tarjolla olevista, asiakkaan tarpeet täyttävistä vakuutus tuotteista. Vakuutusmeklarin olisi tällaisten tuotteiden osalta selvitettävä, miten ne eroavat toisistaan 1 momentissa tarkoitettujen, kyseisessä tapauksessa olennaisten tietojen osalta. Selvityksen perusteella vakuutusmeklarin olisi mahdollista tehdä ehdotuksensa vakuutustarpeen kattamiseksi asiakkaan etujen vaatimalla tavalla.

Tasapuolinen analyysi olisi tehtävä kunkin toimeksiantajan kohdalla toimeksiantosopimukseen kirjatun mukaisesti. Esimerkiksi teollisuusriskien vakuuttamisessa toimeksiantajan vakuutusturvan tarve on usein siinä määrin yksilöllinen, että tasapuolinen analyysi olisi tehtävä jokaisen toimeksiannon kohdalla erikseen. Sen sijaan esimerkiksi eräät kuluttajille suunnatut vakuutukset ovat varsin vakiomuotoisia. Tästä huolimatta kuluttajavakuutustenkin yksityiskohdat ja hinnat voivat vaihdella merkittävästi vakuutettavan kohteen mukaan. Vakuutusmeklari voisi käyttää tasapuolisessa analyysissään jo aiemmin tekemänsä kyseisten vakuutus tuotteiden vertailua, jos tiedot eivät ole sen jälkeen muuttuneet. Tällöinkin meklarin olisi kuitenkin huolehdittava siitä, että asiakkaan yksilöllinen vakuutusturvan tarve ja tuotteiden hintatiedot otetaan huomioon.

Tasapuoliseen analyysiin olisi sisällyttävä selvitys riittävän monista markkinoilla tarjolla olevista vakuutuksista. Vakuutusmeklarin olisi riittävän kattavasti sisällytettävä tasapuoliseen analyysiin vakuutusmarkkinoilla tarjolla olevat, eri vakuutusentajien tarjoamat vaihtoehdot. Vertailtavien vakuutus tuotteiden määrä riippuisi tarjolla olevien vakuutusten määrästä. Suomen kohtuullisten pienten vakuutusmarkkinoiden takia tasapuolisen analyysin voitaisiin olettaa yleensä sisältävän selvityksen kaikista toimeksiantajan tarpeet täyttävistä vakuutuksista, joita Suomessa yleisesti on tarjolla.

Toimeksiantosopimuksessa voitaisiin luonnollisesti yksityiskohtaisestikin sopia siitä, minkä vakuutusentajien vakuutuksia va-

kuutusmeklari vertailee.

Tasapuolinen analyysi ja ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi olisi annettava asiakkaalle 20 §:n 1 momentin 1 – 3 kohdassa säädetyllä tavalla. Niiden olisi oltava muun muassa kirjallisessa tai sähköisessä sekä selkeässä ja täsmällisessä toimeksiantajan ymmärrettävissä olevassa muodossa. Toimeksiantajan olisi pystyttävä arvioimaan tasapuolisen analyysin perusteella, mihin vakuutusmeklarin tekemä ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi perustuu ja miksi meklari on katsonut ehdotuksensa parhaiten täyttävän toimeksiantajan tarpeet.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeus tiedonantovelvollisuudesta. Poikkeus koskisi 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Tietoja ei tarvitsisi antaa, jos toimeksiantaja ei niitä haluaisi tai niiden antaminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta. Tällöin myöskään tasapuolista analyysiä ei välttämättä tarvitsisi tehdä. Koska vakuutusmeklari ei voisi vedota suullisiin sopimusehtoihin, olisi mahdollisten myöhempien erimielisyyksien takia meklarin kannalta järkevää sopia asiasta kirjallisesti, jos toimeksiantaja ei halua kaikkea tietoa.

Vakuutusmeklarin olisi annettava tiedot oma-aloitteisesti. Sitä, ettei toimeksiantaja pyydä tietoja, ei voitaisi pitää osoituksena siitä, ettei hän halua niitä. Siten toimeksiantajan pitäisi nimenomaan ilmoittaa, ettei hän halua tietoja. Tietojen antamisen voitaisiin katsoa tuottavan kohtuutonta hankaluutta esimerkiksi silloin, jos vakuutuksen voimaantulolla on toimeksiantajan ohjeiden mukaan niin kiire, ettei kaikkea asiaan vaikuttavaa voida tarkoin selvittää.

26 §. *Vakuutusmeklarin palkkio.* Pykälässä säädettäisiin vakuutusmeklarin palkkiosta. Palkkiolla tarkoitettaisiin rahallista korvausta tai muuta rahanarvoista etuutta.

Vakuutusmeklari saisi ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan.

Palkkion maksaisi siten taho, jota vakuutusmeklari edustaa ja jonka etujen mukaan meklari on velvollinen toimimaan. Säännös olisi johdonmukainen sen kanssa, että meklarilta edellytettäisiin riippumattomuutta vakuutusentajista. Säännös muuttaisi nykyistä käytäntöä, sillä esimerkiksi vuonna 2003 vakuutuksenvälittäjät saivat palkkiois-

taan 79 prosenttia vakuutuksenantajilta ja 21 prosenttia toimeksiantajiltaan.

27 §. *Vakuutusmeklari-nimikkeen käyttäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan rekisteröidyillä vakuutusmeklareilla olisi yksinoikeus käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan, esimerkiksi markkinoinnissaan, nimitystä vakuutusmeklari tai vakuutusenvälittäjä. Yksinoikeus koskisi myös näiden nimikkeiden vieraskielisiä muotoja.

Vakuutusenvälittäjä-nimityksen käytön rajoittaminen olisi epäselvyyksien välttämiseksi tarpeen, koska nimitystä on vuodesta 1994 lähtien voinut käyttää vain rekisteröity vakuutusenvälittäjä.

Rekisteröidyillä vakuutusmeklareilla tarkoitettaisiin vakuutusedustajarekisteriin merkityjä meklareita ja 32 §:ssä tarkoitettuja, muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröityjä vakuutusedustajia, jotka harjoittavat vakuutusmeklaritoimintaa Suomessa.

Pykälän 2 momentissa vakuutusmeklari velvoitettaisiin tuomaan toiminnassaan selkeästi ilmi, että hän toimii nimenomaan vakuutusmeklarina.

Kuten 21 §:n perusteluissa todettiin asiamiesten kohdalla, myöskään vakuutusmeklari ei saisi harhaanjohtavasti käyttää käsitettä vakuutusedustaja mainonnassaan tai muussa toiminnassaan siten, että asiakkaalle jää epäselväksi, toimiiko vakuutusedustaja vakuutusmeklarina vai asiamiehenä. Jos vakuutusmeklari käyttää nimitystä vakuutusedustaja, samalla olisi selvästi tuotava ilmi, että kysymyksessä on nimenomaan vakuutusmeklari.

Kuten 22 §:n 5 momentin perusteluissa todettiin, Suomessa toimivan, muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidyn vakuutusmeklarin asema saattaa joissain suhteissa poiketa vakuutusedustajarekisteriin merkityn vakuutusmeklarin asemasta. Tällaisen vakuutusmeklarin olisi 22 §:n perusteella tuotava markkinoinnissaan esiin myös mainitut erot, jos niillä saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä kyseisiä palveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja.

28 §. *Vastuuvakuutus.* Vakuutusedustajadirektiivin 4 artiklan 3 kohdan mukaan vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajalla on oltava ammatillisesta virheestä aiheutuvan korvaus-

vastuun kattamiseksi koko yhteisön alueella voimassa oleva ammatillinen vastuuvakuutus tai muu vastaava vakuus, jonka määrä on vähintään 1 000 000 euroa kutakin vahinkoa kohden ja yhteensä 1 500 000 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohden. Vakuutusta tai vakuutusta ei kuitenkaan tarvita, jos vakuutusyritys, jälleenvakuutusyritys tai muu yritys, jonka puolesta vakuutus- tai jälleenvakuutusedustaja toimii tai on valtuutettu toimimaan, on sellaisen myöntänyt edustajalle tai ottanut täyden vastuun edustajan toimista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vakuutusmeklarilta vaadittavasta vastuuvakuutuksesta. Asiamiehiltä ei edellytettäisi vastuuvakuutusta, koska asiamiehet toimivat vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla.

Vakuutusmeklarilla olisi oltava Vakuutusvalvontaviraston hyväksymä, koko Euroopan talousalueella voimassa oleva vastuuvakuutus niiden vahinkojen korvaamiseksi, joista vakuutusmeklari on tämän lain mukaan korvausvastuussa. Vakuutusmeklarin vahingonkorvausvastuusta säädettäisiin lain 40 §:ssä ja vastaavan hoitajan vahingonkorvausvastuusta lain 41 §:ssä.

Vastuuvakuutuksen vakuutusmäärän olisi oltava vähintään 1 000 000 euroa vahinkoa kohti ja yhteensä 1 500 000 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohti.

Vakuutusedustajadirektiivin 4 artiklan 7 kohdan mukaan määriä tarkistetaan määräjain Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston Eurostatin julkaisemassa Euroopan kuluttajahintaindeksissä tapahtuneiden muutosten perusteella. Ensimmäinen tarkistus tehdään viiden vuoden kuluttua direktiivin voimaantulon jälkeen ja sen jälkeen seuraavat tarkistukset viiden vuoden välein. Tämän takia lain 43 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että vastuuvakuutuksen määriä voidaan muuttaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin tarkempia, kansalliseen harkintaan perustuvia säännöksiä ehdoista, jotka vastuuvakuutuksen olisi täytettävä. Momentissa säädettäisiin Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaannista vakuutuksenantajalle esitettyjen korvausvaatimusten yhteydessä, vastuuvakuutuksen päättymisajasta, vakuutuskorvauksen suorittamisesta omavastuuta vähentämättä vahingon kärsineelle, vakuutuksenantajan kotipai-

kasta ja vakuutusturvan ajallisesta kattavuudesta.

Ehdot olisivat tarpeen valvonnan tehokkuuden ja vahingonkärsijän oikeusturvan vuoksi. Ehdot olisivat samoja, jotka tällä hetkellä koskevat vakuutuksenvälittäjiltä vaadittavaa vastuuvakuutusta ja sisältyvät sosiaali- ja terveysministeriön antamiin määräyksiin 1999:31 vakuutuksenvälittäjiltä vaadittavista vakuutuksista ja vakuuksista.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusmeklarin olisi viipymättä ilmoitettava Vakuutusvalvontavirastolle jokaisesta vastuuvakuutuksen perusteella korvatusista vahingoista ja sen suuruudesta. Jos vastuuvakuutuksen vakuutusenantaja vaihtuisi, vakuutusmeklarin olisi ilmoitettava vaihdoksesta Vakuutusvalvontavirastolle ja toimitettava virastolle viimeistään kuukautta ennen uuden vakuutuksen alkamista selvitys vakuutuksen ehdoista ja vakuutusmääristä.

Pykälään ei otettaisiin nykyisiin sosiaali- ja terveysministeriön määräyksiin sisältyvää ehtoa, jonka mukaan vastuuvakuutukseen on sovellettava Suomen lakia, vaan sovellettava laki määräytyisi muun lainsäädännön perusteella. Vastuuvakuutuksen lainvalintaan sovellettaisiin siten lakia eräisiin kansainvälisluonteisiin vakuutus sopimuksiin sovellettavasta laista (91/1993). Lain 8 §:n perusteella vastuuvakuutukseen sovellettaisiin Suomen lakia, koska vastuuvakuutuksen ottaminen olisi vakuutusmeklarille pakollista.

Kansalliseen harkintaan perustuvaa 2 ja 3 momenttia ei lain 2 §:n 2 momentin perusteella sovellettaisi jälleenvakuutusedustusta koskevaan vastuuvakuutukseen, vaan sitä koskisi vain vakuutusedustusedirektiiviin perustuva 1 momentti.

29 §. *Varojen erillisuus.* Vakuutusedustusedirektiivin 4 artiklan 4 kohdassa veloitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet asiakkaiden suojelemiseksi siltä, ettei vakuutusedustaja kykene siirtämään vakuutusmaksua vakuutusyrittäjälle tai korvaussummaa tai vakuutusmaksun palautusta vakuutetulle.

Toimenpiteet voivat olla neljänlaisia. Lailla tai sopimusmääräyksillä voidaan varmistua siitä, että asiakkaan edustajalle maksamia maksuja kohdellaan niin, kuin ne olisi maksettu yritykselle, ja että yrityksen edustajalle

maksamat maksut katsotaan maksetuiksi asiakkaalle vasta, kun asiakas todella saa ne. Rahaliikettä turvaavana toimenpiteenä voi olla myös vaatimus, että vakuutusedustajan taloudellisen kantokyvyn on oltava pysyvästi neljä prosenttia vuotuisesta saatujen vakuutusmaksujen määrästä ja vähintään 15 000 euroa. On myös mahdollista vaatia, että asiakkaan rahoja siirretään täysin erillisten asiakastilien kautta ja että tällaisille tileille kirjatut varoja ei voi käyttää muiden velkojen hyvittämiseksi konkurssitilanteessa. Lisäksi voidaan asettaa vaatimus takuurahaston perustamisesta.

Suomessa jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan asiamiehelle suoritettujen vakuutusmaksujen katsotaan suoritetuksi vakuutusenantajalle. Siksi ei olisi tarpeellista säätää tässä laissa asiamiehen kautta kulkevasta asiakkaan ja vakuutusenantajan välisestä varojen siirrosta.

Pykälän 1 momentissa asetettaisiin vakuutusmeklarille velvollisuus pitää hallussaan olevat, asiakkaalle tai vakuutusenantajalle kuuluvat varat pankkitilillä erillään meklarin omista varoista. Säännöstä sovellettaisiin, jos vakuutusmeklari hoitaa asiakkaansa rahaliikettä esimerkiksi välittämällä vakuutusmaksuja vakuutusenantajalle tai vakuutuskorvauksia vakuutusenantajalta vakuutuksensaajalle.

Vakuutusmeklarin hallussa olevat asiakkaan tai vakuutusenantajan varat eivät kuulu vakuutusmeklarin omaisuuteen. Niitä ei voi ulosmitata meklarin velasta, eivätkä ne myöskään kuulu meklarin konkurssipesään. Asiakasvarojen pitäminen erillään vakuutusmeklarin omista varoista estäisi niiden sekaantumista meklarin omiin varoihin.

Vakuutusmeklarin olisi viipymättä toimitettava varat niiden vastaanottajalle. Esimerkiksi saadut vakuutusmaksut olisi toimitettava vakuutusenantajalle heti niiden saavuttua, kun maksun suuruus ja toimitusosoite ovat vakuutusmeklarin tiedossa, eikä vasta mahdollisena eräpäivänä.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusmeklari ei saisi vastaanottaa, pitää hallussa tai välittää asiakkaalle tai tämän vakuutusenantajalle kuuluvia varoja, jos asiakas on kuluttaja tai sellainen elinkeinonharjoittaja, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa

laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan. Kuluttajan ja vakuutusenantajan välistä, vakuutusmeklarin kautta kulkevaa varojen siirtoa ja meklarin mahdollisuutta muutoinkin pitää hallussaan kuluttajalle kuuluvia varoja olisi tarpeellista rajoittaa, koska meklarin omien ja asiakkaan varojen erillisyyden turvaamiseksi ei ehdoteta esimerkiksi erillistä vakuutta.

Vakuutusmeklari voisi kuitenkin vastaanottaa, pitää hallussa tai välittää edelleen asiakkaalle tai tämän vakuutusenantajalle kuuluvia varoja, jos asiakkaan varojen säilytys tai siirto muutoin aiheuttaisi asiakkaalle kohtuutonta hankaluutta. Nämä lienevät poikkeuksellisia yksittäistapauksia. Kohtuuttomana hankaluutena ei pidettäisi esimerkiksi sitä, että asiakas maksaa eri tilille meklarin palkion ja vakuutusenantajalle menevän vakuutusmaksun.

Kohtuutonta hankaluutta voisi aiheuttaa esimerkiksi se, että kuluttajan olisi maksettava pienehkö summa ulkomaiselle vakuutusyhtiölle ja rahoituslaitosten perimät kulut rajat ylittävistä tilisiirroista muodostuisivat huomattavaksi vakuutusmaksuun nähden.

Kuluttajalla tarkoitettaisiin samaa kuin kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:ssä, josta kuluttajan käsite on otettu myös vakuutuslain 3 §:n 2 momenttiin. Kuluttaja olisi henkilö, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten.

Kuluttajan kanssa samassa asemassa olisi sellainen elinkeinonharjoittaja, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan. Elinkeinonharjoittajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti, tuloa hankkiakseen tai liikevoittoa saadakseen harjoittaa ammattia, liiketoimintaa tai muuta elinkeinoa. Suojaa saisi siis elinkeinonharjoittaja, jonka voidaan katsoa olevan, kuten kuluttajan, tiedoiltaan, taidoiltaan ja taloudellisilta edellytyksiltään sopimussuhteen selvästi heikompi osapuoli.

Itsenäiset ammatinharjoittajat ja pääsääntöisesti myös pienyritykset kuuluisivat kuluttajiin rinnastettaviin elinkeinonharjoittajiin. Pienyrityksellä saattaa kuitenkin olla sellaista vakuutusalan erityisasiantuntemusta, ettei

momenttia sovelleta yritykseen. Keskiuuret ja suuret yritykset eivät olisi kuluttajaan rinnastettavia elinkeinonharjoittajia.

30 §. *Liiketoimintakertomus.* Pykälän mukaan vakuutusmeklarina toimiva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö olisi velvollinen toimittamaan Vakuutusvalvontavirastolle vuosittain tämän laatiman kaavan mukaisen kertomuksen liiketoiminnastaan.

Liiketoimintakertomuksen toimittaminen edesauttaisi valvojaa saamaan ajantasaisia tietoja valvottavistaan ja kohdistamaan valvontaa tehokkaasti. Tietojen toimittaminen lisäisi myös meklaritoiminnan läpinäkyvyyttä, sillä tietojen pohjalta Vakuutusvalvontavirasto voisi julkaista 47 §:ssä tarkoitettuja tilastoja vakuutusmeklareiden toiminnasta, asemasta ja kehityksestä.

5 luku. **Sijoittautumisvapaus ja palvelujen vapaa tarjoaminen**

31 §. *Vakuutusdustuksen harjoittaminen muussa ETA-valtiossa.* Vakuutusdustusdirektiivin 3 artiklan 5 kohdan mukaan yhdessä jäsenvaltiossa rekisteröity vakuutus- ja jälleenvakuutusdustaja voi aloittaa vakuutus- tai jälleenvakuutusdustustoiminnan ja harjoittaa sitä yhteisössä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella. Rajat ylittävä toiminta edellyttää vakuutusdustusdirektiivin 6 artiklassa säädettyä ilmoitusmenettelyä. Vakuutus- ja jälleenvakuutusdustajan, joka aikoo aloittaa rajat ylittävän liiketoiminnan, on ilmoitettava siitä kotijäsenvaltionsa toimivaltaisille viranomaisille.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että vakuutusdustajan, joka on merkitty Suomessa vakuutusdustajarekisteriin ja joka aikoo harjoittaa vakuutusdustusta muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, on ilmoitettava siitä Vakuutusvalvontavirastolle. Ilmoitukseen olisi liitettävä selvitys vakuutusdustajan yhteystiedoista kyseisessä valtiossa.

Vakuutusdustusdirektiivin 6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on kuukauden kuluttua samastaan ilmoituksesta tiedotettava vakuutus- tai jälleenvakuutusdustajan aikomuksesta niille vastaanottavien jäsenvaltioiden toimivalta-

sille viranomaisille, jotka sitä haluavat, sekä tiedotettava tästä samanaikaisesti asianomaiselle edustajalle. Jos jäsenvaltiot haluavat saada tietoja, niiden on ilmoitettava siitä komissiolle, joka ilmoittaa tästä vuorostaan kaikille jäsenvaltioille.

Pykälän 2 momentin mukaan Vakuutusvalvontaviraston olisi kuukauden kuluessa vakuutusedustajan 1 momentin mukaisen ilmoituksen ja selvityksen saapumisesta lähetettävä tiedot kyseisen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jos kyseinen valtio on ilmoittanut haluavansa saada tiedot. Viraston olisi myös ilmoitettava viipymättä tietojen lähettamisestä vakuutusedustajalle.

Vakuutusedustusdirektiivin 6 artiklan mukaan vakuutus- tai jälleenvakuutusedustaja voi aloittaa rajat ylittävän liiketoimintansa kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona hän on saanut tiedon kotijäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta näiden lähettämästä tiedonannosta toisen jäsenvaltion viranomaisille. Edustaja voi kuitenkin aloittaa toimintansa välittömästi, jos vastaanottava jäsenvaltio ei halua saada asiasta tietoa.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusedustaja voisi aloittaa vakuutusedustuksen harjoittamisen kuukauden kuluttua päivästä, jona vakuutusedustaja sai tiedon Vakuutusvalvontaviraston tekemästä ilmoituksesta toisen jäsenvaltion viranomaiselle. Edustaja voisi kuitenkin aloittaa liiketoiminnan välittömästi, jos kyseinen viranomainen ei halua tietoa vakuutusedustajan ilmoituksesta. Tällöin olisi hyvän hallintotavan mukaista, että Vakuutusvalvontavirasto ilmoittaa vakuutusedustajalle mahdollisuudesta aloittaa vakuutusedustuksen harjoittaminen viipymättä.

32 §. *Muun ETA-valtion vakuutusedustajan toiminta Suomessa.* Pykälässä säädettäisiin edellisen pykälän yhteydessä selostetun vakuutusedustusdirektiivin 6 artiklan mukaisesti siitä, miten muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja voisi aloittaa liiketoiminnan harjoittamisen Suomessa.

Pykälän 1 momentin mukaan ennen kuin tällainen vakuutusedustaja voisi harjoittaa vakuutusedustusta Suomessa sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjonnan perusteella, Vakuutusvalvontaviraston olisi saatava siitä ilmoitus edustajan rekisteröintival-

tion toimivaltaiselta viranomaiselta. Vakuutusvalvontavirasto ylläpitäisi listaa sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella Suomessa toimivista vakuutusedustajista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentissa tarkoitettu vakuutusedustaja voi aloittaa vakuutusedustuksen harjoittamisen Suomessa kuukauden kuluttua päivästä, jona vakuutusedustaja sai rekisteröintivaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta tiedon siitä, että viranomainen on lähettänyt Vakuutusvalvontavirastolle ilmoituksen vakuutusedustuksen harjoittamisen aloittamisesta.

Vakuutusedustusdirektiivin 6 artiklan mukaan vastaanottavien jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat toteuttaa halunsa toimet antaakseen tarkoituksenmukaisella tavalla tiedoksi ne vaatimukset, joiden mukaisesti yleisen edun vuoksi liiketoimintaa on harjoitettava niiden alueella.

Pykälän 3 momentin mukaan Vakuutusvalvontaviraston olisi ilmoitettava kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottamisesta vakuutusedustajalle ne yleisen edun vaatimat ehdot, joita noudatetaan vakuutusedustusta on harjoitettava Suomessa.

6 luku. **Markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonta**

33 §. *Valvontaviranomaiset.* Vakuutusedustusdirektiivissä ei suoranaisesti säädetä siitä, miten vakuutusedustajien valvontavastuu jakautuu eri jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten kesken. Direktiivin 8 artiklassa todetaan kuitenkin, että jäsenvaltioiden on säädettävä asianmukaisista seuraamuksista henkilöä kohtaan, joka harjoittaa vakuutus- tai jälleenvakuutusedustusta ilman rekisteröintiä, ja vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajaa kohtaan, joka ei noudata direktiivin mukaisesti annettuja kansallisia säännöksiä. Direktiivi ei myöskään vaikuta vastaanottavien jäsenvaltioiden oikeuteen toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä ehkäistäkseen yleisen edun vuoksi antamiensa säännösten tai määräysten vastaista toimintaa alueellaan tai rangaistakseen siitä.

Vakuutusedustusdirektiivin 7 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaisilla viranomaisil-

la on oltava kaikki tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat valtuudet. Direktiivin 9 artiklan mukaan eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tehtävä yhteistyötä varmistukseksi, että tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan asianmukaisesti. Viranomaisten on vaihdettava tietoja sellaisista vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajiin kohdistetuista seuraamuksista, jotka saattavat johtaa rekisteristä poistamiseen. Lisäksi viranomaiset voivat vaihtaa toistensa pyynnöstä asiaankuuluvia tietoja.

Suomessa Vakuutusvalvontavirasto vastaisi Suomessa toimivien vakuutusedustajien valvonnasta niin lain 6 luvussa tarkoitetun markkinoinnin ja sopimusehtojen käytön kuin 7 luvussa säädetyn muun valvonnan osalta. Virasto olisi riittävissä määrin yhteistyössä ja tietojen vaihdossa muiden maiden valvontaviranomaisten kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto valvoisi vakuutusedustajan markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä. Virasto valvoisi, että Suomessa toimivat vakuutusedustajat noudattavat markkinoinnissaan ja sopimusehdoissaan Suomen lainsäädäntöä. Selvyyden vuoksi momentissa todettaisiin lisäksi, että markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttaja-asiamies.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen välisestä yhteistyöstä markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa.

34 §. *Kieltopäätös.* Pykälässä säädettäisiin vakuutusedustajan markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä koskevista Vakuutusvalvontaviraston pakkokeinoista. Pykälän 1 momentin mukaan virasto voisi kieltää vakuutusedustajaa jatkamasta lainvastaista markkinointia tai lainvastaisten sopimusehtojen käyttöä taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä.

Pykälän 2 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto voisi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena, jolloin kielto olisi voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Sopimusehdoilla tarkoitettaisiin lainkohdassa sekä asiakkaan kanssa tehtävän toimeksiantosopimuksen ehtoja että vakuutus-

edustajan ja vakuutuksenantajan välisen sopimuksen ehtoja. Sen sijaan sopimusehdoilla ei tarkoitettaisi vakuutus sopimuksen ehtoja, koska niistä ehdoista vastaa vakuutuksenantaja.

Vakuutusvalvontavirasto voisi asettaa määräämänsä kiellon tehosteeksi uhkasakon. Sen tuomitsisi maksettavaksi markkinaoikeus.

Uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta olisi muutoin voimassa, mitä uhkasakko laissa (1113/1990) säädetään. Tämä koskisi esimerkiksi uhkasakon määrää. Uhkasakko lain 8 §:n mukaan uhkasakon suuruutta harkittaessa on otettava huomioon päävelvoitteen laatu ja laajuus, velvoitetun maksukyky ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Uhkasakon määrään vaikuttaisivat siten ainakin vakuutusedustustoiminnan laajuus ja liikevaihdon suuruus. Uhkasakko olisi pyrittävä mitoittamaan niin, että se estää tehokkaasti kiellon rikkomisen.

35 §. *Muutoksenhaku Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätökseen.* Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätökseen ei 1 momentin mukaan saisi hakea muutosta valittamalla.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusedustaja voisi kuitenkin saattaa Vakuutusvalvontaviraston päätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa viraston päätöksestä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jäisi pysyväksi.

36 §. *Kuluttaja-asiamiehen lausunto.* Valvontaviranomaisten tarkoituksenmukaisen yhteistyön tehostamiseksi pykälässä säädettäisiin, että Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamieheltä lausunto ennen 34 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämistä, jos kielto koskee kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä.

7 luku. **Muu valvonta ja vahingonkorvausvastuu**

37 §. *Vakuutusedustajien valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusedustajien valvonta ja tarkastus kuuluisi Vakuutusvalvontavirastolle. Tämä olisi luontevaa, koska virasto valvoo tällä hetkellä vakuutuksenvälittäjiä ja vakuutuslaitoksia.

Vakuutusvalvontavirasto valvoisi vakuutusedustajien tämän lain mukaista toimintaa eli vakuutusedustuksen harjoittamista. Viras-

ton tulisi valvoa, että vakuutusedustajat toimivat lain, viraston määräysten sekä hyvän vakuutustavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan mukaisesti.

Asiamiesten osalta olisi tärkeää valvoa muun muassa, että asiamiehet tuovat markkinoinnissaan ja muussa toiminnassaan selvästi esiin, mitä vakuutuksenantajia he edustavat. Asiakkaalla olisi oltava selvyyttä siitä, minkä vakuutuksenantajan tuotteesta on kysymys. Luonnollisesti olennaista olisi valvoa myös, että asiamiehet noudattavat tässä laissa ja vakuutusolosuhteissa säädettyjä tiedonantovelvoitteita.

Vakuutusmeklareiden kohdalla tulisi valvoa etenkin, että vakuutusmeklari toimii asiakkaansa etujen mukaisesti vakuutuksenantajista riippumattomana. Olisi seurattava, että vakuutusmeklarien markkinointi ja toimeksiantosopimukset täyttävät lain vaatimukset. Laissa säädettyjen tiedonantovelvollisuuksien noudattaminen on vakuutusmeklarienkin kohdalla keskeistä. Valvonnassa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että tasapuoliset analyysit ovat tarpeeksi kattavia ja niissä annetut tiedot riittäviä.

Vakuutusvalvontaviraston olisi tärkeää aktiivisesti ja oma-aloitteisesti seurata markkinoita ja valvoa, että vakuutusmeklarit noudattavat lain 3 ja 4 luvun säännöksiä ja asiamiehet 3 luvun ja 4 §:ssä viitattuja vakuutusolosuhteiden säännöksiä.

Vakuutusedustusedirektiivin täytäntöönpano tuo valvonnalle joissain suhteissa nykyisestä eroavia vaatimuksia rajat ylittävän vakuutusedustuksen harjoittamisen helpottuessa. Vakuutusedustaja voisi jatkossa toimia kaikissa Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa rekisteröitymällä vain yhdessä valtiossa. Suomessa voisi jatkossa toimia esimerkiksi vakuutusedustajia, joiden rekisteröinnin edellytykset eivät kaikilta osin vastaa kotimaisia vaatimuksia. Valvonnassa korostuu aiempaa enemmän eri jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten yhteistyön merkitys. Vakuutusedustusedirektiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaan eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tehtävä yhteistyötä varmistukseksi, että direktiivin säännöksiä sovelletaan asianmukaisesti.

Kuten 33 §:n perusteluissa todettiin, vakuutusedustusedirektiivissä ei suoranaisesti sääde-

tä siitä, miten vakuutusedustajien valvontavastuu jakautuu eri jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten kesken. Direktiivissä säädetään kuitenkin, että vakuutusedustajien on oltava kotijäsenvaltionsa toimivaltaisen viranomaisen rekisteröimiä. Rekisteröinnin edellytyksenä on 4 artiklan ammatillisten vaatimusten täyttäminen. Vakuutusedustajan kotijäsenvaltion viranomaisen tehtävänä on siis huolehtia, että vakuutusedustaja on asianmukaisesti rekisteröity ja että rekisteröinnin edellytykset täyttyvät.

Vakuutusedustusedirektiivin 12 artiklan 1 kohdassa säädetään siitä, mitä itseään koskevia tietoja vakuutusedustajan on annettava asiakkaalle. Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja koskevista vaatimuksista, kunhan kyseiset säännökset ovat yhteisön oikeuden mukaisia.

Vakuutusedustajan velvollisuudesta antaa vakuutusedustusedirektiivin 12 artiklan 1 kohdassa mainittuja tietoja säädetäisiin 19 §:ssä ja 22 §:n 4 ja 5 momentissa. Suomessa toimivien, muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröityjen vakuutusedustajien osalta Vakuutusvalvontaviraston olisi tärkeää valvoa sitä, että asiakas saa vakuutusedustajan markkinoinnissa ja muussa toiminnassa oikean kuvan vakuutusedustajan asemasta.

Asiakkaan kannalta on tärkeää, että vakuutusedustaja noudattaa asiamiesten ja vakuutusmeklarien markkinointia koskevia säännöksiä ja yksittäistä vakuutusolosuhteiden tai toimeksiantosuhdetta koskevia sopimusoikeudellisia säännöksiä, jotka on säädetty asiakkaan suojaksi. Myös muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja olisi velvollinen Suomessa toimiessaan noudattamaan esimerkiksi vakuutuksen sisällöstä annettavia tietoja koskevia vähimmäisvelvoitteita ja vakuutusmeklarin toimeksiantosopimusta koskevia vähimmäisvelvoitteita.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusedustaja ja vakuutuksenantaja olisi pyynnöstä velvollinen antamaan Vakuutusvalvontavirastolle kaikki tarvittavat asiakirjat, tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen tässä laissa virastolle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Esimerkiksi valvonnan kannalta olisi tärkeää, että Vakuutusvalvontavirasto saa tarvittaessa vakuutusedustusta harjoittavan itsenäisen ammatinharjoittajan ja yhteisön tilinpäätösasiakirjat. Vakuutusvalvontavirastolla olisi oikeus saada myös valvontamaksun määräämiseksi tarvittavat asiakirjat, tiedot ja selvitykset.

Momentissa on mainittu selvyyden vuoksi, että vakuutusedustaja olisi velvollinen antamaan tiedot salassapitosäännösten estämättä. Valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat olisi annettava, vaikka niihin sisältyisi liike- tai ammattisalaisuudeksi katsottavia tietoja, joita vakuutusedustaja ei muutoin saisi ilmaista ulkopuolisille.

38 §. *Pakkokeinot.* Pykälässä säädettäisiin pakkokeinoista, joita Vakuutusvalvontavirasto voi käyttää, jos sen tietoon on tullut virheellisyys vakuutusedustajan toiminnassa tai jos vakuutusedustusta harjoitetaan lainvastaisesti ilman rekisteröintiä tai ilmoitusmenettelyä. Virasto voisi käyttää pakkokeinoja sekä elinkeinonharjoittajana toimivaa vakuutusedustajaa kohtaan että vakuutusedustusta harjoittavan oikeushenkilön palveluksessa olevaa vakuutusedustajaa kohtaan.

Vakuutusvalvontaviraston päätös on vakuutusedustuksen harjoittajaa oikeudellisesti sitova, joten se olisi tehtävä kirjallisesti ja annettava tiedoksi asianosaisille. Päätös annettaisiin tiedoksi siinä järjestyksessä, kuin hallintolaisissa säädetään. Yleisen kuulemisperiaatteen mukaisesti Vakuutusvalvontaviraston olisi ennen päätöksen tekemistä varattava asianosaisille tilaisuus esittää näkemyksensä asiasta.

Pykälän 1 momentin mukaan Vakuutusvalvontaviraston olisi kiellettävä vakuutusedustus, jota harjoitetaan tämän lain vastaisesti ilman rekisteröintiä tai ilman 32 §:ssä tarkoitettua ilmoitusmenettelyä, jonka nojalla vakuutusedustaja voisi toimia Suomessa sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjonnan perusteella.

Yleensä kielto kohdistettaisiin vakuutusedustusta harjoittavaan yhteisöön tai muuhun elinkeinonharjoittajaan. Erityisestä syystä virasto voisi kohdistaa kiellon myös vakuutusedustusta harjoittavan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen luunsa. Henkilöön kohdistettu kielto voisi

olla perusteltu esimerkiksi, jos on syytä uskoa, että yritykselle määrätty kieltoa aiotaan kiertää jatkamalla kiellettyä toimintaa uudessa yrityksessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Vakuutusvalvontaviraston käytössä olevista pakkokeinoista vakuutusedustajarekisteriin merkityjä ja ilmoitusmenettelyn perusteella Suomessa toimivia vakuutusedustajia kohtaan. Pakkokeinoja voitaisiin käyttää, jos vakuutusedustaja ei noudata pykälässä yksilöityjä tämän lain säännöksiä tai tämän lain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai jos vakuutusedustajan toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä. Ilmoitusmenettelyn perusteella Suomessa toimivat vakuutusedustajat eivät kuitenkaan olisi lain 2 §:n 3 momentin perusteella velvollisia noudattamaan lain 28 – 31 §:ää, joiden noudattamatta jättäminen ei siksi luonnollisestikaan oikeuttaisi pakkokeinojen käyttöön.

Vakuutusvalvontavirasto voisi tapauksen vakavuuden mukaan antaa vakuutusedustajalle huomautuksen, kehottaa tätä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää tätä jatkamasta virheellisenä pidettävää menettelyä. Vähäinen puutteellisuus, varsinkin jos vakuutusedustaja oma-aloitteisesti korjaisi menettelytapansa, ei antaisi virastolle aihetta erityistoimiin.

Sillä perusteella, että vakuutusedustajan toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä, Vakuutusvalvontavirasto voisi puuttua esimerkiksi siihen, että vakuutusedustajarekisteriin merkitty, sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjonnan perusteella muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiva vakuutusedustaja ei noudata kyseisessä valtiossa toiminnalle asetettuja, yhteisön oikeuden mukaisia vaatimuksia. Jos rikkomus on riittävän vakava, viraston olisi poistettava vakuutusedustaja rekisteristä. Käytännössä tällaiset tapaukset tullevat Vakuutusvalvontaviraston tietoon niin, että kyseisen valtion viranomaisen siitä ilmoittaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta asettaa uhkasakko. Virastolla olisi oikeus, mutta ei velvollisuutta tehostaa kehoitustaan ja kieltoaan uhkasakolla. Pykälän 1 momentissa tarkoitettua kieltoa olisi kuitenkin tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tar-

peetonta. Uhkasakosta päätettäessä otettaisiin huomioon virheellisuuden laatu ja laajuus, vakuutusedustajan aikaisempi toiminta sekä muut asiaan vaikuttavat seikat. Virheellisen toiminnan jatkuessa voitaisiin siirtyä lievemmästä pakotteesta ankarampaan.

Uhkasakon tuomitsisi maksettavaksi vakuutusedustajan kotipaikan lääninhallitus. Jollei vakuutusedustajalla olisi kotipaikkaa Suomessa, uhkasakon tuomitsisi maksettavaksi Etelä-Suomen lääninhallitus. Kuten 34 §:n mukaisen kieltopäätöksen tehostamisessa, uhkasakosta olisi muutoin voimassa, mitä uhkasakkolaisissa säädetään.

Jos vakuutusedustaja ei noudattaisi 2 momentissa mainittua kehotusta tai kieltoa, Vakuutusvalvontavirasto voisi pykälän 4 momentin mukaan kieltää vakuutusedustajaa jatkamasta toimintaansa, kunnes asia on korjattu, ja jos velvoitteiden laiminlyönti on törkeä, poistaa vakuutusedustajan rekisteristä. Törkeänä voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että vakuutusedustajan tai vastaavan hoitajan toiminnassa ilmenee vakavia tai toistuvia laiminlyöntejä. Tällaista olisi muun muassa se, että vakuutusedustaja sekoittaa asiakasvärat omiin varoihinsa tai vastaava hoitaja anetusta huomautuksesta tai kehotuksesta huolimatta toistuvasti laiminlyö velvollisuutensa.

Rekisteröidyn vakuutusedustajan toiminnan jatkamista koskevaa kieltoa ei voitaisi tehostaa uhkasakolla. Muutoinkin sanottu kielto ja uhkasakko olisivat siten vaihtoehtoisia, että niistä voitaisiin käyttää vain yhtä kerrallaan.

39 §. *Muutoksenhaku Vakuutusvalvontaviraston päätökseen.* Pykälän 1 momentissa mainittaisiin selvyden vuoksi, että Vakuutusvalvontaviraston tekemään päätökseen saa pääsääntöisesti hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten, kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 6 §:ssä säädetään. Poikkeuksena olisivat 34 §:ssä mainitut markkinointia ja sopimusehtoja koskevat kieltopäätökset, jotka vakuutusedustaja voisi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Vakuutuksen hakijoiden etujen suojaaminen vaatii, että vakuutusedustajien valvontaa koskevat Vakuutusvalvontaviraston päätökset ja määräykset voitaisiin viivytyksettä panna täytäntöön. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että lain 37 §:n tai 38 §:n 1, 2 tai

4 momentin nojalla annetut päätökset ja määräykset voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Jos mainituista Vakuutusvalvontaviraston päätöksistä valitettaisiin, korkein hallinto-oikeus voisi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi hallintolainkäyttölain 32 §:n 1 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentin säännöstä ei sovellettaisi Vakuutusvalvontaviraston päätökseen uhkasakon asettamisesta, vaan virasto voisi pyytää lääninhallitusta tuomitsemaan sen maksettavaksi vasta, kun uhkasakon asettamispäätös on saanut lainvoiman.

40 §. *Vakuutusmeklarin korvausvastuu.* Pykälässä säädettäisiin vakuutusmeklarin vahingonkorvausvastuusta. Pykälää sovellettaisiin itsenäiseen ammatinharjoittajaan tai yhteisöön, joka harjoittaa vakuutusedustusta.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmeklari olisi velvollinen korvaamaan vahingon, joka hänen tämän lain tai toimeksiantosopimuksen vastaisesta menettelystään aiheutuu asiakkaalle tai muulle henkilölle, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee.

Vakuutusmeklarin ammattitaidottomuudesta tai huolimattomuudesta voi aiheutua suuriakin vahinkoja. Meklari voi esimerkiksi jättää vakuuttamatta vakuutuksenottajan kannalta keskeisen riskin, vaikka hänen toimeksiantosopimuksen mukaan olisi tullut huolehtia asiakkaansa koko naisvakuutusturvasta. Koska toimeksiantaja ei tällöin vahingon sattuessa saa korvausta vakuutuksesta, olisi vakuutusmeklari velvollinen suorittamaan vahingonkorvauksena vakuutuskorvausta vastaavan määrän.

Oikeus korvaukseen olisi vakuutusmeklarin asiakkaalla sekä muulla henkilöllä, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee.

Vakuutusmeklari voi aiheuttaa toimeksianton vahinkoja myös vakuutuksenantajalle ja muulle toimeksiantosopimuksen ulkopuoliselle henkilölle. Näitä voivat olla esimerkiksi kiinnityksenhaltijat tai pidätys- tai panttioikeuden haltijat, jotka eivät saisi korvausta tuhoutuneesta ja vakuuttamattomasta omaisuudesta vakuutusmeklarin virheen takia. Tällaisia henkilöitä voivat olla myös vakuutetut, edunsaajat tai henkilöt, joita ei ole merkitty vakuutussopimuksessa vakuutetuiksi tai edunsaajiksi, vaikka meklari ja toimek-

siantaja olisivat tästä sopineet. Tällaisilla henkilöillä olisi toimeksiantajan kanssa yhtäläinen oikeus saada korvaus kaikesta heille aiheutuneesta vahingosta.

Koska kyseessä on sopimusperusteinen vastuu, vahinkoa kärsineen osalta riittäisi, että hän osoittaisi kärsineensä vahinkoa vakuutusmeklarin menettelyn takia. Meklari kuitenkin vapautuisi vastuusta, jos hän osoittaa toimineensa ammattitaitoisesti ja huolellisesti. Vastuusta vapautuminen olisi siten mahdollista, jos meklari osoittaa vahingon aiheutuneen ammattitaitoisesta ja huolellisesta toiminnasta huolimatta. Sitä, mitä tarkoitetaan riittävällä ammattitaidolla ja huolellisuudella, on käsitelty 24 §:n perusteluissa.

Vakuutusmeklarin vahingonkorvausvelvollisuus voisi syntyä myös sen seurauksena, ettei meklari täytä 25 §:n 1 momentin mukaista tiedonantovelvollisuuttaan toimeksiantajalle. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun meklari ei välitä toimeksiantajalleen vakuutusenantajan ilmoitusta vakuutukseen sisältyvästä rajoitusehdosta ja toimeksiantajalle syntyy väärä kuva vakuutusturvansa sisällöstä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että jos vakuutusmeklari on jättänyt antamatta asiakkaalle tarpeellisia tietoja vakuutuksesta tai antanut asiakkaalle siitä virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, vakuutusmeklarin olisi korvattava vahinko, joka aiheutuu siitä, ettei vakuutus sopimus ole sen sisältöinen, kuin asiakkaalla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta käsittää.

Vakuutus sopimuslain 9 §:n 1 momentin mukaan vakuutusenantaja vastaa antamistaan tiedoista siten, että vakuutus sopimuksen katsotaan olevan voimassa sen sisältöisenä, kuin vakuutusenantajalla oli saamiensa virheellisten tai puutteellisten tietojen perusteella ollut aihetta käsittää. Pykälän 2 momentti olisi tarpeen, jotta toimeksiantajan asema olisi mahdollisimman yhdenmukainen riippumatta siitä, ottaisiko hän vakuutuksen suoraan vakuutusenantajalta vai vakuutusmeklarin kautta. Jos toimeksiantajalle ei olisi esimerkiksi ilmoitettu olennaista vakuutus sopimukseen sisältyvää vakuutusturvan rajoitusta, vakuutusmeklari olisi velvollinen korvaamaan vahingon, joka syntyy siitä, ettei sopimus ole sen sisältöinen, kuin toimeksian-

tajalla oli aihetta käsittää, vaikkei mikään vakuutusenantaja olisi myöntänyt toimeksiantajan käsityksen mukaista vakuutusta.

Toimeksiantajan aiheellisen käsityksen arvioinnin tulisi perustua objektiivisiin näkökohtiin. Lähtökohtana olisi sen arviointi, mihin käsitykseen tavallinen vakuutuksenhakija kyseisessä tilanteessa voi perustellusti päätyä. Toimeksiantaja ei voisi vedota tietoon, jonka hän tiesi virheelliseksi, tai käsitykseen, joka johtui puutteellisesta perehtymisestä hänen saamiinsa tietoihin. Arvioinnissa voitaisiin poikkeuksellisesti nojautua myös subjektiivisiin seikkoihin, esimerkiksi ottaa huomioon toimeksiantajan erityinen vakuutusalan asiantuntemus.

Vastuu puutteellisista tai virheellisistä tiedoista ei edellyttäisi vakuutusmeklarin tuotamusta, vaan korvausvelvollisuus syntyisi, vaikkei kukaan vakuutusmeklarin puolella olisi menetellyt huolimattomasti.

Pykälän 2 momentti koskisi ainoastaan sitä, että toimeksiantajalle on syntynyt virheellinen käsitys vakuutuksesta vakuutusmeklarin menettelyn vuoksi. Sen sijaan 2 momentissa ei puututtaisi vakuutusenantajan vastuuseen vakuutuksenhakijalle antamistaan puutteellisista, virheellisistä tai harhaanjohtavista tiedoista.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin vahingonkorvauslakiin, jota yleislakina sovellettaisiin tässä laissa säädetyn lisäksi.

Pykälän 4 momentin mukaan sopimusehto, joka poikkeaa tämän pykälän säännöksistä asiakkaan tai 1 momentissa tarkoitettun muun korvauksen oikeutettun vahingoksi, olisi mitätön kuluttajaa kohtaan sekä sellaista elinkeinonharjoittajaa kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan.

Vakuutusmeklari ei voisi sopimuksella osittain tai kokonaan vapautua tämän pykälän mukaisesta vahingonkorvausvastuustaan näitä tahoja kohtaan. Tällainen ehto olisi mitätön, eli siitä ei tarvitsisi erikseen huomauttaa vakuutusmeklarille, eikä lainvastaista ehtoa voisi tehdä päteväksi nimenomaisella hyväksymiselläkään. Sitä, mitä tarkoitetaan kuluttajalla ja kuluttajaan rinnastettavalla elinkeinonharjoittajalla, on käsitelty 29 §:n 2 momentin perusteluissa.

41 §. *Vastaavan hoitajan korvausvastuu.* Pykälässä säädettäisiin vastaavan hoitajan vahingonkorvausvastuusta. Tämän henkilökohtaisen korvausvastuun edellytyksenä olisi, että vahinko on johtunut siitä, että vastaava hoitaja on laiminlyönyt 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta. Korvausvastuun syntyminen edellyttäisi siten erityisen moitittavaa menettelyä.

Tahallisuutena tai törkeänä huolimattomuutena voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, ettei vastaava hoitaja tosiasiallisesti osallistu lainkaan vakuutusedustuksen harjoittamiseen ja siten kokonaan laiminlyö velvollisuutensa. Korvausvastuu voisi syntyä myös, jos vastaava hoitaja tietoisesti sallii vakuutusedustusta harjoitettavan lainvastaisesti. Menettelyn moitittavuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös laiminlyönnistä johtuva vahinkoriski. Jos vastaava hoitaja ei puutu henkilökunnan huolimattomaan menettelyyn, vaikka hän tietää tai hänen pitäisi tietää siitä voivan syntyä merkittäviä taloudellisia menetyksiä asiakkaille, vastaavan hoitajan laiminlyöntiä voitaisiin pitää törkeänä huolimattomuutena.

Vastaavan hoitajan korvausvastuu ei poistaisi vakuutusedustajaksi rekisteröidyn yhteisön korvausvelvollisuutta. Mahdollisuus saada korvausta vastaavalta hoitajalta olisi toissijainen keino, eli korvausta olisi ensisijaisesti haettava vakuutusedustajaksi rekisteröidyltä oikeushenkilöltä. Siten vastaavan hoitajan henkilökohtainen korvausvastuu toteutuisi vain, jos korvausta ei saada muulta korvausvelvolliselta. Vastaavan hoitajan henkilökohtainen vastuu rajoittuisi lähinnä tapauksiin, joissa vakuutusedustusta harjoittanut yhteisö on jo lopettanut toimintansa tai on konkurssissa tai muuten maksukyvytön.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin vahingonkorvauslain 2 luvun säännöksiin vahingonkorvauksen sovittelusta ja 6 luvun säännöksiin korvausvastuun jakautumisesta. Näitä säännöksiä sovellettaisiin myös vastaavan hoitajan korvausvastuuseen.

42 §. *Valvonnasta aiheutuvien kustannusten korvaaminen.* Vakuutusedustajien valvonnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi suoritettavasta valvontamaksusta säädettäisiin erikseen.

Vakuutusedustajat olisivat velvollisia osal-

listumaan kustannuksiin, jotka aiheutuvat edustajien rekisteröinnistä ja valvonnasta. Käytännössä kustannusten korvaamisesta säädettäisiin, kuten nykyisin vakuutusväliittäjien kohdalla, vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetussa laissa.

43 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälän 1 momentin mukaan 28 §:n 1 momentissa mainittuja vastuuvakuutuksen 1 000 000 ja 1 500 000 euron vähimmäismääriä voitaisiin muuttaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston Eurostatin julkaiseman Euroopan kuluttajahintaindeksin muutosten perusteella.

Tämä olisi tarpeen, koska vakuutusedustusedirektiivin 4 artiklan 7 kohdan mukaan kyseisiä määriä muutetaan aika ajoin ilman eri toimenpiteitä Eurostatin julkaisemassa Euroopan kuluttajahintaindeksissä tapahtuneiden muutosten perusteella. Muutos tehtäisiin kansallisessa lainsäädännössä ministeriön asetuksella. Vähimmäismääriä olisi tarkoitus muuttaa asetuksella vain silloin, kun määriä muutetaan direktiivissä säädetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto antaisi tarkemmat määräykset vakuutusedustajien rekisteröintimenettelystä, toimeksiantosopimuksen, tasapuolisen analyysin ja vakuutusmeklareilta vaadittavan liiketoimintakertomuksen sisällöstä ja 29 §:n mukaisesta asiakasvarojen erillään pitämisestä.

Vakuutusvalvontaviraston antamat määräykset sisältäisivät näihin liittyviä, lain säännöksiä käytännön vakuutusedustustoiminnan järjestämisen kannalta täsmäntäviä yksityiskohtia. Määräykset eivät sisältäisi merkittävää harkintavallan käyttöä, joten valvontaviranomainen voisi ne antaa.

8 luku. Erinäiset säännökset

44 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vaitiolovelvollisuudesta soveltuvin osin yhdenmukaisesti vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 §:n 1 momentin, vakuutusyhdistyslain 16 luvun 10 §:n 1 momentin ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 79 §:n 1 momentin kanssa. Vaitiolovelvollisuus koskisi kaikkia tahoja, jotka

vakuutusedustusta harjoitettaessa, muutoin vakuutusedustukseen liittyviä tehtäviä suoritettaessa tai pykälän 2 momentin nojalla voivat saada tietoonsa ja käsitellä vakuutusedustajan, tämän asiakkaan tai jonkun muun taloudellista asemaa tai terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja koskevia seikkoja taikka liike- tai ammatillisuuksia. Kuten henkilötietolaissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, vaitiolovelvollisuus sisältäisi sekä asiakirjojen salassapitovelvollisuuden että kiellon ilmaista muussa kuin kirjallisessa muodossa oleva tieto.

Vaitiolovelvollinen ei saisi ilmaista vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja sivulliselle, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, antaisi suostumustaan tietojen ilmaisemiseen tai jollei laissa olisi muuta säädettyä.

Pykälän 2 momentin mukaan vaitiolovelvollisuutta viranomaistoiminnassa koskisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriöllä ja Vakuutusvalvontavirastolla olisi oikeus luovuttaa vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi, Rahoitustarkastukselle tai muulle rahoitusmarkkinoita valvovalle Suomen viranomaiselle, muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle ja, jos annettavat tiedot muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuuluvat tässä pykälässä tarkoitetun vaitiolovelvollisuuden piiriin, kyseisen valtion viranomaiselle, joka vastaa vakuutusedustajien valvonnasta.

Vakuutusedustaja saattaa harjoittaa myös toimintaa, jota valvoo Rahoitustarkastus. Mahdollisuus luovuttaa tarvittaessa tietoja rahoitusmarkkinoita valvovalle viranomaiselle olisi tarpeen, jotta voidaan varmistaa vakuutusedustajan tehokas ja tarkoituksenmukainen valvonta.

Tietojen luovuttaminen Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden asianomaisille viranomaisille olisi mahdollista, koska näitä koskee vakuutusedustusedirektiivin 9 artiklan 3 kohdan nojalla 1 momentissa säädettyä vastaava vaitiolovelvollisuus.

45 §. *Vaitiolovelvollisuuden rikkominen.* Pykälässä säädetäisiin vaitiolovelvollisuuden rikkomisen rangaistavuudesta yhdenmu-

kaisesti vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 c §:n, vakuutusyhdistyslain 16 luvun 10 a §:n ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 80 §:n kanssa. Rangaistus 44 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomittaisiin salassapitorikosta tai -rikkomusta koskevien rikoslain säännösten mukaan, jollei teko olisi rangaistava virkasalaisuuden rikkomisena tai tuottamuksellisena virkasalaisuuden rikkomisena tai jollei siitä muualla laissa säädetäisi ankarampaa rangaistusta.

46 §. *Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaantioikeus.* Pykälässä annettaisiin Vakuutusvalvontavirastolle oikeus saada tietoja sakkon täytäntöönpanosta annetun lain 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä. Oikeus olisi tarpeen, jotta virasto pystyisi selvittämään vakuutusedustajaksi rekisteröidyn henkilön luotettavuuden.

Pykälässä mainittaisiin myös, että Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään erikseen. Luotettavuuden arviointiin liittyvät rikosrekisteritiedot voitaisiin luovuttaa virastolle rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla.

47 §. *Vakuutusedustajia koskevat tilastot.* Vakuutusedustustoiminnan julkinen luotettavuus edellyttäisi, että Vakuutusvalvontavirasto saisi julkaista vakuutusedustajia koskevia tilastoja sen estämättä, mitä salassa pitämisestä säädetään 44 §:ssä. Koska vakuutusmeklareiden ja asiamiesten toiminnan luonne eroaa toisistaan, näistä voitaisiin laatia toisistaan eroavia tilastoja. Tietojen julkaiseminen perustuisi kuitenkin molempien ryhmien osalta yhtäläisille perusteille.

48 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentti sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Lain voimaantuloajankohtaa on esityksessä perusteltu tarkemmin jäljempänä voimaantuloa koskevassa jaksossa 3.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla kumottaisiin laki vakuutuksenvälittäjistä siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pykälän 3 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

49 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan sopimuksia koskevia lain säännöksiä sovellettaisiin vain lain voimaan tultua tehtyihin sopimuksiin.

Vakuutusedustusedirektiivin 5 artiklassa annetaan mahdollisuus kirjata jo toimintaa harjoittavat vakuutusedustajat direktiivin mukaiseen rekisteriin automaattisesti, jos edustajilla on riittävät tiedot ja taidot ja jos direktiivin 4 artiklan 3 ja 4 kohdan vaatimukset vastuu- vakuutuksesta ja rahaliikkeen turvaamisesta täyttyvät.

Pykälän 2 momentti sisältäisi nykyisiä vakuutuksenvälittäjiä koskevat siirtymäsäännökset. Tämän lain voimaan tullessa Vakuutusvalvontaviraston ylläpitämään vakuutuksenvälittäjärekisteriin merkitty vakuutuksenvälittäjä merkittäisiin ilman eri hakemusta vakuutusmeklariksi tämän lain mukaiseen vakuutusedustajarekisteriin.

Vakuutusedustajarekisteriin vakuutusmeklariksi merkittävältä vakuutuksenvälittäjältä ei edellytetäisi 12 §:n 2 momentin mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettua ammattipätevyyttä. Tällaisen vakuutusmeklarin ei tarvitsisi osoittaa ammattipätevyyttään tutkinnolla, koska hänen ammattitaitonsa on selvitetty vakuutuksenvälittäjäksi rekisteröinnin yhteydessä.

Momentissa säädettäisiin myös kuuden kuukauden siirtymäajasta, jonka aikana vakuutusmeklariksi merkittävän vakuutuksenvälittäjän olisi järjestettävä vastuuvakuutuksensa tämän lain vaatimusten mukaiseksi. Kuuden kuukauden aikana tämän lain voimaantulosta vakuutusmeklarilta ei edellytetäisi 28 §:n säännöksen mukaista vastuuvakuutusta, jos meklarilla on siirtymäaikana vastuuvakuutus, joka täyttää vakuutuksenvälittäjän vastuuvakuutusta koskevat vaatimukset sellaisina, kuin ne ovat vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa tämän lain tullessa voimaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Vakuutusvalvontavirastossa lain voimaan tullessa vireillä olleista hakemuksista, jotka koskevat vakuutuksenvälittäjäksi rekisteröintiä. Hakija voitaisiin merkitä tämän lain mukaiseen vakuutusedustajarekisteriin, jos hakija täyttää lain voimaan tullessa vakuutuksenvälittäjäksi rekisteröinnille asetetut vaatimukset.

Tällaiseen vakuutusmeklariin sovellettaisiin lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään vakuutusmeklaritutkinnosta ja vastuuvakuutuksesta. Meklarilta ei siten edellytetäisi vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettua ammattipä-

tevyyttä. Meklarin olisi järjestettävä vastuu- vakuutuksensa tämän lain mukaiseksi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Pykälän 4 momentin mukaan vakuutusedustajarekisteriin vakuutusmeklariksi merkittävältä luonnolliselta henkilöltä ei edellytetäisi 12 §:n 2 momentin mukaisella, vakuutusedustuslautakunnan järjestämällä vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettua ammattipätevyyttä, jos hän on suorittanut Vakuutusmeklaritutkintolautakunnan johdon ja valvonnan alaisena järjestettävän vakuutusmeklaritutkinnon 1 päivänä tammikuuta 2004 tai sen jälkeen. Edellytyksenä olisi, että henkilö on aloittanut tutkinnon suorittamisen viimeistään ennen tämän lain voimaantuloa.

Mainitulla tutkinnolla tarkoitettaisiin Vakuutusvalvontaviraston, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja Suomen Vakuutusmeklariliiton yhteisesti valvomaa vakuutusmeklaritutkintoa, jonka järjestää Vakuutusalan koulutuskeskus Vakuutusmeklaritutkintolautakunnan johdon ja valvonnan alaisena. Nykyisten vakuutuksenvälittäjäksi rekisteröinnin edellytysten mukaan kyseisen tutkinnon suorittaminen katsotaan vakuutuksenvälittäjältä vaadittaviksi riittäviksi vakuutusalan opinnoiksi. Tutkinnon suorittaminen vaikuttaa myös vakuutuksenvälittäjäksi rekisteröitävältä vaadittavan työkokemuksen pituuteen.

Siirtymäsäännös olisi tarpeen, jotta tämän lain voimaan tullessa kyseistä vakuutusmeklaritutkintoa opiskelevat tai tutkinnon vastikään suorittaneet henkilöt eivät joutuisi vakuutusmeklariksi rekisteröintiä mahdollisesti hakiessaan osoittamaan ammattipätevyyttään myös tämän lain mukaisella, vakuutusedustuslautakunnan järjestämällä tutkinnolla. Ilman säännöstä tällaisille henkilöille voisi aiheutua kohtuutonta haittaa ja heidän oikeutettuihin odotuksiinsa puututtaisiin tarpeettomasti. Se, että henkilö on aloittanut tutkinnon suorittamisen ennen tämän lain voimaantuloa, voitaisiin osoittaa sillä, että hänet on rekisteröity Vakuutusalan koulutuskeskuksessa tutkintoa suorittavaksi opiskelijaksi.

Siirtymäsäännöksen soveltamisen edellytyksenä olisi myös, että henkilön hakemus vakuutusedustajarekisteriin merkitsemiseksi on toimitettu Vakuutusvalvontavirastolle kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaan-

tuosta ja että hakemus hyväksytään eli haki- ja muutoin täyttää vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytykset. Kahden vuoden siirtymäajan jälkeen rekisteröinnin edellytyksenä olisi normaalisti vakuutusedustuslautakunnan järjestämän tutkinnon suorittaminen.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asiamiehiä koskevat siirtymäsäännökset. Lain voimaan tullessa rekisteröintiä edellyttävää toimintaa harjoittava asiamies saisi jatkaa toimintaansa ilman rekisteröintiä siihen saakka, kunnes päätös vakuutusedustajarekisteriin merkitsemisestä on tehty. Pyyntö rekisteriin merkitsemisestä olisi tehtävä kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Tällaisen asiamieheksi rekisteröitävän luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön ei tarvitsisi rekisteröinnin yhteydessä osoittaa täyttävänsä 6 §:n 1 momentin 1 – 3 kohdassa tai 7 §:n 1 momentin 1 – 3 kohdassa säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä.

Se, että asiamies harjoittaa asiamiestoimintaa lain voimaan tullessa, voitaisiin osoittaa voimassa olevalla asiamiehen ja vakuutus-entajan välisellä asiamiessopimuksella.

Pykälän 6 momentin mukaan vakuutusmeklari saisi vuoden ajan lain voimaantulosta ottaa vastaan palkkion myös muulta kuin toimeksiantajalta sen estämättä, mitä 26 §:ssä säädetään. Siirtymäajan jälkeen meklari voisi ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajalta.

Pykälän 7 ja 8 momentissa säädettäisiin vakuutusmeklarin velvollisuudesta ilmoittaa asiakkaalleen vakuutusentajalta saatavat palkkiot ja niiden määräytymisperusteet 6 momentissa tarkoitettuna siirtymäaikana.

Palkkiolla tarkoitettaisiin rahallista korvusta tai muuta rahanarvoista etuutta. Yksittäiselle vakuutusmeklarin asiakkaalle ilmoitettava palkkio olisi se palkkion kokonaisuus, jonka vakuutusentaja maksaa meklarille sillä perusteella, että meklarin asiakassuhteessa vakuutusentajan kanssa. Useimmiten vakuutusentajan maksama palkkio lienee määritelty siten, että se määräytyy kunkin yksittäisen asiakkaan vakuutussojussuhteen perusteella. Jos vakuutusmeklarille tuleva palkkio on määritelty siten, ettei se suoranaisesti määräydy vakuutusentajan yksittäisten asiakassuhteiden perusteella, vakuutusmeklarin saamalla, yksittäistä asia-

kasta koskevalla palkkiolla tarkoitettaisiin sitä laskennallista palkkiota, jonka voidaan katsoa kohdistuvan kyseisen asiakkaan osalle.

Pykälän 7 momentin mukaan vakuutusmeklarin olisi ilmoitettava asiakkaalle tasapuolisessa analyysissä kunkin siihen sisältyvän vakuutusratkaisun osalta vakuutusentajan ja muun tahon maksaman palkkion määräytymisperusteet. Asiakkaalle olisi toisin sanoen ilmoitettava, millä määräytymisperusteella tasapuolisessa analyysissä vertailtu vakuutusentaja ja muu taho maksaisi vakuutusmeklarille palkkiota, jos asiakas välitsee kyseisen vakuutusentajan tarjoaman vakuutuksen. Vakuutusmeklari voi saada palkkionsa esimerkiksi prosenttiosuutena asiakkaan suorittamista vakuutusmaksuista tai kiinteänä korvauksena yhdessä tai useammassa erässä.

Muulla taholla tarkoitettaisiin esimerkiksi sijoitusrahastoa, johon vakuutusentajan varoja ohjautuu sijoitussidonnaisten vakuutusten kohdalla. Muu taho olisi tarpeen momentissa mainita, koska on mahdollista, ettei tällaisen tahon maksama palkkio kulje vakuutusentajan kautta, vaan se maksetaan suoraan vakuutusmeklarille.

Vakuutusmeklarin olisi ilmoitettava asiakkaalle kunkin vakuutusratkaisun osalta myös vakuutusentajan tai muun tahon maksaman palkkion määrä, ellei se ole mahdotonta. Vakuutusmeklarin antaessa asiakkaalleen tasapuolisen analyysin asiakkaan ja vakuutusentajan välillä ei vielä ole vakuutussojussuhdetta. Tasapuolisessa analyysissä ilmoitetut palkkioiden määrät perustuisivat sen hetkisiin tietoihin. Jos vakuutusmeklari saa vakuutusentajalta tai muulta taholta kiinteän palkkion tietyn vakuutuksen välittämisestä, palkkion määrä on yleensä täsmällisesti meklarin tiedossa jo ennen vakuutussojumuksen solmimista. Vakuutusmeklarille tulevan palkkion määrä saattaa myös olla sidottu asiakkaan maksamien vakuutusmaksujen määrään. Tällöin asiakkaalle olisi ilmoitettava palkkion määrä, joka on laskettu tasapuolisesta analyysistä ilmenevien tietojen perusteella tai kyseisen vakuutuksen kohdalla muutoin yleisesti käytettävän maksusuunnitelman perusteella.

Tarkoituksena olisi, että asiakkaan tiedossa

olisi olennaisella tarkkuudella meklarille tulevan palkkion määrä, jotta asiakas voisi arvioida, onko vakuutuksenantajan tai muun tahon maksamalla palkkiolla vaikutusta meklarin toimintaan. Säännöksellä estettäisiin sitä, että vakuutusmeklari ohjaisi asiakkaansa tietämättä ja tämän etujen vastaisesti vakuutuksen yhtiöön, joka maksaisi meklarille suurimman palkkion. Säännöksellä myös lisättäisiin tietoa vakuutusmeklareiden palkkioista ja tällä tavoin edistettäisiin kilpailua ja tehokkuutta vakuutusmeklaritoiminnassa.

Palkkion määrän ilmoittaminen olisi mahdollonta, jos vakuutusmeklari ei kykenisi arvioimaan palkkion määrää millään olennaisella tarkkuudella määräytymisperusteiden, asiakkaan tarpeiden tai aiemman vastaavista vakuutuksista saamansa kokemuksen perusteella. Tämä lienee harvinaista.

Pykälän 8 momentin mukaan vakuutusmeklarin olisi ilmoitettava asiakkaalle palkkion määrä ja määräytymisperusteet asiakkaan solmiman vakuutussopimuksen osalta.

Palkkion määrä ja määräytymisperusteet olisi ilmoitettava asiakkaalle viipymättä, kun ne ovat vakuutusmeklarin tiedossa. Jos vakuutuksenantaja tai muu taho maksaa meklarille palkkiota useissa erissä ennalta tiedossa olevan suunnitelman mukaan, kaikista eristä ei tarvitsisi asiakkaalle erikseen ilmoittaa, vaan meklari voisi ilmoittaa asiakkaalle ennalta myös tulevien palkkioiden määrän. Palkkion määräytymisperusteita ja määrää ei luonnollisestikaan tarvitsisi ilmoittaa solmitun vakuutussopimuksen osalta toista kertaa, jos ne on jo ilmoitettu tasapuolisessa analyysissä.

Palkkion määrä ja määräytymisperusteet olisi ilmoitettava myös, jos ne ovat aiemmin ilmoitetusta olennaisesti muuttuneet. Aiempi ilmoitus tarkoittaisi tasapuolista analyysiä tai aiempaa tämän momentin perusteella tehtyä ilmoitusta.

Asiakkaan kannalta palkkion määrän olennaisena muutoksena voitaisiin pitää yleensä vähintään kymmenen prosentin muutosta. Asiakkaan olisi tärkeää saada tieto palkkion muutoksesta etenkin, jos palkkion määrä nousee. Palkkion määräytymisperusteiden muutoksia voitaisiin pitää olennaisina muun muassa, jos palkkiorakenne selvästi muuttuu tai muutokset aiheuttavat palkkion määrän

olennaisen muutoksen.

Ilmoitus olisi tehtävä kirjallisesti, elleivät vakuutusmeklari ja asiakas ole toisin sopineet.

Pykälän 9 momentin mukaan vakuutuksenantaja saisi vuoden ajan lain voimaantuloa maksaa vakuutusmeklarille palkkiota lakisääteisiä eläkevakuutuksia koskevasta vakuutusedustuksesta vain niiden sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan, jotka ovat voimassa lain voimaan tullessa.

Siten nykyinen palkkiokäytäntö voisi jatkua siirtymäajan, sillä sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut perusteet, joiden mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittava vakuutuksenantaja voi maksaa meklarille palkkiota.

1.2. Vakuutusyhtiölaki

14 a luku. Kilpailu ja markkinointi

9 §. Pykälän 2 momentti muutettaisiin vastaamaan vakuutusedustuksesta annettavan lain 22 §:n 4 momentin 1 virkettä. Muutoksena nykyiseen asiamiehen olisi markkinoinnissaan ilmoitettava edustamansa vakuutusyhtiöt. Näin asiakkaat saisivat nykyistä selvemmin tiedon siitä, mitä vakuutusyhtiöitä asiamies edustaa.

1.3. Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta

1 a §. Pykälässä säädetään siitä, miten Vakuutusvalvontaviraston valvottavat jaetaan ryhmiin, kun viraston toiminnasta aiheutuvat kulut kerätään valvottavilta.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan maininta vakuutuksenvälittäjistä muutettaisiin maininnaksi vakuutusedustuksesta annetussa laissa tarkoitetuista asiamiehistä ja vakuutusmeklareista. Asiamiehet ja vakuutusmeklarit olisivat valvontamaksua laskettaessa kummatkin omana ryhmänään.

Tämä poikkeaisi asiamiesten osalta nykyisestä käytännöstä, jossa asiamiesten valvonnan kustannukset sisältyvät vakuutuksenantajilta perittävään valvontamaksuun. Asiamiesten eriyttäminen omaksi ryhmäkseen olisi perusteltua, koska lakiehdotuksen mukaan Va-

kuutusvalvontavirasto voisi valvoa suoraan myös asiamiehiä, ei ainoastaan osana vakuutusenantajien valvontaa. Näin asiamiesten valvonnan kustannukset tulisivat nykyistä paremmin kohdistettua riippumatta siitä, kuinka monen vakuutusenantajan asiamiehenä asiamies toimii.

1 b §. Pykälän 3 momentissa säädetään muun muassa, että vakuutusvälittäjiltä perittävä valvontamaksu määräytyy vakuutusvälittäjäyrityksessä työskentelevien vakuutusvälittäjien henkilöluvun mukaan. Tätä säännöstä muutettaisiin siten, että valvontamaksu määräytyy vakuutusmeklariyrityksessä työskentelevien vakuutusmeklarien henkilöluvun mukaan. Koska asiamiehet olisivat jatkossa valvontamaksua määrättäessä omana ryhmänään, momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että asiamiesten valvontamaksu määräytyy asiamiesyrityksessä työskentelevien asiamiesten henkilöluvun mukaan.

1.4. Laki Vakuutusvalvontavirastosta

2 §. Pykälässä luetellaan tahot, joita Vakuutusvalvontavirasto valvoo. Pykälän 1 momentin 12 kohtaan otettaisiin vakuutusvälittäjän tilalle maininta vakuutusedustajista tarkoitettuna vakuutusedustajasta.

1.5. Laki Kuluttajavirastosta

7 §. *Lausunnon pyytäminen.* Pykälässä säädetään kuluttaja-asiameiehen velvollisuudesta pyytää Vakuutusvalvontaviraston lausunto, kun kuluttaja-asiameiehen aikoma toimenpide koskee pykälän 1 momentin 2 kohdassa lueteltuja vakuutusalan toimijoita. Pykälän 1 momentin 2 kohdan viittaus vakuutusvälittäjään muutettaisiin viittaukseksi vakuutusedustajista tarkoitettuun vakuutusedustajaan.

1.6. Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä

3 §. *Ilmoitusvelvolliset.* Pykälässä luetellaan ilmoitusvelvolliseksi määritellyt tahot. Pykälän 1 momentin 8 kohdan viittaus vakuutusvälittäjään muutettaisiin viittaukseksi vakuutusedustajista tarkoitettuun vakuutusedustajaan.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Vakuutusedustuksesta annettavan lain 43 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin muuttaa lain 28 §:n 1 momentissa mainittuja vastuvakuutuksen määriä sen mukaan, kuin niitä muutetaan vakuutusedustudirektiivin 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitetulla tavalla Eurostatin julkaisemassa Euroopan kuluttajaindeksissä tapahtuneiden muutosten perusteella.

Vakuutusvalvontavirasto antaisi 43 §:n 2 momentin mukaan tarkemmat määräykset vakuutusedustajien rekisteröintimenettelystä, toimeksiantosopimuksen, tasapuolisen analyysin ja vakuutusmeklarien Vakuutusvalvontavirastolle toimittaman liiketoimintakeromuksen sisällöstä ja asiakasvarojen erillään pitämisestä.

3. Voimaantulo

Vakuutusedustudirektiivin 16 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivi on pantava täytäntöön ennen 15 päivää tammikuuta 2005. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan 14 päivänä tammikuuta 2005.

4. Säättämisjärjestys

Vakuutusedustuksesta annettavassa laissa ehdotetaan rajoitettavaksi elinkeinovapautta niin, että vakuutusedustuksen harjoittaminen edellyttäisi pääsääntöisesti rekisteröintiä. Rekisteröitävälle asetettaisiin muun muassa ammattitaitoisuutta ja luotettavuutta koskevia vaatimuksia. Rekisteröintivelvoitteen ulkopuolelle jäisi vain lain 2 §:n 1 momentissa säädetävät edellytykset täyttävä pienimuotoinen vakuutusedustus ja 2 §:n 2 momentissa mainittu, tietynlainen kolmannesta maasta käsin harjoitettava jälleenvakuutusedustus.

Ehdotetun lain mukaan muun muassa toiminta, jota nykyisin harjoittavat vakuutusvälittäjät, edellyttäisi rekisteröintiä. Tällä hetkellä vakuutusvälittäjiä koskee ehdotettua pääosin vastaava rekisteröintivelvollisuus, joka on säädetty vuonna 1993 tavallisessa lainsäätämisyksikössä.

Rekisteröinnin asettaminen vakuutusedus-

tuksen harjoittamisen edellytykseksi olisi välttämätöntä vakuutusedustudirektiivin asianmukaiseksi täytäntöön panemiseksi. Rekisteröinnillä voitaisiin myös osaltaan varmistaa sitä, että vakuutusedustuksen harjoittajilla on riittävä ammattitaito tehtäviensä hoitamiseksi. Myös vakuutusedustajien valvonta helpottuisi.

Rekisteröintimenettely ja rekisteröinnin edellytykset mitoitettaisiin siten, että ne olisivat oikeasuhtaisia tavoiteltaviin päämääriin nähden. Esimerkiksi oikeushenkilön johdosta ja henkilöstöstä rekisteröitävien henkilöiden määrä vaihtelisi sen mukaan, mikä oikeushenkilön liiketoiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen olisi valvonnan kannalta tarpeen.

Rekisteröinnin edellytykset olisi säännelty laissa tarkkarajaisesti. Vakuutusvalvontavirasto ei voisi käyttää rekisteröitäessä tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaan viraston olisi pyynnöstä rekisteröitävä edellytykset täyttävä henkilö vakuutusedustajaksi. Rekisteröinnin epäävään viraston päätökseen voisi hakea muutosta.

Ehdotetut elinkeinovapauden rajoitukset täyttävät perusoikeuksien rajoittamiselle asetut edellytykset, joten lakiehdotukset olisi mahdollista käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**vakuutusedustuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltaisala

Tämä laki koskee vakuutusedustusta.

Vakuutusedustuksella tarkoitetaan korvausta vastaan harjoitettavaa vakuutus sopimuksen valmistelua, vakuutus sopimuksen tekemistä ja avustamista vakuutus sopimuksen hoitamisessa ja täyttämässä, kuten vakuutus ratkaisujen esittelemistä ja vertailua, vakuutus sopimusta koskevan tarjouksen tekemistä ja avustamista vakuutus sopimuksen täyttämässä vahinkotapauksissa.

Vakuutusedustuksena ei kuitenkaan pidetä:

- 1) vakuutuksenantajan tai tämän työntekijän harjoittamaa toimintaa;
- 2) vakuutusta koskevien tietojen antamista satunnaisesti muun liike- tai ammattitoiminnan yhteydessä, jos toiminnan tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään tai soveltaamaan vakuutus sopimusta;
- 3) vakuutuksenantajan lukuun tapahtuvaa vahingonselvittelyä, vahingonarviointia ja korvaustoimintaa.

2 §

Soveltaisalan rajoitukset

Tätä lakia ei sovelleta vakuutusedustukseen, jos:

- 1) toiminta edellyttää tietoa ainoastaan tarjotusta vakuutusturvasta;
 - 2) vakuutus sopimus ei koske henkivakuutusta eikä vastuuvakuutusta eikä 5 kohdasta muuta johdu;
 - 3) vakuutusedustusta harjoitetaan henkilön pääasiallisen muun liike- tai ammattitoiminnan ohella;
 - 4) vuotuinen vakuutusmaksu on enintään 500 euroa ja vakuutus sopimus on voimassa enintään viisi vuotta; sekä
 - 5) vakuutusedustus koskee vakuutusta, joka liittyy täydentävänä elinkeinonharjoittajan myymään tavaraan tai palveluun ja joka kattaa:
 - a) tavaran viallisuuteen, katoamiseen tai vahingoittumiseen liittyvän riskin; taikka
 - b) varattuun matkaan liittyvät riskit, kun mahdollinen henkivakuutusturva ja vastuuvakuutusturva ovat liitännäisiä pääasialliseen vakuutusturvaan nähden.
- Jälleenvakuutusta koskevaan vakuutusedustukseen ei sovelleta 19 – 23, 25 ja 26 §:ää, 28 §:n 2 ja 3 momenttia, 29 ja 33 – 36 §:ää, 40 §:n 2 – 4 momenttia ja 41 §:ää. Tätä lakia ei sovelleta Euroopan talousalueen ulkopuolella sijaitsevasta valtiosta käsin Suomessa harjoitettavaan vakuutusedustukseen, jos toiminta koskee ainoastaan jälleenvakuutusta ja toimintaa valvotaan kyseisessä maassa vähintään tämän lain vaatimuksia vastaavalla tai niihin rinnastettavalla tavalla.
- Tämän lain 6 – 13, 28 – 31 ja 41 §:ää ei sovelleta vakuutusedustajaan, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *asiamiehellä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa vakuutus-edustusta vakuutusenantajan lukuun ja vastuulla;

2) *vakuutusmeklarilla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa vakuutus-edustusta muun asiakkaan kuin ensivakuutus-ta harjoittavan vakuutusenantajan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella;

3) *vakuutusedustajalla* vakuutusmeklaria ja asiamiestä.

4 §

Asiamiehiä koskevat säännökset

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, asiamiehiin sovelletaan, mitä vakuutusopimuslain (543/1994) 5 §:n 1 ja 2 momentissa ja 9 §:ssä säädetään.

2 luku

Vakuutusedustajan rekisteröinti

5 §

Oikeus vakuutusedustuksen harjoittamiseen

Vakuutusedustusta saa harjoittaa Suomessa vain Vakuutusvalvontaviraston pitämään rekisteriin (*vakuutusedustajarekisteri*) merkitty vakuutusedustaja ja 32 §:ssä tarkoitettu vakuutusedustaja, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa.

6 §

Luonnollisen henkilön rekisteröinnin edellytykset

Vakuutusvalvontaviraston on pyynnöstä rekisteröitävä asiamieheksi luonnollinen henkilö, jos:

1) hänen asuinpaikkansa on Suomessa;

2) hän on täysi-ikäinen, ei ole konkurssissa ja hänen toimintakelpoisuuttaan ei ole rajoitettu; sekä

3) hän on 11 §:n mukaisesti luotettava ja hänellä on 12 §:n mukainen ammattipätevyys.

Vakuutusvalvontaviraston on pyynnöstä rekisteröitävä vakuutusmeklariksi luonnollinen henkilö, jos:

1) hän täyttää 1 momentin 1 – 3 kohdassa säädetyt edellytykset;

2) hän ei ole yhteen tai useampaan vakuutusenantajaan työ- tai asiamiessuhteessa tai sellaisessa sopimukseen perustuvassa tai muussa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan; sekä

3) hänellä on 28 §:n mukainen vastuuvakuutus.

Mitä 2 momentin 3 kohdassa säädetään, ei koske luonnollista henkilöä, joka harjoittaa vakuutusedustusta yksinomaan 7 §:ssä tarkoitettun oikeushenkilön lukuun.

7 §

Oikeushenkilön rekisteröinnin edellytykset

Vakuutusvalvontaviraston on pyynnöstä rekisteröitävä asiamieheksi oikeushenkilö, jos:

1) se on merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin ja sen kotipaikka on Suomessa;

2) sillä on lain ja yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaan oikeus harjoittaa elinkeinonaan vakuutusedustusta;

3) se ei ole konkurssissa;

4) sen liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden Vakuutusvalvontaviraston riittäväksi katsoma määrä sen johtoon kuuluvista henkilöistä on rekisteröity 6 §:n perusteella vakuutusedustajiksi ja näistä yksi on nimitetty liikkeen vastaavaksi hoitajaksi; sekä

5) yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaan taikka tosiasiasa pääasiallisena liiketoimintanaan vakuutusedustusta harjoittavan oikeushenkilön palveluksessa olevista, suoraan vakuutusedustuksen harjoittamiseen

osallistuvista henkilöistä vähintään puolet on rekisteröity 6 §:n perusteella vakuutusedustajiksi.

Vakuutusvalvontaviraston on pyynnöstä rekisteröitävä vakuutusmeklariksi oikeushenkilö, jos:

1) se täyttää 1 momentin 1 – 5 kohdassa säädetyt edellytykset;

2) se ei ole yhteen tai useampaan vakuutusenantajaan asiamiessuhteessa tai sellaisessa sopimukseen tai omistukseen perustuvassa tai muussa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan; eikä

3) sillä on 28 §n mukainen vastuuvakuutus.

8 §

Vakuutusedustajarekisteriin merkittävät tiedot

Vakuutusedustajarekisteriin on merkittävä:

1) vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön täydellinen nimi, kansalaisuus, asuinpaikka ja sen toimipaikan osoite, josta vakuutusedustusta harjoitetaan;

2) vakuutusedustajaksi rekisteröidyn oikeushenkilön toiminimi, kotipaikka, sen toimipaikan osoite, josta vakuutusedustusta harjoitetaan, sekä liikkeen vastaavan hoitajan täydellinen nimi, kansalaisuus ja asuinpaikka;

3) toimiiko vakuutusedustaja vakuutusmeklarina vai asiamiehenä, onko vakuutusedustus pää- vai sivutoimista ja, jos vakuutusedustaja harjoittaa vakuutusedustusta oikeushenkilön lukuun, oikeushenkilön toiminimi;

4) harjoittaako vakuutusmeklari henkivakuutuksia vai vahinkovakuutuksia vai molempia koskevaa vakuutusedustusta ja välittääkö vakuutusmeklari asiakkaalle tai vakuutusenantajalle kuuluvia raha- tai muita varoja;

5) vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen antaja ja vakuutusmäärä;

6) valtiot, joissa vakuutusedustaja aikoo harjoittaa vakuutusedustusta sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjoamisen perusteella, ja vakuutusedustajan yhteystiedot näissä valtioissa;

7) sellaiset 34 §:n 1 momentin tai 38 §:n 2 momentin nojalla määrätyt kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu uhkasakko;

8) rekisteröintipäivä samoin kuin rekisteristä poistaminen sekä sen syy ja ajankohta.

Rekisteriin merkitään tiedot myös niistä, joille on määrätty 38 §:n 1 momentissa tarkoitettu kiello harjoittaa vakuutusedustusta ilman rekisteröintiä tai ilmoitusta.

Edellä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettu merkintä on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kehoitus on annettu tai kiello määrätty.

9 §

Tietojen muutoksista ilmoittaminen

Vakuutusedustajan on viipymättä ilmoitettava Vakuutusvalvontavirastolle, jos jokin rekisteröinnin edellytyksistä ei enää täyty. Vakuutusedustajan on viipymättä ilmoitettava virastolle myös rekisteriin merkittyjen tietojen muutoksista ja liiketoiminnan lopettamisesta.

10 §

Vakuutusedustajarekisteristä poistaminen

Vakuutusvalvontaviraston on poistettava vakuutusedustaja rekisteristä, jos vakuutusedustaja:

1) on lopettanut toimintansa; taikka

2) ei enää täytä 6 tai 7 §:ssä säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, oikeushenkilöä, jolla ei enää ole rekisteröinnin edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa, ei poisteta rekisteristä, jos oikeushenkilö ilmoittaa uuden vastaavan hoitajan Vakuutusvalvontaviraston asettamassa määräajassa.

Vakuutusvalvontavirasto voi vakuutusedustajan hakemuksesta myöntää luvan poiketa määräajaksi 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetystä edellytyksestä, jos edellytyksen täyttymättä jääminen johtuu liiketoiminnan poikkeuksellisesta muutoksesta ja rekisteristä

poistamatta jättäminen on tarpeen vakuutus-
edustajan asiakassuhteiden hoitamisen takia.

Jos vakuutusedustaja asetetaan konkurssiin, vakuutusedustaja säilyy rekisterissä kuuden kuukauden ajan.

Vakuutusvalvontaviraston on ilmoitettava rekisteristä poistamisesta sen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa vakuutusedustaja harjoittaa vakuutusedustusta, jos virasto on ilmoittanut viranomaiselle vakuutusedustus-
toiminnan aloittamisesta kyseisessä maassa.

11 §

Luotettavuus

Vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön on oltava luotettava.

Henkilöä pidetään luotettavana, jos häntä ei ole tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla viiden viimeisen vuoden aikana vankeusrangaistukseen eikä kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton vakuutusedustajaksi. Henkilöä ei kuitenkaan pidetä luotettavana, jos hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton vakuutusedustajaksi.

12 §

Ammattipätevyys

Asiamieheksi rekisteröidyllä luonnollisella henkilöllä ja muulla asiamiehen palveluksessa olevalla, vakuutusedustuksen harjoittamiseen suoraan osallistuvalla luonnollisella henkilöllä on oltava toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä ammattipätevyys. Hänen on tunnettava erityisesti edustamansa vakuutukset ja vakuutusedustuksen harjoittamisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö ja hyvä vakuutustapa sekä hallittava toiminnan harjoittamisen edellyttämät käytännön toimet.

Vakuutusmeklariksi rekisteröidyllä luonnollisella henkilöllä on oltava vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettu ammattipätevyys.

Tutkinnon suorittaneen on tunnettava erityisesti vakuutusedustuksen harjoittamisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö ja hyvä vakuutusmeklaritapa sekä hallittava toimeksiannon hoitamisen edellyttämät käytännön toimet.

13 §

Vastaava hoitaja

Vakuutusedustusta harjoittavan oikeushenkilön vastaava hoitaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että vakuutusedustusta harjoitettaessa asiamiehet noudattavat hyvää vakuutustapaa ja vakuutusmeklarit hyvää vakuutusmeklaritapaa ja että toimintaa muutoinkin harjoitetaan lainmukaisesti. Vastaavan hoitajan on lisäksi huolehdittava siitä, että 12 §:n mukaiset ammattipätevyysvaatimukset täyttyvät ja että muillakin vakuutusedustuksen harjoittamiseen osallistuvilla henkilöillä on tehtävän edellyttämä riittävä ammattitaito.

14 §

Vakuutusedustuslautakunta

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan vakuutusedustuslautakunnan. Lautakunnan tehtävänä on järjestää vähintään kaksi kertaa vuodessa 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vakuutusmeklaritutkintoja.

Vakuutusedustuslautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään kolme ja enintään kuusi muuta jäsentä. Kullekin heistä määrätään henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja heidän varajäsentensä on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, joiden ei voida katsoa edustavan vakuutusmeklareita tai vakuutuksenantajia. Muista jäsenistä ainakin yhden ja hänen varajäsenensä tulee edustaa vakuutusmeklareita.

Vakuutusedustuslautakunta on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä ovat läsnä. Asiasta äänestettäessä lautakunnan päätökseksi tulee enemmistön mielipide. Äänenjakauksessa tasan päätökseksi tulee se mielipi-

de, jota puheenjohtaja on kannattanut.

15 §

Vakuutusmeklaritutkinnon järjestäminen

Vakuutusedustuslautakunnan on vähintään kaksi kuukautta ennen vakuutusmeklaritutkinnon järjestämistä vahvistettava luettelo lainsäädännöstä, kirjallisuudesta ja muusta aineistosta, johon tutkinnon kysymykset perustuvat.

Vakuutusmeklaritutkinnosta on vähintään 30 päivää ennen sen järjestämistä ilmoitettava virallisessa lehdessä ja kolmessa yleisesti levivässä sanomalehdessä. Ilmoituksessa on oltava ohjeet tutkintoon ilmoittautumisesta ja osallistumisesta sekä tieto siitä, miten 1 momentissa tarkoitettu luettelo on saatavissa.

16 §

Vakuutusedustuslautakunnan kustannukset ja tutkintomaksut

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa vakuutusedustuslautakunnan toiminnan kustannuksista sekä vahvistaa puheenjohtajan ja jäsenien palkkioiden perusteet. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus periä maksu vakuutusmeklaritutkintoon osallistumisesta. Maksu saa enintään olla niin suuri, että se vastaa tutkinnon järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia.

17 §

Asioiden käsittely vakuutusedustuslautakunnassa

Asioiden käsittelyyn vakuutusedustuslautakunnassa ja vakuutusmeklaritutkintoa koskevan päätöksen tiedonantoon sovelletaan hallintolakia (434/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003) ja kielilakia (423/2003). Vakuutusmeklaritutkinnon yhteydessä syntyviin asiakirjoihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), arkistolakia (831/1994) ja kieli-

lakia.

Vakuutusedustuslautakunnan jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan lautakunnan toimintaan liittyviä tehtäviä.

18 §

Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku vakuutusedustuslautakunnan päätökseen

Vakuutusmeklaritutkintoa koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua vakuutusedustuslautakunnalta. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosiotus.

Vakuutusedustuslautakunnan oikaisuvaatimusasiassa tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

3 luku

Vakuutusedustajan tiedonantovelvollisuus

19 §

Vakuutusedustajasta annettavat tiedot

Asiamiehen on annettava asiakkaalle ennen vakuutussopimuksen päättämistä ja vakuutusmeklarin ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä sekä tarvittaessa niitä muutettaessa tai uusittaessa ainakin seuraavat tiedot:

1) nimensä ja toimipaikkansa käyntiosoite;
2) mihin vakuutusedustajarekisteriin vakuutusedustaja on merkitty ja miten rekisteröinnin voi tarkistaa;

3) omistaako vakuutusedustaja suoraan tai välillisesti yli kymmenen prosentin osuuden jonkin vakuutuksenantajan äänimäärästä tai pääomasta;

4) jos vakuutusedustaja on oikeushenkilö, omistaako jokin vakuutuksenantaja tai sen emoyritys suoraan tai välillisesti yli kymmenen prosentin osuuden vakuutusedustajan äänimäärästä tai pääomasta;

5) menettelyt, mukaan lukien tuomioistuinten ulkopuoliset menettelyt, joita noudatta-

en asiakas ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksia vakuutusedustajasta.

20 §

Ilmoittamistavat

Asiakkaalle on ilmoitettava 19 §:ssä tarkoitettut tiedot ja ennen sopimuksen tekemistä 22 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettut tiedot:

- 1) kirjallisesti tai sähköisesti siten, että tiedot ovat helposti asiakkaan käytettävissä niiden tarkoituksen kannalta riittävän ajan ja että tietoja voidaan jäljentää muuttumattomina;
- 2) selkeästi ja täsmällisesti asiakkaan ymmärrettävissä olevassa muodossa; sekä
- 3) sen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion virallisella kielellä, jossa asiakkaalla on kotipaikka, tai osapuolten sopimalla muulla kielellä.

Tiedot voidaan antaa 1 momentin 1 kohdasta poiketen suullisesti, jos asiakas sitä pyytää tai vakuutusturvan voimassaolon välitön alkaminen on tarpeen. Tiedot on tällöinkin annettava asiakkaalle 1 momentin mukaisesti välittömästi vakuutus sopimuksen tai toimeksiantosopimuksen tekemisen jälkeen.

21 §

Asiamiestoiminnasta ilmoittaminen

Asiamiehen on toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa nimenomaa asiamiehenä.

22 §

Markkinointi

Vakuutusedustajan on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle vakuutusedustuspäalveluistaan ja tarjolla olevista vakuutuksista kaikki tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä palveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja.

Vakuutusedustaja ei saa antaa markkinoinnissaan totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta taikka hyvän vakuutus-

tavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan vastaista menettelyä.

Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

Asiamiehen on markkinoinnissaan ilmoitettava edustamansa vakuutuksenantajat ja yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan, minkä vakuutuksenantajan tuotteesta on kysymys. Vakuutusmeklari ei saa markkinoinnissaan ilmoittaa edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa.

Sen estämättä, mitä 4 momentissa säädetään, muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan on tarvittaessa ilmoitettava markkinoinnissaan oikean kuvan antamiseksi vakuutusedustuspäalveluistaan, minkä vakuutuksenantajien tuotteita vakuutusedustus yksinomaan koskee ja antaako vakuutusedustaja 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tasapuoliseen analyysiin perustuvia tietoja.

4 luku

Vakuutusmeklarin toiminta

23 §

Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus on tehtävä kirjallisesti kahtena kappaleena, joista toinen jää toimeksiantajalle ja toinen vakuutusmeklarille. Vakuutusmeklari ei voi vedota sopimukseen, jota ei ole merkitty toimeksiantosopimukseen tai josta ei ole muutoin kirjallisesti sovittu.

Toimeksiantosopimuksesta on käytävä ilmi toimeksiannon sisältö, sopimuksen voimassaoloaika, asiakkaan vakuutusmeklarille maksaman palkkion määräytymisperusteet ja, jos mahdollista, palkkion määrä.

24 §

Vakuutusmeklarin velvollisuudet

Vakuutusmeklarin on suoritettava tehtävänsä ammattitaitoisesti ja huolellisesti sekä

kaikessa toiminnassaan noudatettava hyvää vakuutusmeklaritapaa. Erityisesti vakuutusmeklarin on toimeksiantosopimuksen mukaisesti laajuudessa selvítettävä asiakkaansa vakuutusturvan tarve ja tämän pohjalta tehtävä ehdotuksensa vakuutustarpeen kattamiseksi asiakkaan etujen vaatimalla tavalla.

25 §

Vakuutuksesta annettavat tiedot

Vakuutusmeklarin on tehtävässään huolehdittava siitä, että asiakas saa ennen vakuutusopimuksen päättämistä kaikki asiakkaan vakuutustarpeen arvioinnin ja vakuutuksen välittämisen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tietoja tarjolla olevista vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Tietoja annettaessa vakuutusmeklarin tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.

Asiakkaalle annettavien, 1 momentissa tarkoitettujen tietojen on perustuttava riittävän monien markkinoilla tarjolla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin. Analyysi ja ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi on annettava asiakkaalle 20 §:n 1 momentin 1 – 3 kohdassa säädetyllä tavalla.

Tietoja ei tarvitse antaa, jos asiakas ei halua niitä tai jos niiden antaminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta.

26 §

Vakuutusmeklarin palkkio

Vakuutusmeklari saa ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajalta.

27 §

Vakuutusmeklari-nimikkeen käyttäminen

Vain rekisteröity vakuutusmeklari saa käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä vakuutusmeklari tai vakuutusvälittäjä.

Vakuutusmeklarin on toiminnassaan tuotava selkeästi ilmi toimivansa nimenomaan va-

kuutusmeklarina.

28 §

Vastuuvakuutus

Vakuutusmeklarilla on oltava Vakuutusvalvontaviraston hyväksymä, koko Euroopan talousalueella voimassa oleva vastuuvakuutus niiden vahinkojen korvaamiseksi, joista vakuutusmeklari on tämän lain mukaan vastuussa. Vastuuvakuutuksen määrän on oltava vähintään 1 000 000 euroa vahinkoa kohti ja yhteensä 1 500 000 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohti.

Vastuuvakuutuksen on lisäksi täytettävä seuraavat ehdot:

1) vakuutuksenantaja ilmoittaa viipymättä Vakuutusvalvontavirastolle, jos vakuutuskauden aikana vakuutuksenantajalle esitetyt perustellut korvausvaatimukset käsittävät vähintään puolet vakuutuskautta koskevasta vakuutusmäärästä;

2) vakuutus päättyy aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua siitä, kun Vakuutusvalvontavirasto on saanut vakuutuksenantajalta asiasta ilmoituksen;

3) jos vakuutukseen sisältyy omavastuu, vakuutuksenantaja suorittaa vakuutuskorvauksen vahingon kärsineelle omavastuuta vähentämättä;

4) vakuutuksenantajan kotipaikka on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, jollei Vakuutusvalvontavirasto hakemuksesta myönnä tästä poikkeusta;

5) vakuutuksesta korvataan vahinko, joka on syntynyt vakuutuskauden aikana tapahtuneen teon tai laiminlyönnin seurauksena ja jonka korvaamisesta on esitetty kirjallinen vaatimus vakuutusmeklarille tai vakuutuksenantajalle vakuutuksen voimassaoloaikana tai 36 kuukauden kuluessa vakuutuksen päättymisestä.

Vakuutusmeklarin on ilmoitettava viipymättä Vakuutusvalvontavirastolle jokaisesta vastuuvakuutuksen perusteella korvatusta vahingosta ja sen suuruudesta. Vakuutusmeklarin on lisäksi ilmoitettava virastolle vakuutuksenantajan vaihdoksesta ja toimitettava virastolle viimeistään kuukautta ennen uuden vakuutuksen alkamista selvitys vakuutuksen ehdoista ja vakuutusmääristä.

29 §

Varojen erillisuus

Vakuutusmeklarin on pidettävä hallussaan olevat, asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvat varat pankkitilillä erillään omista varoistaan ja viipymättä toimitettava ne vastaanottajalle.

Vakuutusmeklari ei saa vastaanottaa, pitää hallussa taikka välittää asiakkaalle tai tämän vakuutuksenantajalle kuuluvia varoja, jos asiakas on kuluttaja tai sellainen elinkeinoharjoittaja, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan. Vakuutusmeklari voi kuitenkin vastaanottaa, pitää hallussa tai välittää edellä tarkoitettuja varoja, jos varojen säilytys tai siirto muutoin aiheuttaa asiakkaalle kohtuutonta hankaluutta.

30 §

Liiketoimintakertomus

Vakuutusmeklari on velvollinen vuosittain toimittamaan Vakuutusvalvontavirastolle tämän laatiman kaavan mukaisen kertomuksen liiketoiminnastaan.

5 luku

Sijoittautumisvapaus ja palvelujen vapaa tarjoaminen

31 §

Vakuutusedustuksen harjoittaminen muussa ETA-valtiossa

Suomessa vakuutusedustajarekisteriin merkityn vakuutusedustajan on ilmoitettava Vakuutusvalvontavirastolle aikomuksestaan harjoittaa vakuutusedustusta muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys vakuutusedustajan yhteystiedoista kyseisessä valtiossa.

Vakuutusvalvontaviraston on kuukauden kuluessa vakuutusedustajan ilmoituksen ja selvityksen saapumisesta lähetettävä tiedot

kyseisen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jos kyseinen valtio on ilmoittanut haluvansa saada tiedot, ja ilmoitettava viipymättä tietojen lähettämisestä vakuutusedustajalle.

Vakuutusedustaja voi aloittaa vakuutusedustuksen harjoittamisen kuukauden kuluessa päivästä, jona vakuutusedustaja sai tiedon Vakuutusvalvontaviraston tekemästä ilmoituksesta 2 momentin mukaiselle viranomaiselle, tai välittömästi, jos kyseinen viranomainen ei halua tietoa vakuutusedustajan ilmoituksesta.

32 §

Muun ETA-valtion vakuutusedustajan toiminta Suomessa

Muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa rekisteröity vakuutusedustaja voi harjoittaa vakuutusedustusta Suomessa sijoittautumisvapauden tai palvelujen vapaan tarjoamisen perusteella vasta, kun Vakuutusvalvontavirasto on saanut ilmoituksen vakuutusedustajan rekisteröintivaltion toimivaltaiselta viranomaiselta.

Kyseinen vakuutusedustaja voi aloittaa vakuutusedustuksen harjoittamisen Suomessa kuukauden kuluessa päivästä, jona vakuutusedustaja sai rekisteröintivaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta tiedon siitä, että viranomainen on lähettänyt Vakuutusvalvontavirastolle ilmoituksen vakuutusedustuksen harjoittamisen aloittamisesta.

Vakuutusvalvontaviraston on ilmoitettava kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen vastaanottamisesta vakuutusedustajalle ne yleisen edun vaatimat ehdot, joita noudattaen vakuutusedustusta on harjoitettava Suomessa.

6 luku

Markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonta

33 §

Valvontaviranomaiset

Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutus-

edustajan markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttaja-asiamies.

Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

34 §

Kieltopäätös

Vakuutusvalvontavirasto voi kieltää vakuutusedustajaa jatkamasta lainvastaista markkinointia tai lainvastaisten sopimusehtojen käyttöä taikka uudistamasta lainvastaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä.

Vakuutusvalvontavirasto voi määrätä kiellon myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa määräämänsä kiellon noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus. Uhkasakosta on muutoin voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

35 §

Muutoksenhaku Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätökseen

Edellä 34 §:ssä tarkoitettuun Vakuutusvalvontaviraston päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Vakuutusedustaja voi saattaa Vakuutusvalvontaviraston päätöksen markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

36 §

Kuluttaja-asiamiehen lausunto

Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamieheltä lausunto ennen 34 §:ssä tarkoitettua kiellon määräämistä, jos kiello koskee kuluttajansuojalain (38/1978) soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä.

7 luku

Muu valvonta ja vahingonkorvausvastuu

37 §

Vakuutusedustajien valvonta

Vakuutusedustajien tämän lain mukaisen toiminnan valvonta ja tarkastus kuuluu Vakuutusvalvontavirastolle.

Vakuutusedustajan ja vakuutuksenantajan on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä annettava Vakuutusvalvontavirastolle kaikki asiakirjat, tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen tässä laissa virastolle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi ja valvontamaksun määräämiseksi.

38 §

Pakkokeinot

Vakuutusvalvontaviraston on kiellettävä vakuutusedustus, jota harjoitetaan tämän lain vastaisesti ilman rekisteröintiä tai ilman 32 §:n mukaista ilmoitusmenettelyä. Kiello voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös vakuutusedustusta harjoittavan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Jos vakuutusedustaja ei noudata tämän lain 9, 13, 19 – 21 tai 24 – 30 §:n, 31 §:n 1 tai 3 momentin tai 37 §:n 2 momentin säännöksiä taikka tämän lain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka jos vakuutusedustajan toiminnassa on ilmennyt väärinkäytöksiä, Vakuutusvalvontavirasto voi antaa vakuutusedustajalle huomautuksen, kehottaa tätä korjaamaan asian määräajassa tai kieltää tätä jatkamasta viraston virheellisenä pitämää menettelyä.

Vakuutusvalvontaviraston on tehostettava 1 momentissa tarkoitettua kiellon noudattamista uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa uhkasakon myös 2 momentissa mainitun kehotuksen tai kiellon noudattamisen tehosteeksi. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi vakuutusedustajan kotipaikan lääninhallitus. Jollei vakuutusedustajalla ole kotipaikkaa Suomessa, uhkasakon tuomitsee

maksettavaksi Etelä-Suomen lääninhallitus. Uhkasakosta on muutoin voimassa, mitä uhkasakkolaissa säädetään.

Jollei 2 momentissa tarkoitettua kehotusta tai kieltoa noudateta, Vakuutusvalvontavirasto voi kieltää vakuutusedustajaa jatkamasta toimintaansa, kunnes asia on korjattu, ja, jos laiminlyönti on törkeä, poistaa vakuutusedustajan rekisteristä.

39 §

Muutoksenhaku Vakuutusvalvontaviraston päätökseen

Vakuutusvalvontaviraston päätökseen saa 34 §:ssä tarkoitettua päätöstä lukuun ottamatta hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain (78/1999) 6 §:ssä säädetään.

Vakuutusvalvontaviraston päätös tai määräys, joka on annettu 37 §:n taikka 38 §:n 1, 2 tai 4 momentin nojalla, voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

40 §

Vakuutusmeklarin korvausvastuu

Vakuutusmeklari on velvollinen korvaamaan vahingon, joka hänen tämän lain tai toimeksiantosopimuksen vastaisesta menettelystään aiheutuu asiakkaalle tai muulle, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee. Vakuutusmeklari vapautuu kuitenkin vastuusta, jos hän osoittaa toimineensa ammattitaitoisesti ja huolellisesti.

Jos vakuutusmeklari on jättänyt antamatta asiakkaalle tarpeellisia tietoja vakuutuksesta taikka antanut asiakkaalle siitä virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, vakuutusmeklarin on korvattava vahinko, joka aiheutuu siitä, ettei vakuutus sopimus ole sen sisältöinen kuin asiakkaalla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta käsittää.

Vakuutusmeklarin korvausvastuusta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

Sopimusehto, joka poikkeaa 1 – 3 momentin säännöksistä asiakkaan tai 1 momentissa

tarkoitettun muun korvaukseen oikeutetun vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan sekä sellaista elinkeinonharjoittajaa kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan.

41 §

Vastaavan hoitajan korvausvastuu

Jos vastaava hoitaja tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden, hän on velvollinen korvaamaan laiminlyönnistään aiheutuneen vahingon, jollei korvausta saada muulta korvausvelvolliselta. Tämä korvausvastuu ei rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta saada korvausta vahingosta muulta korvausvelvolliselta.

Vahingonkorvauksen sovitteesta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa säädetään.

42 §

Valvonnasta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Vakuutusedustajien tässä laissa säädetystä valvonnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi suoritettavasta valvontamaksusta säädetään erikseen.

43 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Edellä 28 §:n 1 momentissa mainittuja vakuutusvakuutuksen määriä voidaan muuttaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston Eurostatin julkaiseman Euroopan kuluttajahintaindeksin muutosten perusteella.

Vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset vakuutusedustajien rekisteröintimenettelystä, toimeksiantosopimuksen, tapuolisen analyysin ja liiketoimintakerto-

muksen sisällöstä ja asiakasvarojen erillään pitämisestä.

8 luku

Erinäiset säännökset

44 §

Vaitiolovelvollisuus

Joka vakuutusedustusta harjoitettaessa tai muutoin vakuutusedustukseen liittyviä tehtäviä suorittaessa taikka 2 momentin nojalla on saanut tietää vakuutusedustajan, tämän asiakkaan tai jonkun muun taloudellista asemaa tai terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja koskevan seikan taikka liike- tai ammattisalaisuuden, ei saa ilmaista tätä sivulliselle, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan tietojen ilmaisemiseen tai jollei laissa muuta säädetä.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, sosiaali- ja terveysministeriöllä ja Vakuutusvalvontavirastolla on oikeus luovuttaa vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi, Rahoitustarkastukselle tai muulle rahoitusmarkkinoita valvovalle Suomen viranomaiselle, muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle ja, jos annettavat tiedot muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuuluvat tässä pykälässä tarkoitettun vaitiolovelvollisuuden piiriin, sille kyseisen valtion viranomaiselle, joka vastaa vakuutusedustajien valvonnasta.

45 §

Vaitiolovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 44 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

46 §

Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaantioikeus

Vakuutusvalvontavirastolla on oikeus saada sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettuja sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön luotettavuuden selvittämiseksi. Oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään erikseen.

47 §

Vakuutusedustajia koskevat tilastot

Sen estämättä, mitä 44 §:ssä säädetään, Vakuutusvalvontavirasto saa julkaista vakuutusedustajien toiminnasta, asemasta ja kehityksestä tilastoja, jotka on laadittu yhtäläisen perusteen mukaan kaikista asiamiehistä ja kaikista vakuutusmeklareista.

48 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan vakuutuksenvälittäjistä 19 päivänä helmikuuta 1993 annettu laki (251/1993) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

49 §

Siirtymäsäännökset

Ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain voimaan tullessa Vakuutusvalvontaviraston ylläpitämään vakuutuksenvälittäjärekisteriin merkitty vakuutuksenvälittäjä merkitään vakuutusmeklariksi tämän lain mukaiseen vakuutusedustajarekisteriin. Tällaiselta vakuutusmeklarilta ei edellytetä 12 §:n 2 momentin mukaisella vakuutusmeklarituu-

kinnolla osoitettua ammattipätevyyttä. Kuuden kuukauden aikana lain voimaantulosta tällaiselta vakuutusmeklarilta ei myöskään edellytetä 28 §:n säännöksen mukaista vastuuvakuutusta, jos vakuutusmeklarilla on lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten ja määräysten mukainen vastuuvakuutus.

Hakija, jonka hakemus vakuutuksenvälittäjärekisteriin merkitsemiseksi on vireillä Vakuutusvalvontavirastossa lain voimaan tullessa, voidaan merkitä vakuutusedustajarekisteriin vakuutusmeklariksi, jos hakija täyttää lain voimaan tullessa vakuutuksenvälittäjärekisteröinnille asetetut edellytykset. Tällaiseen vakuutusmeklariin sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään ammattipätevyydestä ja vastuuvakuutuksesta.

Vakuutusedustajarekisteriin vakuutusmeklariksi merkittävältä luonnolliselta henkilöltä ei edellytetä 12 §:n 2 momentin mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettua ammattipätevyyttä, jos hän on suorittanut Vakuutusmeklaritutkintolautakunnan johdon ja valvonnan alaisena järjestettävän vakuutusmeklaritutkinnon 1 päivänä tammikuuta 2004 tai sen jälkeen. Edellytyksenä on, että henkilö on aloittanut tutkinnon suorittamisen ennen lain voimaantuloa ja että hänen hyväksytty hakemuksensa rekisteriin merkitsemiseksi on toimitettu Vakuutusvalvontavirastolle kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Lain voimaan tullessa tämän lain mukaan rekisteröintiä edellyttävää toimintaa harjoitava asiamies saa jatkaa toimintaansa, kunnes päätös vakuutusedustajarekisteriin merkitse-

misestä on tehty, jos 6 §:n 1 momentissa tai 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu pyyntö rekisteriin merkitsemiseksi tehdään kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Tällaisen asiamiehen ei tarvitse rekisteröinnin yhteydessä osoittaa täyttävänsä 6 §:n 1 momentissa tai 7 §:n 1 momentin 1 – 3 kohdassa säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä.

Sen estämättä, mitä 26 §:ssä säädetään, vakuutusmeklari saa vuoden ajan lain voimaantulosta ottaa vastaan palkkion myös muulta kuin toimeksiantajalta.

Vakuutusmeklarin on vuoden ajan lain voimaantulosta ilmoitettava asiakkaalle tasapuolisessa analyysissä siihen sisältyvien vakuutusratkaisujen osalta vakuutuksenantajan ja muun tahon maksaman palkkion määräytymisperusteet ja, jollei se ole mahdotonta, palkkion määrä.

Vakuutusmeklarin on vuoden ajan lain voimaantulosta ilmoitettava palkkion määrä ja määräytymisperusteet myös asiakkaan tekemän vakuutussopimuksen osalta. Vakuutusmeklarin on ilmoitettava palkkion määrä ja määräytymisperusteet myös, jos ne ovat aiemmin ilmoitetusta olennaisesti muuttuneet. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, jos vakuutusmeklari ja asiakas eivät ole toisin sopineet.

Vakuutuksenantaja saa vuoden ajan lain voimaantulosta maksaa vakuutusmeklarille palkkiota lakisääteisiä eläkevakuutuksia koskevasta vakuutusedustuksesta vain niiden sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan, jotka ovat voimassa lain voimaan tullessa.

2.

Laki**vakuutusyhtiölain 14 a luvun 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 14 a luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 362/2001, seuraavasti:

14 a luku

Kilpailu ja markkinointi

9 §

Asiamiehen on markkinoinnissaan ilmoi-

tettava edustamansa vakuutusyhtiöt ja yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki**vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 a ja 1 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutustarkastuksen kustantamisesta 14 päivänä heinäkuuta 1944 annetun lain (479/1944) 1 a §:n 1 momentin 9 kohta ja 1 b §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 916/2000, seuraavasti:

1 a §

Valvontamaksu määrätään ryhmittäin siten, että oman ryhmänsä muodostavat:

 9) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetut asiamiehet ja vakuutusmeklarit kummatkin oman ryhmänsä;

1 b §

 Kiinteä perusmaksu määritellään ryhmittäin. Suhteellinen maksu määräytyy kussakin ryhmässä, lukuun ottamatta ryhmiä 9, 9 a ja 9 b, laitoksen maksuunpanovuotta edeltävältä

tilikaudelta kirjaamien vakuutusmaksutulon, sijoitustoiminnan nettotuoton ja vakuutus- teknisen vastuuvelan perusteella siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö Vakuutusvalvontaviraston esityksestä päättää. Ryhmässä 9 suhteellinen maksu määräytyy asiamiesyri- tyksessä työskentelevien asiamiesten ja va- kuutusmeklariyrityksessä työskentelevien vakuutusmeklarien henkilöluvun mukaan. Ryhmässä 9 a suhteellinen maksu määräytyy jäsenmaksutulon mukaan.

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu- ta 20 .

4.

Laki**Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Vakuutusvalvontavirastosta 29 päivänä tammikuuta 1999 annetun lain (78/1999)
 2 §:n 12 kohta seuraavasti:

2 §

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa:

_____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 12) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (20 .
 /) tarkoitettua vakuutusedustajaa; _____

5.

Laki**Kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 7 §:n 2
 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1534/2001, seuraavasti:

7 §

Lausunnon pyytäminen

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 6
 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliai-
 kaisena taikka saattaa asian markkinaoikeu-
 den käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä:

2) Vakuutusvalvontaviraston lausunto, jos
 asia koskee vakuutusyhtiölaissa (1062/1979)

tarkoitettua vakuutusyhtiötä, ulkomaisista
 vakuutusyhtiöistä annetussa laissa
 (398/1995) tarkoitettua ulkomaista vakuutus-
 yhtiötä, vakuutusedustuksesta annetussa lais-
 sa (/) tarkoitettua vakuutusedustajaa tai va-
 kuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettua
 vakuutusyhdistystä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 20 .

6.

Laki**rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30 päivänä tammikuuta 1998 annetun lain (68/1998) 3 §:n 1 momentin 8 kohta seuraavasti:

3 §

Ilmoitusvelvolliset

8) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettu vakuutusedustaja;

Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

2.

Laki**vakuutusyhtiölain 14 a luvun 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 14 a luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 362/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 a luku

Kilpailu ja markkinointi

9 §

Asiamiehen on yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan ilmoitettava, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys.

Asiamiehen on *markkinoinnissaan ilmoitettava edustamansa vakuutusyhtiöt* ja yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

3.

Laki**vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 a ja 1 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutustarkastuksen kustantamisesta 14 päivänä heinäkuuta 1944 annetun lain (479/1944) 1 a §:n 1 momentin 9 kohta ja 1 b §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 916/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Valvontamaksu määrätään ryhmittäin siten, että oman ryhmänsä muodostavat:

9) vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa (251/1993) tarkoitetut vakuutuksenvälittäjät;

1 a §

Valvontamaksu määrätään ryhmittäin siten, että oman ryhmänsä muodostavat:

9) *vakuutusedustuksesta* annetussa laissa (/) tarkoitetut *asiamiehet ja vakuutusmeklarit kummatkin oman ryhmänsä*;

1 b §

Kiinteä perusmaksu määritellään ryhmittäin. Suhteellinen maksu määräytyy kussakin ryhmässä, lukuun ottamatta ryhmiä 9, 9 a ja 9 b, laitoksen maksuunpanovuotta edeltävältä tilikaudelta kirjaamien vakuutusmaksutulon, sijoitustoiminnan nettotuoton ja vakuutusteknisen vastuuvelan perusteella siten kuin asianomainen ministeriö Vakuutusvalvontaviraston esityksestä päättää. Ryhmässä 9 suhteellinen maksu määräytyy vakuutuksenvälittäjäyrityksessä työskentelevien vakuutuksenvälittäjien henkilöluvun mukaan. Ryhmässä 9 a suhteellinen maksu määräytyy jäsenmaksutulon mukaan.

Kiinteä perusmaksu määritellään ryhmittäin. Suhteellinen maksu määräytyy kussakin ryhmässä, lukuun ottamatta ryhmiä 9, 9 a ja 9 b, laitoksen maksuunpanovuotta edeltävältä tilikaudelta kirjaamien vakuutusmaksutulon, sijoitustoiminnan nettotuoton ja vakuutusteknisen vastuuvelan perusteella siten kuin *sosiaalija terveysministeriö* Vakuutusvalvontaviraston esityksestä päättää. Ryhmässä 9 suhteellinen maksu määräytyy *asiamiesyrityksessä työskentelevien asiamiesten ja vakuutusmeklariyrityksessä työskentelevien vakuutusmeklarien* henkilöluvun mukaan. Ryhmässä 9 a suhteellinen maksu määräytyy jäsenmaksutulon mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Vakuutusvalvontavirastosta 29 päivänä tammikuuta 1999 annetun lain (78/1999) 2 §:n 12 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa:

2 §

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa:

12) vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa (251/1993) tarkoitettua vakuutuksenvälittäjää;

12) *vakuutusedustuksesta* annetussa laissa (/) tarkoitettua *vakuutusedustajaa*;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

5.

Laki

Kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 7 §:n 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1534/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Lausunnon pyytäminen

Lausunnon pyytäminen

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä:

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä:

2) Vakuutusvalvontaviraston lausunto, jos asia koskee vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusyhtiötä, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettua ulkomaista vakuutusyhtiötä, vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa (251/1993) tarkoitettua vakuutuksenvälittäjää tai vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettua vakuutusyhdistystä.

2) Vakuutusvalvontaviraston lausunto, jos asia koskee vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusyhtiötä, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettua ulkomaista vakuutusyhtiötä, *vakuutusedustuksesta* annetussa laissa (/) tarkoitettua *vakuutusedustajaa* tai vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettua vakuutusyhdistystä.

6.

Laki**rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30 päivänä tammikuuta 1998 annetun lain (68/1998) 3 §:n 1 momentin 8 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Ilmoitusvelvolliset

Ilmoitusvelvolliset

Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:

8) vakuutusvälittäjistä annetussa laissa (251/1993) tarkoitettu vakuutusvälittäjä;

Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:

8) *vakuutusedustuksesta* annetussa laissa (/) tarkoitettu *vakuutusedustaja*;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.